

1. BÖLÜM: GİRİŞ

Divan şiiri XIX. yüzyılda, dönemin devlet idaresinde yaşanan Tanzimat (1839) ve Islahat Fermanı (1856) gibi tarihi ve köklü değişimlerin kaçınılmaz bir sonucu olarak, önemli dönüşümlerin ve yeni şiir arayışlarının görüldüğü bir süreç içersindedir. Bu sürecin tarihini 1699'daki Karlofça Anlaşması'na kadar götürmek mümkündür. Söz konusu anlaşmayla devlet düzeyinde başlayan Osmanlı'nın batılılaşma çabaları, bu asırda sosyo-kültürel alanda ve dolayısıyla şiirde tesirini açık bir şekilde gösterir. Ancak Divan şiiri'ndeki bu dönüşümü sadece batılılaşma cereyanı ile açıklamak yetersiz olacaktır. XVII. yüzyılda Nabi (öl.1712), XVIII. yüzyılda Nedim (öl.1730) ve Şeyh Galip (öl.1799) bu dönüşüm zincirinin en önemli halkalarındandır. Başka bir deyişle, XIX. şiirinde görülen yeni "aydın-şair" profilinin izlerini; hikemi tarzın temsilcisi Nabi'ye kadar, günlük dil ifadelerinin şiire girmesini; mahallileşme akımının mümessili Nedim'e kadar ve yenileşme ile geleneği muhafaza etme arasında gidip gelen XIX. asır şairlerinin başlangıcını Şeyh Galip'e kadar götürebiliriz.¹ Ancak XIX. döneminin öncekilerden farkı, şiirdeki bu yenilik arayışlarının çok daha hızlı ve gözle görünür bir biçimde gerçekleşmesidir.

---

¹M. Kayahan Özgül, *Divan Yolu'ndan Pera'ya Selametle* (Ankara: Hece Yayınları, 2006), 169.

1861 yılları sonunda kurulan ‘‘Encümen-i Şuara’’yı bu arayış döneminin somutlaşmış bir hali olarak nitelendirmek yanlış olmaz.

Divan şiiri bu yüzyılda, batılılaşma cereyanının kazandırdığı ivmeyle birlikte geleneksel ile olan sıkı bağını esnetmiş, dönem şairleri için yeni biçim, vezin, söyleyiş tarzları ve konularla daha cesaretli denemeler için uygun bir alan haline gelmiştir. Biçimdeki değişiklikler; gazellerdeki beyit sayısının uzaması, gazel biçiminde tarih düşürmelerinin artması gibi çeşitli şekillerde kendini gösterirken, vezinde; yeni kalıpların denendiğini, hece veznine doğru yönelişin arttığını, serbest müstezatın bu dönemde yaygınlaştığını belirtmek gerekir. Aynı şekilde, konulara günlük hayatın girdiğini, sosyal, siyasi olaylara - halkı bilgilendirmek ve bilinçlendirmek amacıyla- geniş yer verildiğini görürüz. Tüm bu değişimler ve denemeler dünyaya daha farklı bir algıyla bakan, bir zihniyet değişimi sürecindeki şairin ürünleridir. Yeni şiir elbette ki kolay ve sancısız doğmayacaktır. Nitekim XIX. yüzyılın ‘‘buhranlı’’ bir dönem olarak nitelendirilmesi tam da bu Doğu-Batı kültürü arasında kalmışlığı ifade eder.

XIX. yüzyıl Divan şiiri’ni değerlendirirken şairin içinde bulunduğu bu sancılı durumu göz önünde bulundurmak gerekir.

Hasan Rıza Efendi'nin Hayatı ve Uslubu

Hayatı

Hasan Rıza Efendi 19. yüzyılda yaşamış, asıl ününü hattatlığı ile kazanmış ve kaynaklara bu sıfatıyla ve bu yönde verdiği eserleriyle geçmiş bir kişidir. Hayatı hakkındaki en kapsamlı bilgiye Mahmud Kemal İnal'ın “*Son Hattatlar*”² adlı eserinden ulaşıyoruz. Diğer kaynaklarda geçen bilgilerin çoğu, yine ‘*Son Hattatlar*’dan alınmıştır.

Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu'nun 444. “Rıza” maddesindeki; “*Mevcut kaynaklarda kaydı bulunmayan Rıza'nın asıl adı Hasan olup Muzika-i Hümayun imamı olduğu divanın başında yazılı kayıttan ve (H. 1309-1891/92) tarihlerinde hayatta bulunduğu da divanın sonunda yazılı tarihlerden anlaşılmaktadır.*” cümlelerinden de anlaşılacağı gibi, katalogdaki bilgiler eksiktir.

1849 yılında Üsküdar'da Aynalı Mescid civarında doğan Hasan Rıza, Tırnova Posta müdürü ve Mustafa Reşid Paşa'nın kilercisi Ahmed Nazif Efendi'nin oğludur. Nazif Efendi 1853 Rus savaşı sırasında Silistire'de açılan posthaneye memur edilir. Savaş sonrasında İstanbul'a döndüklerinde, Nazif Efendi oğlu Hasan Rıza'yı önce Bozdoğan Kemer'inde Kaptan Paşa'nın, sonra Hafız Münib Efendi'nin okuluna gönderir. Bu okullarda yazıya başlayan Hasan Rıza, daha sonra Sucu Hüseyin

---

² İnal, a.g.e., s. 332

Efendi'den ve hattat Yahya Hilmi Efendi'den dersler alarak yazıya devam eder. Nazif Efendi'nin Tırnova Posta Müdürlüğü'ne tayin edilmesi üzerine ailece Tırnova'ya giderler. İstanbul'a dönüş yolunda Nazif Efendi kolera hastalığından vefat eder. Bu olayın üzerine Hasan Rıza'nın amcası Hacı Hüseyin Efendi, kapı çukadarı olduğu (II. Mahmut'un eşi) Pertevniyal Valide Sultan'a arz ederek, Hasan Rıza'yı Musika-i Hümayun'a kaydettirir. Burada bir şans eseri, hattat hocası olan üstad Mehmed Şefik Bey'den (1820-1880) ve yine Şefik Bey'in vasıtasıyla Kazasker Mustafa İzzet Efendi'den (1801-1876) hat dersi alarak eğitimini en üst düzeyde tamamlar. 1871'de Musika-i Hümayun imamlığına tayin edilir. 1876'da hacca gider. Şefik Bey'in Sultan V. Murad'a yakınlığından dolayı emekliye ayrılması üzerine Musika-i Hümayun'da hat hocalığına getirilir (1879). Daha sonraları Musika-i Hümayun'dan hat dersi kaldırılınca yine buradaki imamlık görevine devam eder. 1908'de padişah mevlidhanları arasına katılır. 31 Mayıs 1914'te Medresetü'l Hattatin (Hattatlar Okulu) kurulunca, burada sülüs, nesih ve reyhani hatları hocalığına tayin edilir. Ancak gözlerindeki rahatsızlık sebebiyle bir süre sonra bu görevini bırakmak zorunda kalır. Uzun yıllar ikamet ettiği Cihangir semtinde 1916'da çıkan yangın sonrası Rumelihisarı'na taşınır. 1 Mart 1920'de buradaki evinde vefat eder ve hisarın yanındaki kabristana defnedilir. Oturduğu ev ölümünden iki gün sonra yanmış ancak eserleri kurtarılmıştır. Mahmud Kemal

İnal'ın isteği üzerine yazdığı mektupta 19 adet kelam-ı kadim yazdığını, 17 kişiye icazet verdiğini söyler.³ Yetiştirdiği öğrenciler arasında Halim Özyazıcı (1898-1964) da bulunur. Hasan Rıza, aynı zamanda ünlü rasathane müdürü Mehmet Fatih Gökmen'in kayınpederi ve Ord. Prof. Dr. A.Süheyl Ünver'in (1898-1986) halasının eşidir. H.Rıza'nın oğlu Ahmet Süreyya Saltuk (öl.1969) Divan-ı Hümayun Kalemî hulefasından olup, harf inkılabına kadar Babıali'de hattatlık, daha sonraları da liselerde edebiyat öğretmenliği yapmıştır.

Hasan Rıza'nın Sultan Reşad'ın arzusu üzerine yazdığı sekiz ciltlik (1067 varak) Şahih-i Buhari onun en önemli eserleri arasında sayılır.Yazdığı sayısız hilye-i saadet levhaları arasında en önemlileri; İstanbul Hat Sanatları Müzesi, Silivrikapı Bala Camii, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi (Yıldız, no. 4282) ve Süleymaniye Kütüphanesi (Yazma Bağışlar, no.510) 'da kayıtlı olanlardır.⁴

Sanatı ve Üslubu

Bu bölümde Hasan Rıza'nın elimizdeki tek *Divanı*'ndan ve hayatı hakkındaki bilgilerden yola çıkarak sanatı, üslubu ve etkilenmiş olabileceği şairler tespit edilmeye çalışılacaktır.

---

³ İnal, a.g.e., s.334

⁴ Hasan Rıza'nın eserleri hakkında geniş bilgi için bk. Şevket Rado. *Türk hattatları. XV. yüzyıldan günümüze kadar gelmiş ünlü hattatların hayatları ve yazılarından örnekleri* (İstanbul: Yayın Matbaacılık, 1984), 249; TDV İslam Ansiklopedisi, M.Uğur Derman (İstanbul: Türk Diyanet Vakfı, 1996), “*Hasan Rıza Efendi (Hacı)*” maddesi.

Hasan Rıza, giriş bölümünde kısaca değindiğimiz XIX. yüzyıl şairleri gibi sanatta eğiticiliği/öğreticiliği ön planda tutar. Bu anlayış, temellerini Nabi’de gördüğümüz hikemi tarzın sanat anlayışıdır. Şiiri fikirlerini iletmede bir aracı olarak gören, bu yüzden de estetik kaygının arka plana atıldığı bu anlayışın sebep olduğu bir sonuç olarak yorumlanabilecek olan ‘‘tekrarlar’’, H.Rıza’nın *Divanı*’nda sıkça başvurduğu yöntemlerden biridir. Şair bu tekrarlar yoluyla adeta öğütlerini tembihler, tebliğ eder. Hem kurduğu cümlelerdeki, hem de bu cümlelerin üslubundaki tekrarlar dikkat çekicidir.

Dizeler şöyledir⁵;

Eğer kestirme yol bulmak dilersen	(G.10 /2-1)
Bulmak isterseñ bu yolda sen hayāt-ı tāze ger	(K.2 / 6-2)
Benliğin ko sen bilmek dilersenñ ey ahi	(K.2 / 11-1)
Görmek isterseñ bu mir’āt-ı mücellāyı eğer	(K.2 /14-1)
Haqq’a ulaşmak dilersenñ her nefes	(Mur.6 / 1-1)
Hikmetiñ bilmek dilersenñ defter-i Raḥmān’a bak	(G.17 / 5-2)
Bī-tekellūf bulayım dirsenñ eğer kesdirme yol	(G.17 / 6-1)
Maḥrem-i rāz-ı tecellī olmak istersen eğer	(G.18 / 4-1)
Dir isenñ Haqq’ı bulam bekle gönül kapusın	(K. 8/ 13-2)

---

⁵ Beyitlerin tamamının verilmesine gerek görülmemiştir. Dizelerin yanında sırasıyla ait oldukları manzume, beyit ve dize numaraları verilmiştir.

Ger derūn içre bulam dirsen eđer ma‘nāyı sen	(G.25 / 4-1)
Yüzimüz ağ ola ‘ind-İlāhi’de eğer dirseñ	(G.26 /10-1)
Ger diñler isen Hađđ’ı çabuğ ādem olursuñ	(Müs.2 /10-1)
Ger dilerseñ maħrem olmak ehl-i dil esrārına	(Müfred 1-1)

İlhamını Allah’tan alan klasik şiirin şairi için maksat öğreticiliktir. Hasan Rıza’nın *Divanı*’nda sıkça rastladığımız bu tekrarları, onun sanatındaki bir zafiyet olarak yorumlamak yerine, yol göstermek, fikrini beyan etmek, diğer bir ifadeyle irşad amacıyla başvurduğu bir yöntem olarak yorumlamak daha doğru olabilir. Ayrıca H.Rıza’nın hayatının bir bölümünde imamlık yaptığını ve Halveti tarikatına mensup olduğunu da göz önünde bulundurmak gerekir.

H. Rıza’nın şiirleri hakkında tespit edilebilen tek yorum Mahmud Kemal İnal’ın “Son Hattatlar” adlı kitabındadır. İnal, Hasan Rıza’nın şiirlerinden bahsederken; “*Manzumeler şayanı ehemmiyet değildir. Numune olarak nakl olunan iki manzume, bu hakikatı müsbettir.*” diyerek örnek beyitler verdikten sonra;

Hüsni hat kafi değil mi şiire var mı ihtiyac

Varsa şayed şiire benzer söz bulup yazmak gerek

Beytini yazarak şairin sanatını eleştirmiştir.

Divan, basit, açık ve anlaşılır bir dil ile yazılmıştır. Sanatlı, girift söyleyişler hemen hemen hiç yoktur. Tüm manzumeler Türkçedir. Metinde geçen Arapça tamlamalar genellikle genellikle ayet veya hadis alıntıları, Allahın isim ve sıfatları arasında kullanılan terkipler, Hz. Peygamber için kullanılan kalıplaşmış tamlamalardır. Metinde *bulaşık*, *tapşur-*, *bulan-* gibi arkaik kelimelere de rastlanır.

Al nefis'e çal seyfi kim o kendini bilsün

Bulandı tırulsun

(Müs.2/ 30)

Ta'n itme şağın kimseyi kim olma bulaşık

Gel 'āşık ol 'āşık

(Müs.2 / 41)

Ḥazret-i peygambere tapşur özüñ

(Mur.1 /7)

Görmekliğe dost yüzini tıpiurmağa hem özini

Ṭoğrı ider ol sözüni tırmaz anı söyler gider

(K.1 /25)

Ses tekrarları metinde sıkça kullanılmıştır.

Derdimi dirdim tıbibe eylemezdi bir 'ilāc

Derdime derdim devā oldı 'aceb derdim nedir

(K.1 /1)

Derd ki birdir bir de bir derde devā bir derd olur

Derd arar derdi yine derde devā bilmem nedir (K.1/ 4)

Bir gören daği görmez birbirin

Bir ki birdir bir bire olmaz firāk (G.19/ 4)

Hasan Rıza *Divanı* na bir bütün olarak baktığımızda, bize ünlü mutasavvıf şair Niyaz-i Mısri'nin (öl.1694) dizelerini, üslubunu ve onun temsil ettiği tasavufi düşünce sistemini anımsatır. Hasan Rıza'nın kendi gibi Halveti tarikatına mensup, aynı zamanda meşhur bir mutasavvıf olan Mısri'nin *Divanı*'nı okuması ve ondan esinlenmesi doğal olduğu kadar beklenen bir durumdur.

Aralarındaki benzerlik, beyitlerin anlamı ve kullanılan kelimeler bakımındandır ki bu; ortak dini ve tassavvufi düşüncenin bir sonucudur. Örnek beyitler şöyledir;

Hakk'a ulaşmak dilersen her nefes

'Aşka gel gayriden artık meyli kes (Mur.6 /1 /1-2)*

Vasl-ı Hak olmağa eylersen heves

Aşka ulaş gayriden gönlünü kes (Mısri)*

---

* Numaralardan ilki manzume sayısını, ikincisi bent/beyit sayısını, üçüncüsü ise dize numarasını verir.

* Niyaz-ı Mısri, *Divan Şerhi*, haz., Mahmut Sadettin Bilginer. (İstanbul: Esmâ Yayınları, ?), 242

Daħi Ferhad-veş āb-ı maħabbet aķıtam dirseñ

Kūlūng-i đarb ile varlıgıñıñ tađını delenden şor (G. 10/ 3)

Ferhad bu gūn ben oldum varlık dađını deldūm

Şirinime varmađa her canibūm yol oldu (Mısri)

Hasan Rıza'nın ũslup bakımından anımsattığı bir diğer Őair Sunu'llah- ı Gaybi'dir (öl. H. 1087). Dini ve tasavvufi edebiyatımızın önemli mutasavvıflarından olan Gaybi de, ailesi itibariyle Halveti tarikatına mensuptur.⁶ H.Rıza ve Gaybi'de gōrũlen ortak űzellikler; kullandıkları sade ve aēık dil, vahdet-i vũcud anlayışına gōre yazılan Őiirler, eğitcilik/ōđreticilik amacı, kullanılan kelime dağarcığı olarak sıralanabilir.

Gōz kulaķ ol dā'imā Hādī yũzine sōzine

Tālib isen Hāķķı bil itme yakını gel dırāz (Gaybi, 45 /3)

Sen 'arefden dem urursun di baña Mevlā nedũr

Ahmed'e nāzil olan Őur'ān'daki ma'nā nedũr (Gaybi, 44/1)*

---

⁶ Bilal Kemikli, *Sun 'ullah Gaybi Divanı İnceleme-Metin* (İstanbul: MEB, 2000), 20

* Numaralar bahsi geēen Divan'daki gazel-beyit no.larıdır.

Hasan Rıza'nın üslubunda gördüğümüz Mısri ve Gaybi izleri dışında, Divan'da hece ölçüsüyle yazılan tek manzume olan "muamma"ya baktığımızda ise açık bir şekilde Yunus Emre'nin "çıktım erik dalına" dizesiyle başlayan meşhur şathiyyesinin anımsatan bir dil ve üslup görürüz. Muammada kullanılan sembolik motifler, tasavvufi rumuzlar bir şathiyyede görülebilecek tüm özellelikleri yansıtacak şekilde kullanılmıştır.⁷ Yunus Emre'nin söz konusu şathiyyesi ile Hasan Rıza'nın muamması arasında benzerlik açısından öne çıkan beyitler şöyledir;

Bir dilsiz ugradım söylediğim anlamaz

Kaçdı hele kırtuldu çekemedi nâzımı (Mua. /17)

Gözsüze fısıldadım sağır sözüm işitmiş

Dilsiz çağırıp söyler dilimdeki sözümü (Yunus Emre-CLII)*

Kâf tağına bir nişân dikdiler uram deyü

Bir âteş itdim urdum eyi aldım kezimi (Mua. / 8)

Kaf dağından bir taşı şöyle attılar bana

Öylelik yola düştü bozayazdı yüzümü (Yunus Emre)

⁷ Ayrıntılı bilgi için bk. Cemal Kurnaz ve Mustafa Tatçı, *Türk Edebiyatında Şathiyye* (Ankara: Akçağ Yayınları, 2001), 21-34.

* Abdülbaki Gölpınarlı, *Yunus Emre ve Tasavvuf* (İstanbul: İnkilap Kitapevi, 1992), 450.

Bende bir ben var idi benden beni aldılar

Sildiler süpürdüler toprak ile tozumu

(Mua. / 4)

Bir bağ aldım güzelce timār eyledim anı

İçinde dürlü dürlü yetiştirdim üzümü

(Mua. /13)

2. BÖLÜM : DİVANIN İNCELENMESİ

Eserin Biçim ve İçerik Özellikleri

Çalışmamızda esas alınan, Türkçe Yazma Divanlar Kataloğu 444 no.lu maddede kayıtlı bulunan İ. nüshası⁸ 33 varaktan oluşmuş bir divandır. Her sayfada 15 satır mevcuttur. 2 sütun üzerine rika yazı ile yazılmıştır. 201x 153 mm. boyutlarındadır. İlk varakta (1b) kırmızı renginde “Hazā Dīvānū’l-fakīr-i pūr-takṣīr tūrābū’l-iḳdām es-seyyīd el-Hac Ḥasan Rızā el- Ḥalvetī eṣ-Şa‘bānī el- imām fī mūsikīyye-i hümāyun” yazılı tezhipli serlevha bulunmaktadır. Divandaki diğer başlıklar da kırmızı ile yazılmıştır. Başlıklar sırasıyla; Bismillahirrahmanirahim, Münācāt, ت, پ, ث, ج, ح, خ, د, ذ, ر, ز, س, ش, ض, ط, ظ, ع, غ, ف, ق, ك, ل, م, ن, müstezād-ı hütbe-i nefsiyye, و, ه, müstezād-ı hütbe’i nefsiyye, لا, ي, muamma, “şeyhimiz ‘azîmimiz evkâf-ı hümāyun evāmir müdürü Ḳastamonī Ḥalīl efendi ḥazretleri’niñ dār-ı beḳāya teşrīfleri tārihi”, tārih-i be-tamām-ı divān, tārih-i diğەر, kıt’a, müfred,

⁸ Detay için bk. Kısaltmalar bölümü.

müfred, müfred, beyt ve   şeklindedir.

Hasan Rıza *Divanı* 36 gazel, 12 kıt'a, 8 murabba, 2 müstezad, 2 muhammes, 3 müfred, 2 kaside, 1 müseddes, 1 muamma ve 1 beyitten oluşmaktadır.

1b ve 2a'da yıldızlı süslemeler vardır. Divanın sonundaki tarihte H.1309 (1891/92 M.) tarihinde istinsah edildiği yazılıdır. Bir diğer tarihte de, Divan'ın alfabetik sıraya göre tertip edildiği söylenir;

Ḥudā'nıñ 'avn-ı tevḫiki ile ḥatm-i kelām oldı

Anıñçün yazdı bu ḥādım ḥurūfāt-ı hecā üzre

Şekil Özellikleri

Bu bölümde Hasan Rıza *Divanı*'ndaki nazım şekilleri, vezinler ile kafiye ve rediflerin kullanımlarıyla ilgili ayrıntılı bilgi verilecektir. *Divan* bütünüyle dini, tasavvufi manzumelerden oluştuğu için nazım türleri için ayrıca bir sınıflandırma yapılmamıştır. Sadece başlıklı olan şiirler hangi biçimde yazıldıysa ilgili bölümde belirtilmiştir.

Nazım Biçimleri

Gazeller:

Divan'da toplam 36 gazel vardır. Beyit sayıları 3 -21 arasındadır. Biri 17, diğeri 21 beyitlik olmak üzere iki gazel-i mutavvel bulunmaktadır (G 11, G 28). Diğeri

gazellerin beyit sayısına göre dağılımı ise şöyledir; sekiz tane 5 beyitlik, altı tane 7 beyitlik, beş tane 9 beyitlik, üç tane 13 beyitlik, iki tane 12 beyitlik, iki tane 8 beyitlik, iki tane 4 beyitlik, iki tane 10 beyitlik, iki tane 3 beyitlik, bir tane 6 beyitlik.

Bu gazellerden üçü ise musammat gazeldir.

Rāh-ı Resūl'e *gidelim* mā-dünını terk *idelim*

Añsız maḥabbet *nidelim* şallū 'alā ḥayrū'l-verā G 3- 2

Tutdı cihānı sāyesi nūr-ı İlāhi māyesi

Şems ü kamer pīrāyesi Aḥmed Muḥammed Muşafā G 4- 2

Giremez fikrine āğyār dem-ā-dem feth olur *esrār*

Olur kūyunda hep eşcār bu deñlü ḥās ider iḥlās G 12- 4

Kıtalar:

Divan'da toplam 12 kıta vardır. Beyit sayıları 2-25 arasındadır. Kıtalar Divan'da dağınık bir şekildedir. 'Kıta' başlığı sadece Divan'ın sonundaki iki beyitlik kıtada kullanılmıştır. Bir kıta da musammattır. (K. 7)

Şair tüm kıtalarda mahlasını kullanmıştır.

Müstezatlara:

Divan'da iki müstezad bulunmaktadır. Her ikisi de 'Müstezad-ı Hutbe-i Nefsiyye' başlıklıdır. Biri 50, diğeri 54 beyitten oluşmaktadır. Bilindiği gibi XIX. yüzyılda serbest müstezad yazan şairler çoğalmıştır.⁹

Kasideler:

Divan'da iki kaside vardır. Biri "Na't-ı Şerif" başlıklıdır ve 41 beyittir (Ka.2). Diğeri ise 41 beyitlik musammat bir kasidedir.(Ka.1)

Musammatlar:

a) Murabbalar:

Divan'da sekiz murabba vardır. 7'si mütekerrir murabbadır. Kafiye düzenleri şöyledir;

(aaaA / bbbA / cccA), Müs. 1-3-6

(abab / cccb / dddb), Müs.4-5-8

(abaa / cccb / dddb), Müs. 2

b) Müseddes:

Divan'da bir mütekerrir müseddes bulunmaktadır. 8 bendlik bu müseddesin türü Hz.

Fatma için yazılmış bir medhiyedir. Kafiye düzeni; (aaaaAA / bbbbAA / ccccAA)

şeklindedir.

---

⁹ Haluk İpekten, *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz* (İstanbul: Dergah Yay.,1999), 33

c) Muhammes:

Divan'da 5 ve 6 bendlik olmak üzere iki muhammes-i mütekerrir vardır. Biri Hz. Fatma için yazılmış bir methiyedir. Bu muhammesin son iki mısrası nakarattır. Bu şekildeki muhammeslere edebiyatımızda çok az rastlanır.¹⁰

Gülsitân-ı bâğ-ı vaḥdetdir cenâb-ı Fâṭıma

Bülbül-i maḥbûb-ı raḥmetdir cenâb-ı Fâṭıma

Ümm-i şibteyn-i meveddetdir cenâb-ı Fâṭıma

Sırr-ı Aḥmed şân-ı cennetdir cenâb-ı Fâṭıma

Bürde-i ehl-i maḥabbetdir cenâb-ı Fâṭıma

(Muh.2- 1)

Vezein

*Divan'*nda muamma hariç tüm manzumelerde aruz vezni kullanılmıştır. Muamma 7

+7 hece ölçüsüyle yazılmıştır. Toplamda 11 ayrı aruz kalıbı kullanılmıştır.

Aşağıdaki tablo, *Divan* 'da kullanılan vezein kalıplarını ve kullanıldıkları şiir sayılarını

gösterir.

---

¹⁰ İpekten, a.g.e., s. 96

BAHİR	VEZİN	ŞİİR SAYISI
REMEL	Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün/ Fā'ilün	25 (6 G, 3 Müf., 6 K.,1 Muh, 1 Mur. 3 Müf., 1 B.)
REMEL	Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün	10 (4 Mur., 3 G., 2 K., 1 Muh.)
HEZEC	Mefā'ilün / Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün	10 (9 G, 1 Ka.)
MÜNSERİH	Müfte'ilün / Fā'ilün / Müfte'ilün / Fā'ilün	5 (3 G., 2 K.)
HEZEC	Mefā'ilün / Mefā'ilün / Fe'ülün	4 (2 G., 2 Mur.)
RECEZ	Müstef'ilün/Müstef'ilün/Müstef'ilün/Mü stef'ilün	4 (4 G.)
HEZEC	Mef'ülü / Mefā'ilü / Mefā'ilü / Fe'ülün	3 (3 Müs., 1 G)
RECEZ	Müstef'ilün / Müstef'ilün	1 Mur
REMEL	Fe'ilātün / Fe'ilātün / Fe'ilün	1 (Müs.)
REMEL	Fe'ilātün / Fe'ilātün / Fe'ilātün / Fe'ilün	1 (G.)
MÜNSERİH	Müfte'ilātün / Müfte'ilātün	2 (G.)

Tablodan görüldüğü gibi Hasan Rıza, Divan şiirinde nadir kullanılan Münserih bahrinin ‘Müfte‘ilün / Fā‘ilün / Müfte‘ilün / Fā‘ilün’ veznini beş gazelde, yine Münserih bahrinin çok nadir kullanılan ‘Müfte‘ilātün / Müfte‘ilātün’ kalıbını iki gazelde kullanmıştır.

Divan’da vezinle ilgili kusurların sayıca çok olduğunu görürüz. Örnek beyitler şöyledir;

Rızā bunu sen böyle bil tā mūncelī ola bu dil

Ġayri didiġin ġayri sil ık aradan ġayri deġil (K.7 /25)

Emr-i kün olduġta bāhir oġudı tevġīdi an

Virdi **Muġammed** Resūlallāh cevābın kibriyā (G.1 /4)

Şānında Ĥaġ ħātım didi **muġātab** ol sulţān idi

Ümmetlerin şirkden yudı maġbūb-ı Ĥaġ ġayri deġil (K.7 /4)

Peygamber cān ire cāndır bu saġna cümle beyāndır

Anı bil rūh-ı revāndır ħaġīġatdır ġayri deġil (K.7 /17)

Vezin kusuru görülen bazı dizelerde, ‘h’ sessiz harfiyle başlayan kelimelerin ilk

harfinin okunmadığı görülmüştür. Böylelikle ulama yoluyla vezin düzelmiştir.

Aşağıda örnek verilen üç beyitte ‘h’ harfinin ses değerini kaybettiğini görüyoruz.

Düşmen-i dīne serā’irden **h**aber söyleme

Çoparısar ihtilāl müşkil olur inzibāt (G.14 /5)

Rıf’at istersen u mā-fihāda **h**āk ol ey Rızā

Hāk olanlar bildiler noldığıñ **H**āk’ın kudreti (K.10 /10)

‘İrfān için **h**alk itdi **H**üdā ins ile cinni

Bil ‘ilm-i ledünnī (Müs.2 / 33)

Vezni bozuk beyitlere daha çok müstezatların kısa olan dizesinde rastlanmıştır. Bu beyitlere dipnotlarda işaret edilmiştir. Divan’ın bir XIX. yüzyıl metni olduğunu düşünürsek, şairin bu beyitlerde serbest vezin kullanması muhtemeldir.

Zevkiñ ara gel şapma şağın vehm u **h**ayāle

Dikkatle bak **h**āle (Müs. 1 / 9)

Bu renklere aldanma şonı bil ki serābdır

Hālin pek **h**arābdır (Müs. 2/ 6)

Divan'da ulama, imale ve zihafalara sıkça rastlanır. Yer yer vezin gereği ünlü ile biten kelimededen sonra gelen ve yine ünlü ile başlayan sözcüğün ilk harfinin düşürülüp iki sözcüğün birbirine bağlandığı da görülmektedir.

Al nefis'ele çal seyfi kim o kendini bilsün

Bulandı turulsun

(Müs.2 / 15)

Şânını levlāk ile Allāh talṭīf eyledi

İki 'ālem yaradılmaz d'olmasaydı şefkatiñ

(G.21 / 3)

Allah'a ısmarladım seni Rızā eylesün

'Afv-ı kerīmi ile tā-be-~~haşer~~ şād-mān

(K.9 / 21)

Ayet ve hadislerden iktibas yapılan dizelerde de vezin kusuru görülmüştür;

Buyurdı hadīşinde Resūl *men 'arefe nefis*

Feḳad 'aref rabbe

(Müs.1 / 24)

Bel hüm fī lebsīn buyurdı da *min ḫalkın cedīd*

Varsa 'irfānın bu remzi bildirir ḫayrū'l-beşer

(K.2 / 9)

Zihaf

utup rāh-ı İlähi'yi giderler urmayup bir ān

Tekāyā-yı maḥabbetde ourlar Allāh illallāh (G.28 /17)

İmale:

Divan'da imalelere ok sık rastlanır. Burada birkaç rnek veriyoruz.

Sırrı daḥi nut eyleyecek sırr-ı ḥafāyı

Gr anda şafāyı (Müs.1 / 41)

Kurdı ilim-i dile oağını sultān-ı 'aş

Bāb-ı tevḥıdi nümāyān eyledi burhān-ı 'aş (G.18 / 1)

'Uzlet iden 'izzet bulur seḥ şanma ki byle alur

Āḥir ucı ḥandān olur istediđiḥ buldı gider (Ka.1 / 32)

Ulama

Sırr-ı ev_ednāya yiten cümle anıdır cān u ten

Özünden ayrı dūşme seḥ gayri dime gayri deđil (K.7 /19)

Ümmet_ olduğın için ğam çekme bunda ey Rızā

Bu gürūhuñ mücrimi ğufrāna mazhardır bu şeb (G.5 /10)

Kafiye ve Redif

Rıza Divan'ında kullanılan kafiye ve redifler çoğunlukla Türkçe'dir. Redifli kafiyelere sık rastlanır. Genel olarak yarım ve tam kafiye kullanmıştır.

Cüş idüp baħr-i maħabbet eyledi ğayrān-ı hū

Ƒıldı esrār-ı tecellī ğatreyi 'ummān-ı hū (G.25 /1)

'Arz-ı dīdār-ı maħabbetle şafā ister göñül

Derd-i hicrān-ı cihāndan inzivā ister göñül (G.22 /1)

'Aşķla nālān oldu bu göñlüm

'Āşķa seyrān oldu bu göñlüm (G.23 /1)

Bazı manzumelerde kafiye tekrarı yapılmıştır.

Şehr-i vücūdı seyr idüp niçe niçe ğikmet görüp

Sultān-ı zāta yüz sürüp şādān olup **söyler gider**

‘Aşkıñ ilinde pehlevān göçden göçe eyler revān

Gāhi ‘ayān gāhi nihān senden seni **söyler gider**

Haqq‘ı bilenler bildiler bunda anuñ-çün geldiler

Nāye delikler deldiler esrārı baq **söyler gider** (K.1 /6-7-8)

Fıkr-i hazret saħħ idüp tevhīd ile bālāsını

Bārgāh-ı hazret-i kevneyne **andan itdi ‘arz**

‘Aql-ı küll fermānını rü’yet edüp itdi kabül

Zāt-ı pāk-i hazret-i Mevlāya **andan itdi ‘arz** (K.4 /3-4)

Rıza *Divan*’ında redifi sıklıkla kullanmıştır. Divan’da redif çoğunlukla; sözcük, ek ve her ikisini birden barındıran sözcük biçiminde görülür. Bununla birlikte kelime grupları ile yapılan redifler de vardır.

Sözcük biçimindeki rediflere örnek olarak;

Ey gönül çevir yüzüñ bu taşradan gel cāna baq

Hadde-i ‘aşk-ı İlāhi’den geçüp cānāna bak (G.17/1)

beyitleri verilebilir. Ek + sözcük ile yapılan rediflere örnek ise;

Maḥzen-i esrār-ı şāh-ı enbiyāsın yā Hüseyin

Muṭla‘-ı şems-i ḥakīkat pür-ziyāsın yā Hüseyin (G.24/1)

‘Aşk illeriniñ vādi-yi ‘ummānı görüdü

Vaḥdet bāğınıñ bāb-ı gülistānı görüdü (G.32 /1)

Kelime gruplarına örnek olarak;

Derūn içre idüp seyri idelim dā‘im Allāh hū

Yağılup āteş-i ‘aşka diyelim dā‘im Allāh hū (G.26 /1)

Olup lāḳayd ‘anāsırdan hīç āzād oldığın var mı

Şu‘ūnāt-ı İlāhiden ḥaberdār oldığın var mı (G.33 /1)

Edebi Sanatlar

Divanda rastladığımız sanatlar telmih ve tezattan ibarettir. Her ikisi de dini, tasavvufi konulara ilgilidir.

Telmih:

Daği Ferhādveş āb-ı maḥabbet aqıtam dirseñ

Külüng-i đarb ile varlıgınıñ tağıını delenden şor (G.10 /2)

Beyitte Ferhad'ın Şirin'e duyduğu aşktan dağları delmesi hikayesine telmihle, tasavvufi anlamda insanın ancak kendi nefsinin yenip, benliğinden geçerek aşk suyuna (İlahi aşka) ulaşabileceği anlatılıyor.

Raḥmeten-lil 'ālemīn olduğunu āyāt-ı Haq

Zāhir itdi mu'cizeñle kamer oldu iki şaqq (Mur.4 /7)

Nār-ı Nemrūd'a eđer irse yoluñ

Aña rāzı ol tevekkülde buluñ

Ḥafızullāh ḥıfz ider elbet kuluñ

Üzkürullāh saña bu şāfı cevāb (Mur.1 /2)

Beyitte Hz. İbrahim’in Nemrud tarafından ateşe atılması olayına telmih vardır. Hz. İbrahim’in kendisini kurtarmak için gelen Cebrail’e; “Ben Allah’ın kuluyum, hacetim onadır, sana değildir. Allah ne dilerse yapsın”¹¹ diyerek tevekkülde bulunması gibi, şair de tevekkülde bulunmayı öğütlüyor.

Şol emānet hāmili ancağ biziz

Aña ne taş tayanurdı vü ne taş (K.5 /3)

Beyitte Azhab suresi 72. ayete telmih yapılmıştır. Ayetin anlamı şöyledir; “Biz emaneti yerlere, göklere, yere ve dağlara arz ettik. Onlar onu yüklenmeye yanaşmadılar, ondan korktular da onu insan yükledi.o cidden çok zalim, çok cahil bulunuyor”.

Tezat:

Bu vücūd iklîmini seyyāh olup devr eyleyen

Güş idüp lâ-yüs’eli hiç şulh u gavğa istemez (K.3 /5)

Sırr-ı ef’āl-i İlähi’sin bi-küllî ‘arz idüp

Kimi küfr ü kimi i’mān kimi aldı devleti (K.10/6)

---

¹¹ Agah Sırrı Levend, *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Meşhumlar* (İstanbul: Enderun, 1984), 111

Eğer kesr olsa bir mir‘at görürsün **kesreti** anda

Buña temşil olur **vahdet** daği vallāh daği billāh (G.28/12)

Hakḳ ismini evrād ider nefsi-i muṭma’ine gider

Siretde yok aṣlā keder **şuret**de çok ağlar gider (K.1/5)

Āb-ı hayātı çok içer **zulmet** u **nūr**ını seçer

Ol cāddeden gelür geçer çarşu bāzār bakmaz gider (K.1 /19)

Muhteva Özellikleri

Rıza Divanı dini, didaktik bir metin olması dolayısıyla dini, tasavvufi unsurların kullanımını bakımından oldukça zengin bir metindir. Bu bölümde “Dini Unsurlar” başlığında eserde geçen ayet ve hadisler, Peygamberler ve din büyüklerine değinelecektir. Yine muhtevaya dahil olan ancak, çalışmamızda “Tasavvufi Kavramlar” başlığında ayrıca incelenen bu kavramlar bir sonraki bölümde ele alınmıştır.

Dini Unsurlar

Ayet ve Hadisler

Şair, *Divan*'nın bazı yerlerinde birtakım ayet ve hadislerden iktibaslar yapmaktadır.

Tespit ettiğimiz ayetler şöyledir;

Enbiya / 21, Hud /112., Kaf / 15, Azhab / 72, İnsan / 21, Araf /123. Bu ayetlerin dışında Divan'da, 'Kaf-Nun, Kün' münasebetiyle geçen ayetler şöyledir; Bakara/117, Âl-i İmran / 47, Meryem / 35, Yasin / 83.

Ẓātına mir'at için evvel ta'ayyün buldı ol

Ḳaf ve nūn oldı Muḥammed gösterir bu vaḥdeti (K.10 /3)

Hadislere gelince, en çok geçen hadis “ Nefsini bilen Allah'ı bilir”dir. Bu hadisin Arapçasının ilk kısmı olan “men 'aref” daha çok kullanılmıştır.

Nefsin bilen Rabb'in bilür *men 'arefden* dersin alur

Ağyār gider hep yār ḳalur yārine yār oldı gider (K.1 /24)

*Men 'aref*dersin oḳu gel ḥāce-i 'irfāndan

Ẓulmet u nūruñ seḳivir tā bilinsün ḥār u ḥar (K.2 /3)

Lī-ma‘allah: “Benim Allah ile..” anlamına gelir ve “benim Allah ile öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir.” anlamında rivayet edilen sözden alınmadır. Çalışmanın Tasavvufi kavramalar bölümünde de ayrıca değinilmiştir.

Vāhidiyyetden muşavver ol cenāb-ı Muştafā

Taht-gāh-ı *lī ma‘allāh* cülūs itdi bu şeb (G.5 /3)

Bir diğər hadis;

Taḥḳīkīñ eğər ister iseñ anda nedir şān

El’ān kemā-kān (Müs.1 /29)

“Allah vardı ve O’nunla beraber başka hiçbir şey yoktu. (Şu an dahi öyledir)”¹²

anlamındaki hadisin “ şu an dahi böyledir” kısmı.

Bunların dışında, Divanda altı kez geçen ve “Sen olmasaydın” anlamında Arapça

bir söz olan “levlak”¹³, Allah‘ın Hazret-i Peygamber’e (S.A.V.), “Sen olmasaydın,

sen olmasaydın gökleri yaratmazdım” anlamında buyurduğu kelamın bir

bölümüdür. Divan‘daki iki beyitte şu şekilde geçer;

¹² Ömür Ceylan, *Tasavvufi Şiir Şerhleri* (İstanbul: Kapı Yayınları, 2007), 148

¹³ Abdülbaki Gölpınarlı, *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri* (İstanbul: İnkilap Kitapevi, 2004), 205

Kā'inātın halkına bā' iş-durur *levlāk* ile

Rahmeten li'l 'āleminin geldiği şebdir bu şeb (G. 5/ 6)

Levlāk ile geldi hitāb baḳ ne rumūz-ı müsteḳāb

Bu ma'nīyi yüz dört kitāb cem' eyledi ğayri deĝil (K.7 /1)

Peygamberler ve Din Büyükleri

Divan'da geçen Peygamberler ve din büyüklerini kullanılış sıklıklarına göre şöyle sıralayabiliriz; Hz. Muhammed (S.A.V), Hz. Fatıma, Hz. Adem, Hz. Hüseyin, Hz. Ali, Hz. Havva ve Hz. Şeyh Şabani Veli.

Bu kişilerle birlikte İsrail, Cebrail, Hz. Lokman, Hz. Süleyman, Hz. Musa (telmiḥ yoluyla), Hz. Mahmud isimlerini de *Divan*'da görürüz.

Divan'da müstakıl olarak Hz. Fatma'ya iki, Hz. Hüseyin'e ve Halveti tarikatının Şabaniye kolunun temsilcisi olan Hz. Şeyh Şabani'ye birer medhiye yer almaktadır.

3. BÖLÜM : DİVANDAKİ TASAVVUFİ KAVRAMLAR

Bu bölümde öncelikle Hasan Rıza'nın *Divanı*'nda sıklıkla tekrarladığı öğretiler birer başlık altında ve örnek beyitle sıralanacak, ardından *Divan*'da geçen tasavvufi kavramlara değinilecektir.

Kavramların önce sözlük anlamı, ardından tasavvufi anlamları verilecektir. Bu kavramların *Divan*'da nasıl geçtiklerini göstermek amacıyla da örnek beyitlere işaret

edilecektir. Burada şunu belirtmekte fayda var; söz konusu kavramlar büyük bir din ve kültür birikiminin gerektirdiği kavramlardır. Bu kavramları gerçek manasıyla açıklamak sayılarınca sürecektir. Dolayısıyla, bizim burada yapacağımız çalışma metnin kapsamı içersinde, küçük bir sözlük çalışmasından ibaret olacaktır.

Şairin Öğretileri

- Vaktini boşa harcama

Gir içerü taşradan anda ne var göresiñ

Vaqtini fevt eyleme böyle dimiş kāmīlān (K.9 /7)

- Çok zikir et

Zāhidiñ zühdi nedir hem müttakīde ittikā

‘Āşıkıñ ‘aşkı her anda zākiriñ ezkārı hū (G.25 /7)

- Nefsine hakim ol, nefsinin aksine git

Eyle tesellī bu dil leşkerine rıfk-ile

‘Aksine git nefsiñ ki olasıñ şadıķān (K.9/ 6)

- Masiva sevgisini terk et

Ḥaķķ’ı seven Ḥaķ için vārını maḥv eylesün

Ḥubb-ı sīvā kalmasuñ gāyete irsün beyān (K.9 /20)

- Şeriata uy

Bu cihānıñ mekrine aldanmayup

Señ hemān ol hādım-i şer-i şerīf (K.6 /9)

- Gözyaşı döküp, gönül aynasını parlat

Bu mir'atı ğubār itme hazer kıl

Elinden geldiği rütbe kıl iclā (G.31 /2)

- Esrarı faş etme

Hıfz eyle derūnunda eğer var ise 'aşkıñ

Fāş itme be şaşkıñ (Müs.2 /7)

- Akılı bırak, gönüle bak

'Aqlına uyma şaşkıñ fikrine olma yakın

Cümle silāhıñ taşkıñ bekle gönül çapusın (K.8/ 4)

- Ehl-i Beyt'e sarıl.

Hānedān-ı ehl-i beyte ey Rızā muhkem şarıl

Her işiñ anda biter bu sözime pek tut şımāh (G.8 /5)

Tasavvufi Kavramlar

Bu bölümde öncelikle metinde en sık geçen ilk tasavvufi üç kavram örnek beyitlerle birlikte açıklanacak, ardından metinde geçen diğer bazı tasavvufi kavramlara da kullanım sıklıkları göz önünde bulundurularak işaret edilecektir.

KAVRAM	KULLANIM SIKLIĞI
Sırr (Esrar)	56 (sırr; 32, esrar; 24)
Aşk (mahabbet)	52 (aşk; 47, mahabbet; 5)
Tevhid (vahdet)	31 (tevhid; 17 vahdet; 14)

Metinde en sık geçen bu üç kavram, bize H.Rıza'nın tasavvufi anlayışının "vahdet-i vücud" felsefesine yakın olduğunu göstermektedir. Yaratılanla yaradılanın tek kaynaktan geldiğini ve "bir" (tevhid) olduğunu savunan bu felsefede, Allah'ı bilmek ve tanımak ancak aşk ile olur ve "her şeyi söyleyememe" gibi bir durum söz konusudur¹⁴ ki, "sırr-esrar" kavramı burada devreye girer.

¹⁴ Mustafa Kara, *Tasavvuf ve Tarikatler Tarihi* (İstanbul: Dergah Yayınları, 2006), 265

Sırr- Esrar:

Sözlük Anlamı: 1.Gizli tutulan, kimseye söylenmeyen şey. 2. Allah'ın akıl ermeyen hikmeti.¹⁵ Tasavvufta; gönül ehlinde ve keşf sahiplerinden başkasının idrak edemediği hususlara, tasavvufi duygular ve bilgilere denir¹⁶. Allah ile kul arasında saklı, gizli olan hallerdir. Sır, müşahede yani uluhiyeti seyr ve temaşa mahallidir. Rûh gibi insan bedenine tevdi edilen bir latifedir. Bazen sülûkdan önce, bazen sülûkdan sonra bulunan İlâhî cezbedir.¹⁷ Bu kavram *Divan*'da; *sırr-ı Samed*, *sırr-ı hayat*, *sırr-ı akdes*, *sırr-ı ezvak*, *sırr-ı vahdet*, *esrar-ı tecelli*, *esrar-ı Hak*, *sırr-ı ef'al-i İlahi*, *sırr-ı Samed*, *sırr-ı Ahmed*, *sırr-ı ev edna*, *sırr-ı muhabbet*, *esrar-ı Ahmed*, *esrar-ı Hak*, *esrar-ı vicdan*, *esrar-ı Rahman*, *esrar-ı vicdan*, *esrar-ı tecelli*, *esrar-ı hafâ* gibi farklı tamlamalarla kullanılmıştır. *Divan*'da geçen birkaç örnek beyit şöyledir;

‘Ahd u mişâkıñ dañi kâlu belâsı bundadır

Sırr-ı ev ednâ maķâmından ‘atâyâdır bu şeb (G.5 /8)

Sırr-ı vahdetdir nişâñgâhı muħaķķak sâlikîñ

İstivâ’-yî tîr-i ķavs-i ğamzesinden itme baħş (G.6 /2)

¹⁵ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lugat* (Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 1998), 47

¹⁶ Süleyman Uudağ, *Tasavvufi Kavramlar Sözlüğü* (İstanbul: Maarifet Yayınları, 1995), 469

¹⁷ Kaplan Üstüner, “*Divan Şiirinde Tasavvuf (14.-15. yüzyıllar)*” (doktora tezi, Gazi Üniversitesi, 2007), 213

Saňa sensiz ‘abd için yokdur İlahî bir tarîk

Ķāşif-i esrâr- ı Aħmed kııl bizi yā Rabbenā (G.2 /3)

Sırr-ı vaħdetle şıyām Ķā‘im durur

Bu mezāyaya iren şā‘im durur (Muh. 1 /4)

Aşk (Mahabbet):

Sözlük anlamı: Sevgi¹⁸ Tasavvufi anlamı: Sevginin son mertebesi, sevginin insanı tam olarak hükmü altına alması, varlığın aslı ve yaratılış sebebi.¹⁹

Divan’da ehl-i aşk, hayrân-ı aşk, fermân-ı aşk, meydân-ı aşk, mihmân-ı aşk, mey-i aşk, burhân-ı aşk, seyrân-ı aşk gibi terkiplerle geçer.

Muhabbet, aşkın ilk mertebesi ve aşk ateşine sebep olan bir ışıktır.²⁰ Aşk ve muhabbet kainatın ilk yaratılışında vardır. İnsanı Allah’a ulaştıran iştiyakın adıdır. mecazi ve hakiki olmak üzere ikiye ayrılır. Mecazi aşk, insanın insanı veya diğer yaratıkları sevmesi; hakiki aşk ise Allah’ın kulu veya kulun Allah’ı sevmesi anlamındadır. Her çeşit durumuyla aşk, insanı Hakk’a götürür. Mecazi ve hakiki olmak üzere ikiye ayrılır. Mecazi aşk, insanın insanı veya diğer yaratıkları sevmesi;

---

¹⁸ Devellioğlu, a.g.e, s. 950

¹⁹ Uludağ, a.g.e., s.59

²⁰ Ceylan, a.g.e, s.176

hakiki aşk ise Allah'ın kulu veya kulun Allah'ı sevmesi anlamındadır. Her çeşit ve durumuyla aşk, insanı Hakk'a götürür.

Divan'da aşk sözcüğünün en çok geçtiği beyit, "aşk" redifli gazelin makta beytidir.

Aşkî oķu 'aşkî yaz 'aşk ile gez 'aşk ile tır

'Aşka gel 'aşkîñ ilinde ol Rızā mihmān-ı 'aşk (G.18 /13)

Tevhid, Vahdet:

Tasavvufi anlamı "birlik" olan tevhid ve vahdet kavramlarından tevhid; *bāb-ı tevhīd, bāzār-ı tevhīd, tuğra-yı tevhīd, mühr-i tevhīd, gūş-ı tevhīd, şem'ā-ı tevhīd, bāde-i tevhīd, arsa'-ı tevhīd* tamlamalarının yanında müstakil olarak da geçer.

Vahdet kavramı ise; *bāğ-ı vahdet, deryā-yı vahdet, sırr-ı vahdet, şarāb-ı vahdet, vahdet makamı, ān-ı vahdet* terkipleriyle kullanılmıştır. Tevhid; Allah'ın vahdaniyyetine, bir, tek ve eşsiz oluşuna inanmak,²¹ Allah'ın zatını, aklen tasavvur edilen ve zihnen tahayyül edilen her şeyden tecrid etmek demektir.²² Aynı zamanda konusu Allah'ın birliği olan tasavvufi manzumelere de "tevhid" denir. Divan şairleri, Allah'ın varlığı ve birliği üzerine ileri sürdükleri ispat yöntemlerini ve delilleri şiirlerinde dile getirmişlerdir. Bu deliller ve yöntemler 'isbat-ı vacib'

---

²¹ Ceylan, a.g.e., s.285

²² Uludağ, a.g.e., s.533

terimiyle adlandırılmıştır.²³ İsbat-ı vacib, ontolojik ve kozmolojik olmak üzere iki ana başlık altında çeşitlenmiştir. Divan şiirinde, kainattaki tüm varlıkları edebi malzeme olarak sunan ve Kur'an-ı Kerim kaynaklı olması sebebiyle ayetlere gönderme yapma imkanı sağlayan kozmolojik deliller daha çok tercih edilmiştir.²⁴ *Rıza Divanı*'nda geçen tevhid kavramını bir bütün olarak incelediğimizde de kozmolojik delillere yer verildiğini ancak bunların estetik kabiliyetten yoksun olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle, metinde tevhid ve vahdet kavramları tasavvufun derin mazmunlarından, ince hayallerinden uzak sadece bir terim olarak geçmektedir. Fikir ön plandadır. Örnek beyitler şöyledir;

Ḳurđı iḳlīm-i dile oḡađını sultān-ı 'aşḳ

Bāb-ı tevḫīdi nümāyān eyledi burhān-ı 'aşḳ (G.18 /1)

Dem-ā-dem bāb-ı tevḫīdi açarlar

Maḡabbet baḡriniñ dürrin şaçarlar (Mur.8 /8)

Teşne olmuşdı gönül 'aşḳ ile bir ḡayli zamān

Bāde-i tevḫīd şunuldı buldı kendin baḡtiyār (G.11/ 2)

---

²³ Gökalp Haluk, ‘‘İslam Felsefesinin ve Kelamının Divan Şiirine Yansımaları’’, *Osmanlı Arştırmaları XXVII, Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu’na Armağan-III*, (2006) : 79-81

²⁴ Geniş bilgi için bk. Gökalp, A.g.m.

‘Arşa’ı tevḥīd ‘irfānıñ bugün fermānına

Çekülüp tuğra-yı ğurra-yı Hüdā kıldı qarār (G.11 / 9)

Andelib-i bāğ-ı vaḥdet kııl bizi yā Rabbenā

Sākin-i vicdān-ı cennet kııl bizi yā Rabbenā (G.2 / 1)

Kevn u mekānın mebde’i deryā-yı vaḥdet menşe’i

Bu rü-siyāhın melce’i Aḥmed Muḥammed Muştafā (G.4 / 3)

Divan’da en sık geçen bu üç tasavvufi kavramın dışındaki diğer kavramlar şöyledir;

Zikr:

Sözlük anlamı: Anma, anılma²⁵ Tasavvufta Allah’ın kainattaki bin bir tecellisini görüp O’nu tesbih ve takdis etmektir.²⁶

Divan’da en sık geçen dördüncü tasavvufi kavramdır. ‘‘Ezkar’’ kelimesiyle birlikte

10 kez geçer. (Mur.1 /4, Mur.2 /2, G.11 /11-17, Mur.5 /2, Müs.1 /34, G.29 /4,

Müs.2 / 44-53, G.30 /3) *Şem’i zikr*, *ḥalka-i zikr*, *zikr-i kesīr* terkipleriyle

kullanılmıştır. Hasan Rıza’nın mensup olduğu Halvetilik tarikatının esaslarından

---

²⁵ Devellioğlu, a.g.e., s.1187

²⁶ Ceylan, a.g.e, s.298

birincisi; zikre “La ilahe illallah” ile devam etmek, ikincisi; esma-i seb’a ile meşgul olmaktır.²⁷ Aşağıdaki beyitte bu esastan bahsedilmektedir.

Ṭavrın yetişdi rābi‘a irmek gerekdir sābi‘a
Ešnā ile hem ‘āşire cehd ile gel ğayri deęil (K.7 / 23)

Divan’dan bir diğer örnek;

Girerler halka-i zikre bu erler
Bulunca zevķini tevħid iderler
Bu Őevķiñ ğayrini neyler niderler
Yiderler nefisini Hakk’ a giderler (Mur. 5 / 2)

Nefs:

Sözlük anlamı: 1.Ruh, can, hayat.²⁸ Tasavvufta kulun kötü huyları ve çirkin vasıfları, kötü his ve huyların mahalli olan latife, cism-i latif. Bu anlamdaki nefis kişinin en büyük düşmanı olduğundan onu ezmek, kırmak ve mücahede kılıcı ile katletmek gerekir. Bunun için riyazet yapılır. Çile çıkarılır.²⁹

Divan’da 10 kez geçer. (G.16 / 5, K.6 / 4, Ka.1 / 24, K.2 / 5, K.9 / 6, G.26/ 10, G.28/ 3, Müs.2 / 30, G.31/ 5) En çok ‘nefse kılıç vurmak’ deyimiiyle birlikte kullanılmıştır.

Haml eyle nefis ‘askerine seyf-i celāli
Seyr eyle cemāli (Müs.1 / 36)

²⁷ Kara, a.g.e., s.226

²⁸ Devellioğlu, a.g.e., s.818

²⁹ Uludağ, a.g.e., s.405

Kes ğidāyı nefsi āzār eyle tā
İstedięiñ verme kim olsun za‘īf (K.6 /4)

Nefs kavramıyla ilgili olarak *Divan*'da bir de ‘‘nefs-i mutma‘in’’ kavramı geer. İtaatlere devam etmekle tatmin olmuş nefis anlamındadır. Nefsin vardığı aşamalardan birinin adıdır. Nefs, bu mertebede ne itaatleri terk, ne de günah işlemek için bir meyil duymaz.³⁰ İnsanın nefsini kötülüklerden arındırmasının tasavvuftaki adıdır.³¹

Hağğ ismini evrād ider nefsi mutma'ine gider
Sıretinde yok ašlā keder süretde çok ağlar gider (K.1 /5)

Beyitte Allah ismini zikretmenin ve gözyaşı dökmenin nefsi kötülüklerden arındıracağı ve böylelikle kişinin görünüşte ağlar görünse de, aslında içinin (ruhunun) kederli olmayacağı anlatılır.

Masiva:

Sözlük anlamı: Bir şeyden başka olan şeylerin hepsi; Allah'dan maada bütün varlıkların hepsi.³² Fitnenin kaynağı olan şeylere denir. Bunlardan bazıları: Kadınlar,

³⁰ Abdürrezzak Kaşani, *Tasavvuf Sözlüğü*, çev., Ekrem Demirli . (İstanbul: İz Yayıncılık, 2004), 558

³¹ Uludağ, a.g.e., s.405

³² Devellioğlu, a.g.e., s. 583

hayırsız evlat, altın-gümüş, devamlı meşgul olunması nedeniyle Hakka giden yolları kesen hayvancılık ve çiftçilik gibi meslekler. Bunların tamamı dünya hayatına ait değerlerdir ve dünya hayatı sona erince onlar da kaybolurlar.³³

Divan'da “siva”, “gayri sevda” kelimeleriyle birlikte toplam 8 kez geçer. (G.8 /4, Mur.5 /12, G.15 /5, G.20 / 7, K.9 /20, G.28 / 2, G.29 /4, G.30 /2)

Hubb-ı Yezdān’i ile mel’ūf olupdur ‘āşıkān
Māsivādan el çeken bī-hūş şıdka tut şımāh (G.8 /4)

Tecerrüd kıl Rızā gayri sivāya meylini maḥv it
Resülün bāb-ı ḥākinde idegör şıdk ile ilzāz (G.15 /5)

Fena- Beka

Fena; “geçici olmak, yok olmak, ölmek,” beka ise; “var olmak, sürekli olmak” anlamındadır. Kötü huyların davranışların yok olması fena, yerlerini güzel huyların ve iyi davranışların alması bekadır. Kötü olandan fani, iyi olanda baki olmak suretiyle tassavvuf yoluna girilir.³⁴ *Divan*'da iki kelime toplam 7 kez geçer. (G. 11 /12, Ka. 1 / 1, Ka.2 / 5, G.28 / 6-9, Mūs. 2 / 4)

Beḳādan geldiler cümle gelenler bu fenā mülke
İdüp ḥidmetleriñ itmām didiler yā hū eyvallāh (G.28 /9)

³³ Ceylan, a.g.e., s.240

³⁴ Uludağ, a.ge. s.91

Mirat (Ayna):

Tasavvufta her şey zıddı ile kaim olduğu için Vücut-ı Mutlak'ın zıddı olan adem-i mutlak bir ayna olarak düşünülür.³⁵ Bu aynanın her zaman parlak ve tozsuz olması gereklidir. Çünkü ancak bu şekilde, Hakk'ın tecellisi gönül aynasına yansır.

Divan' da altı kez geçer. (G.9 /4, K.7 /5, K.8/ 2, G.23 /12, G.31 /2, K.10/ 3).

Hemen her beyitte mücella, cila kelimeleriyle birlikte geçer.

İdindi zātına mir'at tecellî kıldı andan çok

Nazar kılsıñ bu mir'ata görünür bak cemālullāh (G.28 /12)

Seyr u Süluk:

Hakk'a ermek için kalbin zikir yoluyla yaptığı manevî ve rûhî yolculuğuna denilir.

Bu yolculuğun amacı, kişisel arzu ve isteklerin yok edilip tam anlamıyla İlâhî

iradenin hakimiyeti altına girerek kâmil insan mertebesine yükselmektir. Allah, bir

kulunu velayet ehli dostlarına eriştirmek ve onlarda biri kılmak isterse, ilk önce o

kulunun gönlüne iradet sıfatıyla tecelli eder. Bunun sonucunda gönlünde Allah

sevgisi zuhur eden kul, taleb-i Hak eder. Yani Allah'ın sevgisi ve iradesi, kulun

arzusundan öncedir.³⁶ *Divan'* da üç kez geçer. (G.22/ 7, G.28/ 5, G.29/ 8)

---

³⁵ İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü* (İstanbul: Ötüken Yayınları, 1999), 50

³⁶ Ceylan, a.g.e. s.278

Vücūd iklīmine seyr-i sülūk eyle kadem baş kim

Göresin anda hikmetler irişe saña luṭfullāh (G. 28 / 5)

İlm u Ledünni:

Divan'da dört kez geçer. (G.2 /2, G.8 /3, Müs.2 /33, G.34 / 1)

“Ledün”, yat, kat anlamında Arapça bir sözdür. Kur’an-ı Kerim’in 18. suresinin (Kehf) 65. ayetinde, Musa Peygamber’in kendine Tanrı katından bilgi verilen birisiyle buluştuğu anlatılır. Bu sebeple okunmadan, belenmeden elde edilen İlahi bilgiye denir.³⁷ Başka bir ifadeyle Tasavvufta Allah’tan vasıtasız gelen bilgi, ilham anlamında kullanılmıştır.³⁸

Derdine dermān için gitme ṭabīb-i kāzibe

Hāzık-i ‘ilm-i ledünnīden ḥabire ṭut şımāḥ (G.8 /3)

‘İrfān için ḥalk itdi Hūdā ins ile cinni

Bil ‘ilm-i ledünnī (Müs.2 /33)

---

³⁷ Gölpınarlı, a.g.e., 204

³⁸ Uludağ, a.g.e., s.33

Zıll (Hayal, Perde):

Divan'da, *alem-i zıll u hayal, vehm u hayal, perde-i cism* terkipleriyle dört kez geçer. Gölge anlamındadır. Vahdet-i vücudu anlatmak için alemin Allah'ın gölgesi mesabesinde olduğu söylenir.³⁹ *Divan*'daki beyitlerde, bu gölgelere, hayallere aldanmamak gerektiği anlatılır. Perdeler, Hakikat'ı görmemiz için engeldirler. Zikir de bu perdeleri kaldırmak için bir yoldur.

Perde-i cismi kaldırır ismi

Şüret ü resmi yakdı bu gönlüm

(G.23 /7)

Mahv u İsbat:

Divan'da dört kez geçer. (Müs.1 /2, G.9 /5, Ka.1 /17, K.12 /6)

Sözlük anlamı 'silme ve tespit etmek'tir. Tasavvufta Allah'ın yüksek derecedeki kullarını kendine çekip, onların nefislerini mahv (yok) etmesini ifade eder.⁴⁰

Rızā gel maḥv u işbāta devām it

Bulursuñ anda señ nice telezzüz

(G.7/ 5)

Ahsen-i Takvim:

---

³⁹ Uludağ, a.g.e., 587

⁴⁰ Uludağ, a.g.e , s.344

Divan’da üç kez geçer. (G.25 /2, Mûs.2 /39, K.10 /2)

Kur’an-ı Kerim’deki “Gerçekten biz insanı en güzel bir biçimde yarattık” mealindeki ayette⁴¹ geçen bu kavram, Hurufilik’te de çok sık geçer. Aşağıdaki ilk beyitte de dal, elif ve mim harflerinden maksadın “adem” olduğu açıktır.

Hâlık anı halk itdi didi ahsen-i takvîm

Bir dal bir elif mim (Mûs.2 /39)

Ahsen-i takvim ile insânı tezyîn eylemiş

Hâzret-i Aḥmed Muḥammed Muştafâ’dır rahmeti (K.10 / 2)

Kesret:

Kesret, “çokluk” demektir. Vahdetin, yani bir olan Hakk’ın muhtelif isim ve sıfatlarıyla tecelli etmesidir. Tasavvufta kulun göze hoş görünen bu renkli aleme kanmaması ve bu çokluğun arkasındaki birliği görmesi beklenir. Nitekim aşağıdaki beyitte de bu anlam ifade edilir;

Görüp kesret âlâyını şâkın ḥayrân olup kalma

Didiğim gibi vahdetdir değil gayri şifatullâh (G.28 /13)

---

⁴¹ Bkz. Tin suresi, 4. ayet

Divan'da üç kez geçer. (Müs.1 / 12, G.28 /13, Müs.2 / 11).

Ayne'l yakin, Hakka'l yakin

Divan'da üç kez geçer. Yakin mertebelerinden bir diğeri İlme'l yakin'dir. Ayne'l yakin; kalbin, müşahede yoluyla hakiki vahdeti görmesi.⁴² Hakka'l yakin ise, salikin sadece ilim yönünden değil, aynı zamanda hâl ve müşahede yönünden de Hak'ta fani ve Hak ile baki olmasıdır. İnsanın öleceğini bilmesi İlme'l yakin, ölüm döşegine düşüp can vermesi, ayne'l yakin, ölümü tatması ve ölüm olayını yaşaması hakka'l yakindir.⁴³

'Ayne'l-yakīn Ḥaqqe'l-yakīnsin ğayri var şanma şağın

Allah saña senden yakīn kendisidir ğayri değil (K.7 /16)

Zāt- Sıfat:

Divan'da üç kez geçer. Vahdet-kesret zıtlığına benzer olarak zāt-sıfat kavramlarından zāt; tasavvufta kendi kendine var olan Allah'ın kendisini ifade eder. Sıfat, zāt olmadan olmaz. Bir diğere deyişle, Allah'ın zātı halka sıfatlarıyla görünür ve bu sıfatlar halk ile Hak arasında bir perdedir. Aşağıdaki örnek beyitte vahdet şarabını içerek İlahi cezbeye kapılan kişinin, sıfatlardan geçip zāta ulaşarak, gerçek zevk ve sefayı yaşayacağı anlatılır. Bu bir anlamda kesretten vahdete geçiştir.

---

⁴² Uludağ, a.g.e., s.73

⁴³ Uludağ, a.g.e., s. 215

Cān içre cānından geçer vaḥdet şarābını içer

Şıfatdan zātına göçer zevk u şafā eyler gider (K.1 /2)

Elest Bezmi:

Tasavvufta Allah'ın: “Ben sizin Rabbiniz değil miyim” diye sorduğu, ruhların da: ‘Evet (beli), öyledir” şeklinde cevap verdikleri meclis anlamına gelir.⁴⁴ *Divan*'da geçtiği beyitler şöyledir;

Çün hitāb irdi elest ile didi cümle belī

Bed' olup ḥatm oldu anda cümle sırr-ı ḥikmeti (K.10 /5)

Ṭuydılar bezm-i elestiñ sırrını cehd eyleyüp

Enfes-i aḳdeslerine kıldılar çok şefḳati (K.10 /9)

Ev edna:

“Daha yakın oldu” anlamındadır ve “dena (yaklaştı)” kelimesiyle ilgilidir.⁴⁵ Dena ise Hz. Muhammed'in Mirac olayı ile ilgili ayetlerin birinden alınmış bir kelimedir.

---

⁴⁴ Uludağ, a.g.e., s.99

⁴⁵ Yılmaz, a.g.e., s.35, 45

Bu kelimeyle ifade edilmek istenen Allah'ın Peygamber'i hiçbir kula nasip olmayan bir şekilde kendisine yaklaştırdığıdır.

Divan'da üç kez geçer. Üçünde de 'sırr-ı ev edna'' tamlamasıyla kullanılmıştır.

'Ahd u mişākın daḥi ḳāl u belāsı bundadır

Sırr-ı ev ednā maḳāmından 'atāyādır bu şeb (G.5/ 8)

Sırr-ı ev ednāya yiten cümle anıdır cān u ten

Özünden ayrı düşme señ ğayri dime ğayri deĝil (K.7 /19)

Levlāk:

“Levlāke Levlāk Le Ma Halaktü'l-Eflāk” (Sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım)

anlamındaki hadisin ilk kısmıdır. Na'ıların çoğunda bu söz geçer.⁴⁶

Kā'inātın ḥalkına bā'ış durur levlāk ile

Raḥmeten li'l 'ālemininin geldiği şebdir bu şeb (G.5 /6)

Beḳā mülkünde senin taḥt-ı levlākın şehen-şāhı

Periṣān itdi küffāi celādet yā Resūlallāh (K.2 /5)

---

⁴⁶ Yılmaz, a.g.e., s.113

Divan'da 6 yerde geçmektedir.

Taayyün:

Sözlük anlamı, “belirme, belirlenme, belli olma, ortaya çıkma”dır. Tasavvufta, Allah'ın zatında her şey vardır. Bu şeylerin ondan zuhur etmesi bir taayyün (belirme) şeklinde kendini gösterir. Salık için taayyunlar birer perdedir ve Allah'a ulaşması için bu perdeleri kaldırıp açması gerekir. Ancak bu şekilde hakiki varlığa ulaşır.⁴⁷

Divan'da iki kez geçer.

Z̄ātı bulduḡta ta'ayyün ümmeti didi hemān

Hāḡ Te'ālā didi baḡs itdim saña cümle bu ŧeb (G.5 /9)

Li ma'allah vakt:

“Allah'la vakit geçirdik” anlamındaki Hz. Peygamber'in bu sözü sufiler tarafından yaratılmış zamandan kopup Allah'taki Ezeli ve Ebedi Şimdi'ye ulaştıkları anı anlatmak için sık sık kullanılır.⁴⁸ *Divan*'da sadece “li ma'allah” şeklinde iki kez geçer. Bu şekliyle “Benim Allah ile..” anlamına gelir ve “benim Allah ile öyle

---

⁴⁷ Uludağ, a.g.e., s. 505

⁴⁸ Annemarie Schimmer, *İslamın Mistik Boyutlar* (İstanbul: Kabala Yayınevi), .218

anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek ne de gönderilmiş bir nebi öyle bir yakınlığı elde edebilir.” anlamında rivayet edilen sözden alınmadır.⁴⁹

Vāhidiyyetden muşavver ol cenāb-ı Muşafā

Tahtgāh-ı *lī ma‘allah* cülūs itdi bu şeb (G.5 /3)

Serāy-ı li ma‘allaha ‘ubūr it kııl nazar bir kez

Künüz-i sırr-ı sulţānī apusun yol aandan şor (G. 10 /5)

---

⁴⁹ Yılmaz, a.g.e., s. 115

4. BÖLÜM : SONUÇ

On dokuzuncu yüzyılın önemli hattatlarından olan Hasan Rıza, incelediğimiz *Divanı* ile bize zengin bir dini-tasavvufi kavramlar sözlüğü sunmuştur. *Divan*, döneminin genel atmosferine uygun olarak dini- didaktik özellikte bir metindir. Manzumelerin nazım biçimleri de gazellerin, kıtaların ve müstezadların uzunluğu bakımından ondokuzuncu yüzyıl Divan şiirinin özelliklerini taşımaktadır.

Şiirlerinde lirizme, zengin hayallere rastlanmaz ancak dini konularda geniş bir bilgi birikimi gerektirir. Sade ve anlaşılır bir üslupla yazdığı şiirlerinde fikir ön plandadır. *Divanı*'nda mensubu olduğu Halveti tarikatının esaslarıyla birlikte, vahdet-i vücud felsefesinin anlayışını görmek mümkündür.

5. BÖLÜM : METİN TESPİTİYLE İLGİLİ HUSUSLAR VE ÇEVİRİ YAZI SİSTEMİ

1. Arapça ve Farsça kelimelerin başına ve sonuna gelen edat ve eklerin, Arapça tamlamaların ve Farsça tamlama ve birleşik kelimelerin yazımında İsmail Ünver'in 'Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler'⁵⁰ başlıklı makalesi esas alınmıştır.
2. Şiirlerin sıralamasında Divan'daki sıralamaya uyulmuştur.
3. Kur'an-ı Kerim'den yapılan alıntılarda sure isminden sonra verilen sayı, alıntının yapıldığı ayetin numarasıdır.
4. Örnek gösterilen beyitlerin yanında parantez içinde verilen detay bilgisinde ilk kısaltma manzumenin türünü, ardından gelen rakamlardan ilki manzume, ikincisi ise beyit numarasını belirtir.
5. Metne yapılan yapılan müdahaleler [ ] içinde gösterilmiştir.
6. Türkçe kelimerin sonundaki 'b' harfleri 'p' olarak yazılmıştır.
7. Özel isimlerde büyük harf kullanılmıştır.
8. Metinde vezin bozukluğu olan dize ya da dizeler dipnotta gösterilmiştir.

---

⁵⁰ İsmail Ünver, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", *AÜDTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türkoloji Dergisi* C. 11 /1 (1993): 51-89.

9. Metni çeviri yazı ile yazarken aşağıdaki tabloda verilen transkripsiyon alfabesi

kullanılmıştır.

أ	a, e, '
آ	ā, a
ب	b
پ	p
ت	t
ث	s
ج	c
چ	ç
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	z
ر	r
ز	z
ژ	j
س	s
ش	ş
ص	ş
ض	ž, ḍ
ط	ṭ
ظ	ẓ
ع	'
غ	ğ
ف	f
ق	q
ك	k, g, ŋ
ل	l
م	m
ن	n
و	v, o, ö, u, ü, ū
ه	h
ي	y, ı, i, ī

6. BÖLÜM ÇEVİRİ YAZILI METİN

Hazā Dīvānū'l-fakīr ü pür-takşīr türābü'l-aqdām es-seyyīd el-Hac Ḥasan Rızā el-
Ḥalvetī eş-Şa'bānī el- imām fī müsikīyye-i hümāyun

Bismillāhirrahmānirrahīm

G 1

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

1 b

- 1 Bā'i Bismillāh ile açup dehānın iptida
Her umūrunda Resūl-i Ḥazrete it iktidā
- 2 Zāt-ı Bārī ḥubb-ı zātından yaratdı Aḥmedi
Nūrınıñ katresi cümle enbiyā vü aşfiyā
- 3 Kenz-i mahfisiñ nümāyān eyledi Rabbü'l-felaḵ
Ḳadrini levlāk ile ez-cümle kıldı iştifā
- 4 Emr-i kün olduḡta bāhir oḡudı tevhīdi an
Virdi Muḡammed Resūlallāh cevābın kibriyā ⁵¹
- 5 Gelmedin zāt-ı şerīfi çün şühūd-ı 'āleme
Rūh-ı pākinde hep ervāḡ eylemişdi ihtifā

---

⁵¹ Bu dizede vezin bozuktur.

- 6 Nür-ı şer‘-i enveri kapladı cümle ‘ālemi
Ol mübārek kademı ‘arş üzre itdi istivā
- 7 ‘Āleme rahmet gelüp ref‘ eyledi hep zulmeti
İtdi teblîğ-i risālet ibtidā vü intihā
- 8 Ümmet-i merhūmesi-çün şefkatin bezl eyleyüp
Vāriş oldı aña cümle evliyā vü etķiyā
- 9 Ĥamdülillāh ümmet olduk kıl teşekkür ey Rızā
Dergeh-i luṭfunda bekler ağniyā vü eşıyā

MÜNĀCĀT

G 2

Fā’ilātün / Fā’ilātün / Fā’ilātün / Fā’ilün

2 a

- 1 ‘Andelib-i bāğ-ı vahdet kıl bizi yā Rabbenā
Sākin-i vicdān-ı cennet kıl bizi yā Rabbenā
- 2 Bizi terk itme bize eyle kerem fazlıñ ile
Vāķıf-ı ‘ilm-i ledünnī kıl bizi yā Rabbenā
- 3 Saña sensiz ‘abd için yokdur İlāhī bir ıarık
Ķāşif-i esrār- ı Aḥmed kıl bizi yā Rabbenā

- 4 Dīde-i albi mūnevver eyleyūp yā Zū'l-celāl
Fātih-i kenz-i haat ıl bizi yā Rabbenā
- 5 Cān ulađı feth olup her dem kelāmın ide gūş
Hādīm- i Şer-i muahhar ıl bizi yā Rabbenā
- 6 Ol Muammed Mutafa'nın hūrmeti-ūn yā Laīf
Nā'il-i didār-ı vuşlat ıl bizi yā Rabbenā
- 7 Al beni benden baa sensiñ gerek ōñden Őoa
Dāhil-i ebvāb-ı ramet ıl bizi yā Rabbenā
- 8 Her demim zikriñle imrār eyleyūp itmām idem
Zāt-ı pākine muarreb ıl bizi yā Rabbenā
- 9 Meşreb-i pāk-ı risāletveş ola cūmle umūr
Şadı-ı Őiddi-ı ekrem ıl bizi yā Rabbenā
- 10 Bu Rızā-ı efar uluñ geldi apua yā Ğafūr
Zūmre-i mađfūra mūlha ıl bizi yā Rabbenā

G 3

Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün

- 1 Ey 'āşık-ı bî-çâreler şallū 'alā ḥayri'l-verā
Vey şādık-ı üftâdeler şallū 'alā nūri'l- hüdā
- 2 Rāh-ı Resūl'e gidelim mā-dūnını terk idelim
Añsız maḥabbet nidelim şallū 'alā ḥayri'l-verā
- 3 Peyğember-i āḥir zamān anı seven bulur emān
Eyleyelim vird-i zebān şallū 'alā nūri'l-hüdā
- 2 b
- 4 Sermāye-i fevz ü felāḥ mücrimlere açdı cenāḥ
Ecme'u yā ehl-i şālāḥ şallū 'alā ḥayri'l-verā
- 5 Şīrāze-i esrār-ı Ḥaḳḳ ferḥunde-i Rabbü'l-ḥalaḳ
Yā mü'minūn güftem sebaḳ şallū 'alā nūri'l-hüdā
- 6 Fikr idelim bir kez neyiz yā kimlere efgendeyiz
Ol şāha bizler bendeyiz şallū 'alā ḥayri'l-verā
- 7 ẖur'ānda emr itdi Ḥüdā vācib-durur itmek edā
Ol māhe ey bāy u gedā şallū 'alā nūri'l-hüdā

- 8 Cānlar içinde cāndır cānlar aña qurbāndır
Haq'dan bize ihsāndır şallū 'alā hayri'l-verā
- 9 Rızā anıñ meftūnudır meftūnı ne mecnūnıdır
Ümmetliğin şanı budur şallū 'alā nuri'l- hüdā

G 4

Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün / Müstef' ilün

- 1 Ol menba'-ı 'ilm-i Hüdā Aḥmed Muḥammed Muştafā
Hem ma'den-i cūd u sehā Aḥmed Muḥammed Muştafā
- 2 Tutdı cihānı sāyesi nūr-ı İlāhī māyesi
Şems ü kamer pīrāyesi Aḥmed Muḥammed Muştafā
- 3 Kevn u mekānın mebde'i deryā-yı vahdet menşe'i
Bu rü-siyāhın melce'i Aḥmed Muḥammed Muştafā
- 4 Meftūr-ı nūr-ı lem'a-dār manzūr-ı ol perverdgar
Revnāk- dih-i dār'ül-ḳarār Aḥmed Muḥammed Muştafā
- 5 Gencine-i feyz-i ehad kāşāne-i sırr-ı Şamed
'Aşilere eyler meded Aḥmed Muḥammed Muştafā

- 6 Eyle şalâtı ey Rızâ şâyed ola sendeñ rızâ
Ol server-i âl-i ‘abâ Aḥmed Muḥammed Muştafâ

Müseddes 1

Fe‘ilâtün / Fe‘ilâtün / Fe‘ilün

3 a

- 1 Diñle ey ‘âşık-ı şādık ki saña
Söyleyim ağreb ola bir ma‘nâ
Oldı ol ğonca-i maḥbûb-ı Ḥüdâ
‘Âlem-i sırr-ı maḥabbete ridâ
Ümmete tuḥfe-i Ḥaḳ‘dır Zehrâ
Rażiyallâhu te‘âlâ ‘anhâ
- 2 Bu ma‘âniden içün aldı Resûl
Bürde altına girüp buldı vuşûl
Maḥv u işbat bu sırr de’b u uşûl
Fātiḥ-i feth-i merâm oldı ḥuşûl
Ümmete tuḥfe-i Ḥaḳ‘dır Zehrâ
Rażiyallâhu te‘âlâ ‘anhâ
- 3 Gelüp ervâḥ-ı nebîlerle velî
Ta‘ziye itmeğe ol ğonca güli
Anda ḥâzır idi bezm-i ezeli
Oldı sırr ‘aşr-ı muḥarremde celi
Ümmete tuḥfe-i Ḥaḳ‘dır Zehrâ

Raẓiyallāhu te‘ālā ‘anhā

4 Sendeki maẓmer olan sırr-ı Һayāt

Bu durur bāb-ı fütüh-ı Һālāt

Ki maḥabbet saña baḥş-ı ğāyāt

Varır ol dergehe ehl-i Һacāt

Ümmete tuḥfe-i Һaḳ‘dır Zehrā

Raẓiyallāhu te‘ālā ‘anhā

5 Mess idüp ḥissini ḥubbuñ her-bār

Seni senden alup eyle iẓhār

İde sırrıñ sana feth-i esrār

Pençe-i āl-i ‘abādan ol yār

Ümmete tuḥfe-i Һaḳ‘dır Zehrā

Raẓiyallāhu te‘ālā ‘anhā

3 b

6 Bu bir iḥsān-i İlāhī ki bize

Nüşa-i ekber olur re’simize

Ḥubb-ı Zehrā’yı alup destümize

Varalım yalvaralım dostumuza

Ümmete tuḥfe-i Һaḳ‘dır Zehrā

Raẓiyallāhu te‘ālā ‘anhā

7 Eyer i‘ṭā-yı İlāhī’yi şürüh

İrtifā‘-i siyer-i ‘ilm-i fütüh

Kelime ile kelām itdi sūnūh
Mūncelī kıldı bu sırrı Sübbūh
Ümmete tuḥfe-i Ḥaḳ’dır Zehrā
Raḳıyallāhu te’ālā ‘anhā

- 8 Ey Rızā eyle şalāt-ile selām
Ki Resūle biline sırr-ı kelām
Baḳ maḥabbetle şühūd oldu temām
Ma’nī-yi baḥr-i kerem itdi peyām
Ümmete tuḥfe-i Ḥaḳ’dır Zehrā
Raḳıyallāhu te’ālā ‘anhā

HARFÜ’L- BĀ

G 5

Fā’ilātün / Fā’ilātün / Fā’ilātün / Fā’ilün

- 1 Toḡdı ol şems-i ḥaḳīḳat burc-ı vaḥdetden bu şeb
Ḳapladı nūr-ı tecellī ‘ālemi cümle bu şeb
- 2 Geldi ā’yāna ‘iyān oldu bütün şehr-i vücūd
Ḳıldılar secde ağaçlar taḡlar taşlar bu şeb
- 3 Vāhidiyyetden muşavver ol cenāb-ı Muştafā
Taḡt-gāh-ı *lī ma ‘allāh* cülūs itdi bu şeb

- 4 Kaldı 'alem melâ'ik itdiler böyle nidâ
Eyleyen teşrîf şehen-şâh-ı risâletdir bu şeb
- 5 Kenz-i maḥfisiñ nümâyân eyledi Rabbü'l- ḥalâk
Luṭf-ı iḥsân u 'aṭâlar olduğı şebdir bu şeb
- 4 a
- 6 Kâ'inâtıñ ḥalkına bâ'iş-durur levlâk ile
Raḥmeten li'l 'âleminin geldiğı şebdir bu şeb
- 7 Zât-ı pâki muḥrem-i bezm-i elestiñ kânıdır
Ehl-i 'irfânıñ 'arefden aldığı sırdır bu şeb
- 8 'Ahd u mişâkıñ daḥi kâlu belâsı bundadır
Sırr-ı ev ednâ maḳâmından 'atâyâdır bu şeb
- 9 Zâtı bulduḳda ta'ayyün ümmeti didi hemân
Ḥaḳ Te'âlâ didi baḥş itdim saña cümle bu şeb
- 10 Ümmet olduḳın için ğam çekme bunda ey Rızâ
Bu gürühuñ mücrimi ğufrâna mazhardır bu şeb

Murabba 1

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- 1 Bilmek isterseñ nedir rāh-ı şevāb
Üzkürullāh sana bu şāfī cevāb
Bunu söyler okusañ yüz dört kitāb
“Üzkürullāh” sana bu şāfī cevāb
- 2 Nār-ı Nemrūd’a eğer irse yoluñ
Aña rāzı ol tevekkülde buluñ
Hāfızullāh hıfz ider elbet kuluñ
“Üzkürullāh” saña bu şāfī cevāb
- 3 Miḥnet-i dünyā ile olma melül
Ki ‘aduvv-i ekberiñ eyler ḥulül
Bunda ol şābit-ka-dem etme ‘udül
“Üzkürullāh” saña bu şāfī cevāb
- 4 Hānķāh-ı ḥazret-i maḥbūba gir
Ol kemālāt-ı İlähī’den ḥabīr
Ḳalbi iṭmīnān ider zıķr-i keşīr
“Üzkürullāh” saña bu şāfī cevāb
- 5 Ol Resül’uñ işrini kendine yār
Eyle itme gül iken sen seni ḥār

- 4 b Ağla urma ağla gönlüm zār zār
“zkrullāh” saña bu řāfi cevāb
- 6 ‘İlm u a‘māle ayanma raħat ol
Cān iinde cān olan cānānı bul
Gel ‘ubr it işte muħkem oğrı yol
“zkrullāh” saña bu řāfi cevāb
- 7 Hāzret-i peygāmbere apřur zñ
Māh-ı enver gibi ağ olsun yüzüñ
Ey Rızā kesdirmesin didim sözüñ
“zkrullāh” saña bu řāfi cevāb

HARF’T- TĀ’

Murabba 2

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- 1 Her bir eřyā aşlına eyler rc‘
Eyyuhe’l insān i’lem en-temt
Mevti bil ‘aynu’l ħayāt itme ħuř‘
Eyyühe’l-insān i’lem en-temt
- 2 Anı zıkr eyle virir albe cilā
Böyle demiş ħāzret-i ‘Ali dilā

Mevti zevk it bulasñ fevke'l-'alā
Eyyühe'l-insānū i'lem en-temüt

3 Mevtdir ahyāları ihyā kılan
Ḥubb-ı dünyāyı yakup ifnā kılan
Maqşada 'āşıkları şeydā kılan
Eyyühe'l-insānū i'lem en-temüt

4 Qabr-i cismiñ şem'asin it şu'le-dār
Tā bilesiñ neydiğñ ol nūr u nār
İtme bu zıll⁵² u hayāle i'tibār
Eyyühe'l-insānū i'lem en-temüt

5 a

5 Hem kıyāmet kopucaq havf u hüzün
Olmasun tārī çevir Ḥaqq'a yüzün
Fırşat eldeyken gel aç qalbiñ gözün
Eyyühe'l-insānū i'lem en-temüt

6 Haşr u neşri hem hesābıñ bunda gör
'Ālem-i uhrāda var ol zevki sür
Ger 'ömür sürseñ olunca nefh-i şür
Eyyühe'l-insānū i'lem en-temüt

---

⁵² Nüşhada nokta unutulmuş

7   Һayr u Һerri vezn iden mizānı seğ
Ol Һırāt-ı Һer‘isiñ Һaę üzre geç
Cennet-i vicdāna andan eyle gōę
Eyyühe’l-insānū i’lem en-temüt

8   Ey Rızā Һalka-i ehlullāha gir
Gel nihāyetsiz Һafāya cānı vir
Vağti fevt itme Һıfāt-ı zāta ir
Eyyühe’l-insānū i’lem en-temüt

HARFÜ‘L-ŞĀ

G 6

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilatün / Fā‘ilün

- 1   ‘Andelib-i gülsitān-ı ‘aşę ile gel itme bağş
Şol yanan pervāneveş nā-ęār ile gel itme bağş
- 2   Sırr-ı vahdetdir nişāngāhı muҺaęęak sālikiñ
İstivā’-yı tır-i ęavs-i ğamzesinden itme bağş
- 3   Āb-ı Һayvān Һāk-i yeksān nār-ı şeytāndan şağın
Һayr ile eyle tekellüm gel hevādan itme bağş
- 4   ęalbine eyle nağar ğayriye meyliñ kes hemān

Eyleme esrârı ifşâ bendesinden itme baḥş

5 Ol Resûl'ün âline evlâdına olsun şalât

Ey Rızâ anları sev ğayriden artık itme baḥş

HARFÜ'L- CİM

G 7

Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

5 b

1 Sür-i 'irfân-ı Muḥammed kûsi çaldı gözüñ aç

Sofra-i ma'nâ kuruldı eyü ekl it kalma aç

2 Kıpacaḳ bir gün kıyâmet yerlerinde yil eser

Gel hemân fırsat var iken derdine eyle 'ilâç

3 Ol 'adüvv-i ekberiñle it cihâdı turma hiç

Gele imâna anıñla tâ ki ola imtizâc

4 Leşker-i evhâma virme bir cihetle fırsatı

Bulmaya ser-gerde-i efkâr-ı bâtıl infirâc

5 Taḥtgâh-ı sırr-ı serde hüküm iden sulṭâna baḳ

Ey Rızâ olur każâ anda bi-küllî ihtiyâc

HARFÜ'L-HÂ'

Murabba 3

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

- 1 Rāh-ı tevḥīdi tūtop eyle şalāḥ
Emr-i Ḥaḳḳ'a imtişāl it bul felāḥ
Bu me'āni içre sen ḳıl iftitāḥ
Emr-i Ḥaḳḳ'a imtişāl it bul felāḥ
- 2 Ka'be-i ma'nāyı gel eyle ṭavāf
İtme bir vech-ile andan inḥirāf
'Abd-ı maḥz ol cürmüne ḳıl i'tirāf
Emr-i Ḥaḳḳ'a imtişāl it bul felāḥ
- 3 Ger bu yolda eyleseñ bezl-i vücūd
Zi-kerem eyler saña bir niçe cūd
Vaḳtini fevt itme gel eyle sūcūd
Emr-i Ḥaḳḳ'a imtişāl it bul felāḥ
- 4 Rāh-ı maḥbūbunda Ḥaḳḳ'ın ser viren
Cān içinde cān olan cāna iren
- 6 a Diñle gel ey taḥt-ı teklife giren
Emr-i Ḥaḳḳ'a imtişāl it bul felāḥ
- 5 Ol Resūl'e ḳıl şalāt ile selām

Böyle hatm ola Rızā āhir kelām
Ġayrı söz yok bundan artık vesselām
Emr-i Hāḡḡ'a imtişāl it bul felāḡ

HARFÜ'L- Hİ'

G 8

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

- 1 Behreyāb olmaḡ dilerseñ ehl-i Hāḡḡ'a tüt şımāḡ
Aç gözüñ ez-cān u dil derd ehline gel tüt şımāḡ
- 2 Hālini i'lām için her mürşide bel bağlama
Baḡma her söz ki denir ehl-i dile gel tüt şımāḡ
- 3 Derdine dermān için gitme ḡabīb-i kāzibe
Hāzīḡ-i 'ilm-i ledünnīden ḡabīre tüt şımāḡ
- 4 Hūbb-ı Yezdānī ile mel'ūf olupdur 'āşīḡān
Māsivādan el çeken bī-hūş-ı şıdḡa tüt şımāḡ
- 5 Hānedān-ı ehl-i beyte ey Rızā muḡkem şarıl
Her işiñ anda biter bu sözime pek tüt şımāḡ⁵³

---

⁵³Pek tüt: Tut pek, S

HARFÜ'D- DĀL

Murabba 4

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün /Fā'ilün

- 1 Ehl-i derdiñ derdine dermāne dermān sendedir
Merḥamet şefkat senindir yā Resūlullāḥ meded
Ḥāk-i pāyin tozına yüz sürmeye efgendedir
Merḥamet şefkat senindir yā Resūlullāḥ meded
- 2 Müşg-i büyundur bütün ekvānı iḥyā eyleyen
Ḥaḳḳ'dan özge var mıdır vaşfinda bir ḥarf söyleyen
6b Boş kalır mı ḥasretiñle gece gündüz iñleyen
Merḥamet şefkat seniñdir yā Resūlullāḥ meded
- 3 Ey mürüvvet kânı kılmazsan şefā'at ger bize
Ḳayd-ı cürmi defter-i a'mālimizden kim boza
Ḳarışınca 'arşa-ı maḥşerde bir duman toza
Merḥamet şefkat seniñdir yā Resūlullāḥ meded
- 4 *Raḥmeten-lil 'ālemīn* olduḡunı āyāt-ı Ḥaḳḳ
Zāhir itdi mu'cizeñle ḳamer oldı iki şaḳḳ
'Afvına muḥtācız ancak cürmümüz itdi sebaḳ
Merḥamet şefkat senindir yā Resūlullāḥ meded

- 5 Ümmetiñden çün kebâ'ir ehline va'diñ celîl
Sāye sensiñ anlara sāye saña olmaz delîl
Dergeh-i luţfuñda olmaz bu Rızā ħor u zelîl
Merĥamet ŧefkat seniñdir yā Resūlullāh meded

HARFÜ'Z-ZĀL

G 9

Mefā'îlün / mefā'îlün / fe'ûlün

- 1 Alan ol meh zülälinden telezzüz
İder mi ğayrıdan ğayrı telezzüz
- 2 Gezerken baĝ-1 'irfāniñ içinde
Gerekmez aña gülzār-1 telezzüz
- 3 İder bülbül gibi efgān u nāle
Gül ü hārından itmez mi telezzüz
- 4 Őifāt-1 zātı mir'āt-1 mücellā
Anıñ vaşfinda bî-ĥaddir telezzüz
- 5 Rızā gel maĥv u işbāta devām it
Bulursuñ anda señ nice telezzüz

HARFÜ'R-RĀ'

G 10

Mefā'īlün / mefāīlün / mefāīlün / mefāīlün

7 a

- 1 Şarāb-ı vaḥdeti sāki elinden gel içenden şor
Anıñ mestānelik ḥaftānını var bir biçenden şor
- 2 Eğer kestirme yol bulmaḳ dilerseñ şorma nādāna
Eriyüp ḥadde-i 'aşḳ-ı İlähī'den geçenden şor
- 3 Daḥi Ferḥādveş āb-ı maḥabbet aḳıtam dirseñ
Külüng-i ḍarb ile varlığınıñ ṭağın delenden şor
- 4 Yaḳup dil şem'asın eyle taḥarrī şehr-i dildārı
İl-i cānāna kārbāni ile her dem göçenden şor
- 5 Serāy-ı li ma'allaha 'ubūr it ḳıl naḳar bir kez
Künüz-i sırr-ı sultānī ḳapusun yol açandan şor
- 6 Ḥaḳīḳat semtine ṭoğrı yūri gezme beyābānda
Maḥahbbet baḥrine gāvvaş olup gevher bulandan şor
- 7 Gehī nāle gehī ḥande 'acebdir menşe'i ḳande
Rızā bu ḥikmeti şorma şorar isen gönülünden şor

Kıta 1

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- 1   Derdimi dirdim tabībe eylemezdi bir ‘ilāc
       Derdime derdim devā oldu ‘aceb derdim nedir
- 2   Derd imiş derdlilere derdlileri devr eylemek
       Derdliye derdliden özge diyemez derdiñ nedir
- 3   Derdliyi bil derdliyi bul derdli ol derdiñi şor
       Derdliniñ derdinden ey dil derdliye dermān nedir
- 4   Derd ki birdir bir de bir derde devā bir derd olur
       Derd arar derdi yine derde devā bilmem nedir
- 5   Derdı açdı dürri saçtı derde düşdi ey Rızā
       Ehl-i derdiñ derd elinden derdleri bilmem nedir

G 11

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

7 b

- 1   Bülbül-i cān gūşa geldi irdi çün faşl-ı bahār
       Nāle-i hū hū ile ıoldı bütün ol lālezār

- 2 Teşne olmuşdı gönül ‘aşk ile bir hayli zamān
Bāde-i tevḥīd şunıldı buldı kendin baḥtiyār
- 3 Sākī-i ‘irfān ile şaff-beste⁵⁴ uşşāk meclisi
Mest ider bū-yı muḥabbetle şafā-yı gül‘izār
- 4 Cānib-i maḥbūb-ı Ḥaḫḫ’ dan elçi-i vicdān ile
Ān-be-ān i‘tā’ olur esrār-ı raḥmān bergüzār
- 5 Burc-ı insāniyyeden toğduḫda şems-i merḥamet
Zā’il oldı hemm u ğam iḥsān olunca āşikār
- 6 Şiddet-i cism-i şitādan ḫalbimiz mağmūm idi
Rūḫ-ı sulṭānī irişdi cümle ğam itdi firār
- 7 Bu vücūd iḫlīmüne dāḫil olup sulṭān-ı ‘aşk
Nefy idüp müfsidlerini sürdi ve itdi tār-mār
- 8 Tıtdı mesken anda cümle ehl-i dil cem‘iyyeti
Köhne ḫalmışdı şereflendi vü buldı i‘tibār
- 9 ‘Arşa-ı tevḥīd ‘irfānıñ bugün fermānına
Çekülüp tuğrā-yı ğarrā-yı Hüdā kıldı ḫarār

---

⁵⁴ Nüşhada ‘şāf’ olarak yazılmış.

- 10 'İyd-i ekberle meserret buldı çün āşüfteler
Şeş-ciĥetden eyledi a'dāları hep şermsār
- 11 Neş'e-yāb oldu bu gün ezkār ile hep 'āşıkān
Ġāyet-i 'irfāna irdi oldu anlar ber-ĥürdār
- 12 Bu fenā mülküñ ĥarābın bildiler 'ayne'l-yaķīn
Terk idüp anı beķāyı kıldılar çün ihtiyār
- 13 Nām u şānın sildiler kırtās-ı şirketden bu gün
Kenz-i lā-yefnāyı bulmuşken göründi iftikār
- 14 İtdiler enfüslerin taķdīs-i 'aşkullāh ile
Ĥikmet u ķudretle keşf oldu nedir bu nūr u nār
- 15 Emr-i Rabbāni'yle fā'iller-durur illā felā
Ene- enteyle kelāma eylemezler ictisār
- 8 a
- 16 Mü'minīñ ekmeli olmuş iken anlar yaķīn
Şaķınurlar mekr-i Bāri'den iderler i'tizār
- 17 Ĥāne-i ķalbinde şem'-i zikri sūzān eyleyen
Şağ metā'ı aldı şatdı olmadı ĥiç raĥnedār

- 18 Cānını ‘izzetle talḫīf eyle kim tā bilesiñ
Nicedir eşḫābın işri hem zihāb-ı çār-yār
- 19 Dāne-i ḫarudan ümmīd-i mükāfāt eyleme
Zevḫi miḫnetdir anıñ hem iltifātı ḫārḫār
- 20 Gir vücūd iḫlīmine geşt u güzār it bir zemān
Silme gözün yaşını gezdikçe ağla zār zār
- 21 Ḥazret-i maḫbūb-i raḫmana yüzüñ sür ey Rızā
Mu‘terif ol cürmüne gel Ḥaḫḫ’a yalvar şad-hezār

Kaside 1

Müstef ilün / Müstef ilün / Müstef ilün / Müstef ilün

- 1 Mülk-i bekā sālikleri ḫuzūr-ı Ḥaḫḫ bekler gider
Öz nūrunıñ şādıḫları Ḥaḫḫ’ı dā’im tekler gider
- 2 Cān içre cānından geçer vaḫdet şarābını içer
Şıfātdan zātına göçer zevḫ (ü) şafā eyler gider
- 3 Dost iḫliminiñ gülleri tevḫīd ider bülbülleri
Āsān olur hep yolları āzādedir ḫoḫrı gider
- 4 Cānı alup cāna şatar derd ehline dermān ḫatar

Cānı cānāna cān atar cān elçisin bekler gider

5 Hāḡ ismini evrād ider nefis-i muṭma'ine gider
Sīretde yok aşlā keder şūretde çok ağlar gider

6 Şehr-i vücūdı seyr idüp niçe niçe hikmet görüp
Sulṭān-ı zāta yüz sürüp şādān olup söyler gider

7 'Aşkıñ ilinde pehlevān göçden göçe eyler revān
Gāhi 'ayān gāhi nihān senden seni söyler gider

8 Hāḡḡ'ı bilenler bildiler bunda anuñ-çün geldiler
Nāye delikler deldiler esrārı bak söyler gider

8 b

9 Şāhid-i şehādet eyledi bāṭilla ḡaḡḡı söyledi
Bilmem ki netdi neyledi izhār-ı Hāḡḡ eyler gider

10 Hāmrı ezelden nūş eden baṭn-ı melāḡatden giden
Enfūs yularını yiden aḡvālin arayup gider

11 Eyler maḡabbetle ḡidā olmaz Muḡammed'den cüdā
Dā'im işi emr-i Hūdā buyruḡunu tutdı gider

12 Şānındadır āyāt-ı Hāḡ ḡaldır hicābı öyle bak
Bī-hōşluḡı elden bıraḡ kārṡān yolun aldı gider

- 13 Cām-ı şafâyı eyle nûş vaktin geçürme böyle hõş
Rāh-ı Hüdā'ya ıurma koş elçi yolun aldı gider
- 14 Sensin ezelden 'ahd eden 'ahdin hilāfına giden
İtme bunu ey gül-beden böyle iden gitdi gider
- 15 Sehven seniñ ben dediğñ böyle haıā eylediğñ
Yañlış değıl söylediğñ senden saña ıoğrı gider
- 16 Kāmil kelāmında kelīm Haı' dan mükellemdir dilim
Kāfī saña kalb-i selīm Mevlāna'ya ıoğrı gider
- 17 Yağmā ider hep varlığın tevsı' ider hep ıarlığın
İşbāt edince yārlığñ artık özin bildi gider
- 18 Tahkııı ider eıvārını tedkııı ider envārını
Anlar ise esrārını ıurmayuben sürüp gider
- 19 Āb-ı hayātı çok iıer zulmet u nūrını seıer
Ol cāddeden gelür geıer ıarşı bāzār baımaz gider
- 20 Şāhıñ yolun ıoğrı bulan hem bulmağā ıālīb olan
İıi ıışı maıbüb olan hesābını gördi gider

- 21 Her işini bunda gören vuşlat maķāmına iren
İçerden içerü giren aġyārını sürdi gider
- 22 ‘İlmi anuñ peyrev olur istediġiñ anda bulur
Yārın cemālını görür hayrān olur tırmaz gider
- 23 Nefsi aña itmez oyun ol nefsine vermez boyun
Taķdīs ider cümle hūyun rızāsını buldı gider

9 a

- 24 Nefsin bilen Rabb’iñ bilür *men ‘arefden* dersin alur
Aġyār gider hep yār alur yārine yār oldu gider
- 25 Görmekliġe dost yüzini apşurmaġa hem özini
Tıoġrı ider ol sözünü tırmaz anı söyler gider
- 26 Maħbūbuna cānlar fedā eyler hemān şāh u gedā
Böyle-durur emr-i Hūdā cān kuşı çün uçdı gider
- 27 Dellāl olur kendin şatar cümle gören cānıñ atar
Müşterīler aar aar birbirlerin tıtmuş gider
- 28 Bāzār ider ol cān-ile alur şatar fermān ile
Her derdine dermān ile bāzār-ı Ha oldu gider
- 29 Cāna ıyan aldı yolu cümlesine didi belī

Şihhat ile tıtdı yolu kırtulamaz ğayri gider

30 Şūret koyup sīreti bul kendiñ unut ‘aşk ile töl
Var hayrete düzele yol şapma şakın toğrı gider

31 Kıydı bırak tırma ırak işlerini görmeğe bak
Tā irişe esrār-ı Hāk ‘ārifleri aldı gider

32 ‘Uzlet iden ‘izzet bulursañ şanma ki böyle kalur
Āhir uci handān olur istediđiñ buldı gider

33 Hāşıl sözüm budur saña bakma şakın senden yaña
Teslīm idüp kendiñ aña senden seni aldı gider

34 Kesme göziniñ yaşını incitme dīn kırdāşını
Rızā bu yolda başını ğavđalara şaldı gider

Kıta 2

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

1 Çıktıđıñ cennetden Ādem ile Havvā’niñ şakın
Şanma kim anlarda vāki‘ oldı zelle hayr u şerr

2 ‘Alleme’l-esmāda hikmet nidiğın bilmez isen
Ādemiyyet pūtesinden geçūben var al haber

3 *Men ‘aref* dersin oqu gel hāce-i ‘irfāndan
Zulmet u nūruñ seçivir tā bilinsūn hār u har

9 b

4 ‘Aql u ‘ilmin vehm u fehmin mācerāsın bilmeye
Gir vücūd iqlīmine anları temyīz eyle der

5 Nefsine ‘ārif olanlar Rabbini bildi ‘ayān
Bağ ne remz eyler Nebiyy-i Muhterem bil ey pūser

6 Āl u evlād-ı Resūl’e cānını teslīm kııl
Bulmağ isterseñ bu yolda sen hayāt-ı tāze ger

7 Hāğ kelāmında buyurđı *fāstakim kemā ümirte*⁵⁵
İmtişāl it emr-i Hāğğ’a kıurtula tā cān u ser

8 Şehr-i eṭvārı temāşā kıılmağā sa’y eyle kim
Sa’yını meşkūr ider Hāğ her işiñ anda biter

9 *Bel hūm fī lebsīn*⁵⁶ buyurđı da *min halkın cedīd*⁵⁷
Varsa ‘irfānın bu remzi bildirir hayrū‘l-beşer

⁵⁵ Hud, 112 (İşte bundan dolayı emrolunduğın gibi doğru ol) mealinde.

⁵⁶ Kaf, 15 (Biz ilk yaratmada acizlik mi gösterdik) mealinde.

⁵⁷ Kaf, 15 (Doğrusu, onlar yeni bir yaratılıştan şüphe içindedirler) mealinde.

- 10 Var olan Hakk'dır anın gayrı şakın vardır dime
Var mıdır 'ālemde bir şey olmaya Hakk'dan eşer
- 11 Benliğin kavsin seni bilmek dilerseñ ey ahī
Benliğinden geçmeyince başını taşlar ezer
- 12 Kıurı da'vā eyleme gel bil özin tevḥīd ile
Hū'dan artuḡ söyleme tā olmayasıñ der-beder
- 13 Ger irem dirseñ rızā-yı Hakk'a tevḥīkiñ ara
Yüri var gezme yabanda kalmasun sende keder
- 14 Görmek isterseñ bu mir'āt-ı mücellāyı eğer
Ey Rızā senden saña baḡ sende gör sende yeter

Murabba 5

Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Fe'ülün

- 1 Maḡabbet ehliniñ ḡāliñ şorarsañ
Yiderler nefsinı Hakk'a giderler
Eğer anlardaki zevḡi ararsañ
Yiderler nefsinı Hakk'a giderler
- 2 Girerler ḡalka-i zikre bu erler

- Bulunca zevkini tevḥīd iderler
- 10 a Bu ŧevkiñ ğayrını neyler niderler
Yiderler nefsinı Hakk'a giderler
- 3 Oqurlar ŧıdqla Hakk'ın kelāmiñ
Virirler ḥalkına Teñri selāmiñ
Yiyüben Muḧafā Muḧtār ta'āmiñ
Yiderler nefsinı Hakk'a giderler
- 4 Tecellīden tesellīler 'ayāna
Götürmezler bular nuḧḧ u beyāna
Bu bir esrār-ı Hakk gelmez lisāna
Yiderler nefsinı Hakk'a giderler
- 5 Hüdā maḥbübuna cānlar fedādır
Der-i luḧfunda cümlesi gedādır
Şifā her derdlere 'ayn-ı devādır
Yiderler nefsinı Hakk'a giderler
- 6 Sözünde ŧıdqla bunlar ḧururlar
Bular ğāfil değil bī-dār olurlar
Arayup nefsinı bir hū bulurlar
Yiderler nefsinı Hakk'a giderler

7 *Sekāhüm Rabbuhüm* hamrın içerler

Yedi deryā demezler hep geçerler

Ṭutup tevḥīd eliñ dā'im uçarlar

Yiderler nefsinı Hakk'a giderler

8 Kelāmı bunlarıñ cümle diridir

Özin bilmiş haṭālardan berīdir

Bilen ṭavrın ne söylerse yeridir

Yiderler nefsinı Hakk'a giderler

9 Bu 'ālemde ölür nefsin ṭanurlar

Buları bilmeyen aḥmaḳ ṣanurlar

'Arefden derslerin oḳur alurlar

Yiderler nefsinı Hakk'a giderler

10 b

10 Şefā'at mazḥarı bunlar-durur bil

Buları sevmege mecbūr olur dil

Nazargāha ṭoḳunma señ ḥazer kııl

Yiderler nefsinı Hakk'a giderler

11 Bular 'aḳl-ı ma'ādin ma'denidir

Buları sevmeyene ḡafil dinir

Bular maḳbūl peyḡamber velīdir

Yiderler nefsinı Hakk'a giderler

12 Cihān ılsımınıñ bendin utarlar
Dağı varlıkların cāna şatarlar
Sivā kaydın gönülden hep atarlar
Yiderler nefsinı Hakk’a giderler

13 Buların rehberi şāh-ı velāyet
Bulurlar anlara uyan hidāyet
Rızā bu sözime virdim nihāyet
Yiderler nefsinı Hakk’a giderler

HARFÜ’Z- ZĀ’

Kıta 3

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fā‘ilün

- 1 Hāne-i fakr-I kanā‘atde bu gün sulţān olan
Kenz-i lā-yefnāyı buldı ğayri ihsān istemez
- 2 Āteş-i kibrit-i aħmerle yanup yeksān olan
Müħr-i tevħīd ile amģalandı ‘ayyār istemez
- 3 Güşe-i vahdet maķāmın kendüye vuşlat için
Mesken itmiş andan artık ulu dergāh istemez
- 4 Beyt-i ma‘mūrı avāf itmekde dā’im ‘āşıkān
Çün nazargāh-ı İlāhī başka mihmān istemez

- 5 Bu vücūd iklîmini seyyâh olup devr eyleyen
Güş idüp lâ-yüs'eli hiç şulh u gavğa istemez
- 11 a
- 6 Leşker-i imānı sevķ eyler 'adüvve harb için
Fî-sebil-İllāh⁵⁸ cihāda tûp u çevgān istemez
- 7 Üns-i billāhın şafāsın kendüye mahrem kılan
Terk idüp lezzāt-ı şūrî hubb-ı yārān istemez
- 8 Ol Muḥammed Muştafā'nın pāyına yüzler süren
Oldı maķbül-i İlāhî buña burhān istemez
- 9 Maķşadı Allah olan maḥrûm ḳalmaz ey Rızā
Sen de 'aḳlñ başına al ğayri fetvā istemez

HARFÜ'S-SiN

Murabba 6

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

- 1 Ḥaḳḳ'a ulaşmaḳ dilerseñ her nefes
'Aşķa gel ğayrıdan artık meyli kes
Bülbül-i cān ile tûrsun bu ḳafes
'Aşķa gel ğayrıdan artık meyli kes

---

⁵⁸ "Allah yolunda, Allah rızası için" anlamında. bk. Yılmaz, a.g.e, s.57

- 2 Gir derûñ içre bulup bâkî hayât
Ölmeden irsün saña zevk-i memât
Hâşr u neşriñ remzin eyler bu nikât
‘Aşka gel ğayrıdan artık meyli kes
- 3 Şûr-i İsrâfil’i añla ey püser
Şer‘-i nûr-ı envere vir cân u ser
Cennet-i vicdânı isterseñ eğer
‘Aşka gel ğayrıdan artık meyli kes
- 4 Gör hesâbıñ bunda şekkiñ qalmasun
Rûz-ı maşşerde şoran bulunmasun
Vaşlına hâ’il dilerseñ olmasun
‘Aşka gel ğayrıdan artık meyli kes
- 5 Mürşid-i kāmilden aldım bir haber
Gitdi şekkim qalmadı ašlâ keder
- 11 b Baq Rızâ işte kelâm-ı mu‘teber
‘Aşka gel ğayrıdan artık meyli kes

Murabba 7

Müstef' ilün / Müstef' ilün

- 1 Hıŝn-ı İlähî' den haber
Aldım meğer tevĥîd imiş
Ŗerĥ-i vücûdı oĥudum
Metni anıñ tevĥîd imiş
- 2 'Aŝkıñ ŝarâbın içüren
İĥlîm-i dosta göçüren
Nâm u niŝândan geçüren
Bildim ki bu tevĥîd imiş
- 3 Anıñla bilinür merâm
Anıñla bed' oldı kelâm
Ĥaĥķe'l-yaĥîñ bil ey hümâm
Sırr-ı kelâm tevĥîd imiş
- 4 Esrâr-ı Ĥaĥ oldı 'ayân
Ŗems-i ĥaĥîķatle beyân
Ser-levĥa-i bâb-ı cinân
Bâ-ĥaĥĥ-ı Ĥaĥ tevĥîd imiş
- 5 Ādem yaradıldı hemân
Gördi bu ĥaĥĥı bî-gümân

Muḥammed'îñ ḳadrin beyān

İden Rızā tevḥīd imi

HARFÜ'Ş-ŞĀD

G 12

Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün

- 1   Ṭarīḳ-i Ḥaḳḳ'a insānı yularsızca yider iḥlāş
Nihāyetsiz 'aṭāyaya anı īşāl ider iḥlāş

12 a

- 2   Yaḳar a'vāz u aḡrāz Ḥüdā andan olur rāzı
Aña ḥükm eylemez ḳādı bu rütbe mu'tedil iḥlāş
- 3   Alur fetvāyı ḳalbinden oḳunur ser-i ḳurbundan
Ḥabībiñ feyz-i nūrından anı tenvīr ider iḥlāş
- 4   Giremez fikrine aḡyār dem-ā-dem fetḥ olur esrār
Olur kūyunda hep eşḳār bu deñlü ḥāş ider iḥlāş
- 5   Gider iḳlīm-i simsime gelür yine bu iḳlīme
Rızā bu sırr-ı ta'lime seni tilmīz ider iḥlāş

HARFÜ'D-DĀD

Kıta 4

Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilātün/ Fā'ilün

- 1 Geldi iqlīm-i dile şehri vüçüdün elçisi
Şāh-ı aşk fermānını şeydā-yı aşka itdi 'arz
- 2 'Āşık-ı şeydā kemāl-i şevk ile taqbīl idüp
Şadr-ı 'uzmāya getürdi bī-tevķif itdi 'arz
- 3 Fikr-i hāzret şahh idüp tevķid ile bālāsını
Bārgāh-ı hāzret-i kevneyne andan itdi 'arz
- 4 'Aql-ı küll fermānını rü'yet idüp itdi kabül
Zāt-ı pāk Hāzret-i Mevlā'ya andan itdi 'arz
- 5 İrişür 'afv-ı İlāhī olma maḥzūn ey Rızā
Sen daḥī yokluķla vara var şühūdun eyle 'arz

G 13

Müfte'ilün / Fā'ilün / Müfte'ilün / Fā'ilün

- 1 Cānib-i Hāķķ'dan yine oldı 'atā geldi feyz
Ḥubb-ı İlāhī ile her cihete töldi feyz

2 Hıŝn-ı ‘adūyı ħarāb idūben itdi yebāb
Ref’ olunınca serāb vuŝlatı gösterdi feyz

3 Cān içine cān ħatup manŝıb-ı cāhi atup
Bir pula küllī şatup ŝavdı anı cümle feyz

12 b

4 Geldi ħiṭāb ol zamān gitmez üni ān-be-ān
Bu durur her anda ŝān cūŝa gelür baħr-i feyz

5 Eyle ŝalāt u selām āl-i Resūle müdām
Bunda Rızā ħāŝ u ‘ām müŝterek-i berr-i feyz

HARFÜ’Ṭ- ṬĀ’

G 14

Müfte‘ilün / Fā‘ilün / Müfte‘ilün / Fā‘ilün

1 ‘Aşkla cevlan ideñ ħalbde bulur inbisāt
ŝohbet-i derd ehline cāmı kılar irtibāt

2 ‘Unŝur-ı taħt üzeresiñ çünki cülūs eylediñ
Anda ‘adālet budur itme ŝaħın intiyāt

3 ŝehr-i vücūduñ āhālisini terbiye kı
Zerrece zūlm olmasun eyleyegör intikāt

- 4 Cümlesiniñ haqqını Haqq-ile haq it yürü
Yüce olan qadrini eyleme gel inhiṭāt
- 5 Düşmen-i dīne serā'irden haber söyleme
Qoparısar iḥtilāl müşkil olur inzibāt
- 6 Nār u hevādan biri uğramasun yanına
Leşker-i qalbi gözet eylemesün iḥtilāt
- 7 Şu gibi alçağa aq eyle tevāzu' Rızā
Bir adım atmaq için çoqça gerek iḥtiyāt

HARFÜ'Z-ZĀ'

G 15

Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün/ Mefā'ılün

- 1 Kelāmullāhı elḥān-ı leṭāfetle oqur ḥuffāz
Maḥabbet ehlini taḥrīk idüp şevqin ider ikāz
- 2 Gürūh-ı müttakīni cem' idüp Allāh için hergiz
İṭā'at bezmine teşvīk ider tezkīr ile vu'āz

13 a

- 3 Bulur 'irfān u ezvāqa virirken cānı pey-der-pey
Görüp ehl-i 'avām anlara eylerler kec u elhaz

- 4 Şu deñlü ‘aşkla memlûdur ol meclis-i hâş kim
Olur dürr u güher her bir ağızlardan çıkan elfâz
- 5 Tecerrüd kııl Rızâ gayri sivāya meylini maḥv it
Resûlüñ bāb-ı hâkinde idegör şıdķ ile ilzāz

HARFÜ’L- ‘AYN

G 16

Müfte‘ilün / Fā‘ilün / Müfte‘ilün / Fā‘ilün

- 1 Kıyyum ile it kıyām tā ki bulunca ḥuzū‘
Secde-i Raḥmān’a var eyle kemāl-i ḥuşū‘
- 2 Re’sini ref‘ eyleme secde-i Ḥaḳḳ’ dan ebed
Kendini kendinden al ola bu rütbe vuzū‘
- 3 Sīret-i peygamberi dest-i şadāķāt ile
Şöyle temās idegör ğāyete irsün vürū‘
- 4 Kılbine nāzır olup ḥālını teftiş kııl
Ṭoğrica esrār-ı Ḥaḳ zātına bulsun vuķū‘
- 5 Rāh-ı İlāhī’ de cāhid ola gör ey aḥī
Rāḥata meyl eyleme nefsiñi kııl señ vuzū‘

- 6   Bağma şol u sağına şer‘-i şerīfe yapış
       Saña bu Qur’ān bes ancak aña ol vülū‘
- 7   Kāfile-i ehl-i ‘aşk ile ‘ubūr it Rızā
       Gel bu tarīk-i Hüdā üzre kıl aşlā rücū‘

HARFÜ’L- ĞAYN

Kıta 5

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fa‘ilün

- 1   Ey keremkānı ‘ināyet kıl baña
       Merhamet it rü-siyāhım eyle ağ

13 b

- 2   Derd-i hicrān ile ğam itdi zebūn
       Yüreğimde kalmadı eridi yağ
- 3   Şol emānet hāmili ancak biziz
       Aña ne taş tayanurdu vü ne taş
- 4   Zikr-i Haq‘dan ğaflet itme bir nefes
       İrisün cismiñ hem olsun dāğ dāğ

- 5 İrişince şem‘-i cāna emr-i kün
Çürümüş tenler olurlar cümle şağ
- 6 İltifāt ittikde maḥbūb-ı Hüdā
Hāreler gülzār olur tağlar da bağ
- 7 Ey Rızā bezm-i vişāle ḥāzır ol
Ān-ı vaḥdet ḳalmadı çün irdi çağ

HARFÜ’L-FĀ

Kıta 6

Fā‘ilātün/ Fā‘ilātün/ Fa‘ilün

- 1 Gūş idüp mürğ dili gelsün ḥayāt
Çün bahār irsün ‘adem bulsun ḥarīf
- 2 Seyre çık gülşen-sarāy-ı vaḥdete
Ḳalmasun ğam ṭab‘ını ḳılsun laṭīf
- 3 Olsun āzād ğayri bu rūḥ-ı revān
Eyledi maḥbūs anı cism-i keşīf
- 4 Kes ğidāyı nefsi āzār eyle tā
İstedīğīñ verme kim olsun za‘īf

5 Emr-i Hakk'a imtişāl it her nefes
Diye peygamber saña 'abd-i 'afif

6 Müstaķim olsun saķimim dir iseñ
Rāh-ı Hakk'da gel fu'āda ol redif

7 Mekteb-i ādāba çok eyle devām
Anda taķşil olur ef'al-i zarif

14 a

8 Diñle her sözi kulağ-ı cān-ile
Nüktesin bul anı señ tutma hafif

9 Bu cihāniñ mekrine aldanmayup
Señ hemān ol hādim-i şer'-i şerif

10 Hāk-pāy ol ki Resul aşhābına
Oldı anlar dīn-i İslām'a hanif

11 Sür'at it fevt olmasun bir şāniye
Eyleyegör hāne-i kalbiñ nazif

12 Ey Rızā habl-i metini pekçe tut
Hakk Te'āla eylesün qadrin münif

HARFÜ'L- KÂF

G. 17

Fā'ilâtün/ Fā'ilâtün/ Fā'ilâtün/ Fā'ilün

1 Ey göñül çevir yüzüñ bu taşradan gel cāna baķ
Ĥadde-i 'aşķ-ı İlähî'den geçüp cānāna baķ

2 Yāreler açılmada günden güne biñ dānesi
Geçmeden bu çağ-ı fırsat derdine dermāna baķ

3 Ĥāl ile māzî vü müstakbelden aşlā yoķ eşer
Neyledi nitdi 'aceb bu devr eden devrāna baķ

4 Bu fenā-yı ĥār u ĥasdan ġayret it eyle 'ubūr
Ġülsitān-ı Ĥayy-ı bākīye irüp seyrāna baķ

14 b

5 Mu'tedil eyle mizāc-ı 'unşurı terbiyye kıł
Ĥikmetiñ bilmek dilerseñ defter-i Raĥmān'a baķ

6 Bî-tekellüf bulayım dirseñ eġer kesdirme yol
Dost iline rāh-ı ma'nādan göçen kār vāna baķ

7 'Allemü'l- esmādan aldinsa ĥaber fāş eyleme
Şafĥa-i maĥbüb-ı Ĥaķķ'da oķunan fermāna baķ

- 8 Sem‘i- cāna irişüp *küllün aleyna rāci‘ün*⁵⁹
Cānib-i ferrū ilā’llāhī tūtop cevlāna baķ
- 9 Ey Rızā cürm u günāhıñ ĥadden aşmış ise de
Baķr-i bī-pāyān olan ol raķmet-i Raķmān’a baķ

G. 18

Fā’ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- 1 Ķurdı iķlīm-i dile oķađını sulķān-ı ‘ařķ
Bāb-ı tevĥīdi nümāyān eyledi burĥān-ı ‘ařķ
- 2 Ķıl nazar bu ‘ālem-i mir’āta cān iķre girüp
Gör ki ol āyīneden ne gösterür devrān-ı ‘ařķ
- 3 ‘Aķl u fikri eyleyüp yağma bırakmaz bir eğer
Vāķıf-ı esrār-ı vicdān itdirir seyrān-ı ‘ařķ
- 4 Maķrem-i rāz-ı tecellī olmaķ isterseñ eğer
Varını sen vara vergil olasın ĥayrān-ı ‘ařķ

---

⁵⁹ Enbiya, 21

- 5 Ehl-i derdim derdimiñ dermānını bilmez ṭabīb
Ol devāsız derdime ‘ayn-ı devā Loḳmān-ı ‘aşḳ
- 15 a
- 6 Ateş-i ‘aşḳ-ı İlāhī ile yan maḥv ol tamām
Seyr-i lāhut itdirir ‘āşıkdaki cevḻān-ı ‘aşḳ
- 7 Neş’e-i bezm-i selīme maḥrem ol anda hemān
Nūş idüp ‘aşḳın şarābın ola gör mestān-ı ‘aşḳ
- 8 Gör sefer ḳaydın te’emmül istemez vaḳt-i zafer
Vuşlat-ı cānāna ey dil göçmeden kārḻān-ı ‘aşḳ
- 9 Hāl ile māzī vü müstakbel baḥişin⁶⁰ eylemez
Defter-i ‘āşıkda dā’im oḳunan dāstān-ı ‘aşḳ
- 10 ‘Abd-i maḥz oldıḳını ‘ayn’el-yaḳīn bilmek için
Her nefes i‘dām ider icād ider fermān-ı ‘aşḳ
- 11 Bul ṭarīḳ-i müstakīmi yūri Hāḳ üzre müdām
Her muḥibb-i şādıḳa destūr açık meydān-ı ‘aşḳ
- 12 Zevḳ alanlar zıkr-i Hāḳḳ’dan lezzet-i şūrı ḳoyup
Girdiler devrān-ı ‘aşḳa oldılar ḳurbān-ı ‘aşḳ

---

⁶⁰ Vezin gereḳi ‘baḥişin’ olarak açık okundu.

- 13 ‘Aşk1 oķu ‘aşk1 yaz ‘aşk ile gez ‘aşk ile ıtur
‘Aşķa gel ‘aşk1ñ ilinde ol R1zā mihmān-1 ‘aşk

G. 19

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- 1 Cism u cānīñ āteş-i cānāna yak
Varlığı vara vir elden bırak
- 2 Var vardır yokdur ammā varlıęıñ
Varı var iden yüce sulţāna bak
- 3 Bir vardır varı bir vār eyledi
Birebir derdine dermān ıtut kulak
- 4 Bir gören bir daĥī görmez birbirin
Bir ki birdir bir bire olmaz firāk
- 5 Bir bulan birdenbire bir birleşür
Demedi bir bir kuluna ol ırak
- 6 Bir imiş bir bir baña şerĥ eyledi
Yār idilmiş her ne vār āşār-1 Ĥak

15 b

- 7 Bir bilür biri beri gel birde bil
Ey Rızâ olsun saña vaḥdet turaḳ

HARFÜ'L- KEF

Murabba 8

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Fe'ülün

- 1 Gülistân şeyḫ-i Şa'bân-ı velîdir
Güli şolmaz tarîḳ-i Ḥalvetîniñ
Velî şoñra gelen bülbülleridir
Güli şolmaz tarîḳ-i Ḥalvetîniñ
- 2 Oḳur anlar debistân-ı edebde
Tururlar dâ'imi şevḳ u tarabda
Görenler yaz u kış kaldı 'acebde
Güli şolmaz tarîḳ-i Ḥalvetîniñ
- 3 Bidâyetde şular gibi aḳarlar
Şu'ünât-ı İlähî'ye baḳarlar
Açılır gonce-i 'irfân koḳarlar
Güli şolmaz tarîḳ-i Ḥalvetîniñ
- 4 İçer anlar şarâb-ı lâ-yezâli

Ṭuyarlar sırr u vaḥdetden me'ālī
Var ammā her kemālīñ bir zevālī
Güli şolmaz ṭarīḳ-i Ḥalvetīñ

5 Leṭāfetle bular tevḥīd iderler
Bekā mülkiñ yolun ṭutup giderler
Bu fānī bāğ u bostāni niderler
Güli şolmaz ṭarīḳ-i Ḥalvetīñ

6 Giyerler hırḳa vü tācı 'arefden
Münevver yüzleri şān u şerefdan
Görinür reng-be-reng her bir ṭarafdan
Güli şolmaz ṭarīḳ-i Ḥalvetīñ

16 a

7 Mey-i 'aşḳı iḳerler bī-tekellūf
Ṭarīḳ-i Ḥaḳ' da itmezler teḥallūf
Şıdıḳ bāğında eylerler tevaḳḳuf
Güli şolmaz ṭarīḳ-i Ḥalvetīñ

8 Dem-ā-dem bāb-ı tevḥīdi açarlar
Maḥabbet baḥriniñ dürrin şaçarlar
Bī-küllī semt-i lāhūta uçarlar
Güli şolmaz ṭarīḳ-i Ḥalvetīñ

- 9 *Seḳāhüm Rabbehüm* hamrın içerler
Şırāṭ-ı şer‘-i enverden geçerler
Ḥaḳīḳat şehrine andan göçerler
Güli şolmaz ṭarīḳ-i Ḥalvetīniñ
- 10 Ḥabīr anlar kemāl-i Zü’l-celāli
Başır anlar cemāl-i bā-kemāli
Niderler ‘ālem-i zıll u ḥayāli
Güli şolmaz ṭarīḳ-i Ḥalvetīniñ
- 11 Muḥibb ol ger bulam dirseñ selāmı
Ṭarīḳ-i ‘aşḳa gel eyle devāmı
Rızāniñ bu durur āḫir kelāmı
Güli şolmaz ṭarīḳ-i Ḥalvetīniñ

G. 20

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- 1 Eyle aḥvāliñ taḥarrī yek-be-yek
Gitdiği rāhı kişi bilmek gerek
- 2 ‘Āḳil iseñ minnet-i ‘uḳbāya gel
Devlet-i dünyā için çekme emek
- 3 Gir derün içre güzel taşfiyye kıl

Ki gönülde ala ityān gide Çek

16 b

- 4 ‘Ār u nāmusı bütün yağmaya vir
Emr-i Rabbānī huşūle gele tek
- 5 Hıabl-i maqşūda yapış muhkemce tıt
Olmaya elden bırakma tırma çek
- 6 Bī- ğaraż it Hakk’a tefvīz-i umūr
Hızret-i Allāh iın yansun yūrek
- 7 Ğayrı sevdā maıv olup hi almasun
Sevgi-i maıhbūb Hakk olsun dilek
- 8 Sırrına sırdāş oluben ey Rızā
‘İlm ü ‘irfāna sūlūk it haşre dek

G. 21

Fā‘īlātūn / Fā‘īlātūn / Fā‘īlātūn / Fā‘īlūn

- 1 Āh ider derdinle bu bī-āre bī-kes ūmmetiñ
Yā Resūlullāh meded ıl merhametdir ‘ādetiñ
- 2 Bir ğarīb āvāreyim kim yanmak ister ‘aşına
Cānımı itsem fedā yoluñda bir Şey mi seniñ

- 3 Şānını levlāk ile Allāh talṭīf eyledi
İki ‘ālem yaradılmaz d’olmasaydı şefkatiñ
- 4 Şīğa-i taşgīr ile bir küçücük kuldur⁶¹ Rızā
Yā Muḥammed Muştafā bağışla suçın señ anıñ

HARFÜ’L- LĀM

Kıta 7

Müstef’ilün/ Müstef’ilün/ Müstef’ilün/ Müstef’ilün

- 1 Levlāk ile geldi ḥiṭāb baḡ ne rumūz-ı müsteṭāb
Bu ma’nīyi yüz dört kitāb cem‘ eyledi ġayrı deġil
- 2 Ol Raḥmetü’l-lil ‘ālemin geldi şefā‘ate⁶² hemīn
Nāzil olup Cibrīl-emīn vāḥid didi ġayrı deġil
- 3 Şifāt-ı zātdır ol penāh aña şifāt bu bārgāh⁶³
‘Ālem gedā ol pādişāh vaşfi anıñ ġayrı deġil

17 a

- 4 Şānında Ḥaḡ ḥātım didi muḥāṭab ol sulṭān idi⁶⁴
Ümmetlerin şirkden yudı maḥbūb-ı Ḥaḡ ġayrı deġil

---

⁶¹ Nūshada ‘kūrul’ olarak yazılmış.

⁶² Vezin gereġi ‘şefā‘at’ ve ‘geldi’ kelimelerinin yeri deġiştirilmiştir.

⁶³ Bu dizede vezin bozuktur.

⁶⁴ Bu dizede vezin bozuktur.

- 5 Mir'ât idindi zâtına nūr-ı mücellā pākine
Halk düşmesün mi hākine mir'ât anıñ ğayrı deĝil
- 6 Vaşfin ider üns ile cān peygamber-i āhir zemān
Yüzler süren bulur emān kul kendiniñ ğayrı deĝil
- 7 Vaḥdet ile geldi bize incüleri deldi dize
Lāzım deĝil gören göze bildirmesi ğayrı deĝil
- 8 Qur'ān odur Furkān odur āyāt-ı Haḫḫ cümle budur
Toĝrısıñ isterseñ bi⁶⁵ Hū'dur 'aynidir ğayrı deĝil
- 9 Ta'lim idüp esmā ile tā kim müsemmayı bile
Sevḫ eyledi toĝrı yola yol kendidir ğayrı deĝil
- 10 Ādem ṭonun ḫil'at viren tevḫīd-i zāta ir gören
Şeyṭānı cennetden süren maḫbūbıdır ğayrı deĝil
- 11 Ādem'de⁶⁶ Ḥavvā toĝdıĝı Ḥavvā'da⁶⁷ Ādem olduĝı
Melekden efḫal buldıĝı esrār-ı Haḫḫ ğayrı deĝil⁶⁸
- 12 Ferdiyyetin işbāt iden enfes ṭariḫinden giden

---

⁶⁵ Vezin gereĝi 'bir' kelimesinin 'bi' şeklinde okunması gerekiyor.

⁶⁶ Nüşhada 'Ādem'den' olarak yazılmıştır. Vezin gereĝi düzeltildi.

⁶⁷ Nüşhada da 'Ḥavva'dan' olarak yazılmıştır. Vezin gereĝi düzeltildi.

⁶⁸ Bu dizede vezin bozuktur.

Ümmetlerin cümle yiden fahr-i cihān ğayrı değil

13 Ümmetliğe boyun viren āl-i ‘abā içre giren

Şu ĩadr-i bālāya iren ĩutlu başı ğayrı değil

14 ‘Aşķındadır üns ü melek anda biter cümle dilek

‘Unşur ile toķķuz felek ĩükmündedir ğayrı değil

15 ĩatm eyledi buldı ĩitām emrin aña ĩıldı tamām

Şavt u ĩurüfsuz ol kelām söylediği ğayrı değil

16 ‘Ayne’l-yaķīn ĩaķķe’l-yaķīnsin ğayrı var şanma şaķın

Allah saña senden yaķīn kendisidir ğayrı değil

17 Peyęamber cān içre cāndır bu saña cümle beyāndır

Anı bil rūĩ-ı revāndır ĩaķīķatdır ğayrı değil ⁶⁹

18 Sırr-ı ev ednāya yiten cümle anıdır cān u ten

Özüñden ayrı düşme señ ğayrı dime ğayrı değil

17 b

19 ĩikmetle var sen bu yola emrazların taķdīs ola

İstedięiñ hem-dem ola seniñ yine ğayrı değil

---

⁶⁹ Bu beyitte vezin bozuktur.

- 20 Maḳbūli Ādem-zādedir bu cümleden āzādedir
Sen ben diyen āvāredir kendin arar ğayrı deĝil
- 21 Evvel odur āhir odur zāhir odur bāṭın odur
Her ne ki var cümle odur söyle bunı ğayrı deĝil
- 22 Ādem ṭonun giydi bu gün vuşlat için itdi düĝün
Benliĝiniñ kırdı göĝün kıran daḫi ğayrı deĝil
- 23 Ṭavrın yetişdi rābi‘a irmek gerekdir sābi‘a
Eşnā ile hem ‘āşire cehd ile gel ğayrı deĝil
- 24 Otuz bire vardı yaşım ğavĝalara şaldı başım
Ṭoĝrısını bil ğardaşım hū der hemān ğayrı deĝil
- 25 Rızā bunı sen böyle bil tā mūncelī ola bu dil⁷⁰
Ĝayrı dediĝiñ ğayrı sil çık aradan ğayrı deĝil

G. 22

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- 1 ‘Arz-ı dīdār-ı maḫabbetle şafā ister göñül
Derd-i hicrān-ı cihāndan inzivā ister göñül

---

⁷⁰ Bu dizedeki vezin kusuruna ‘vezin’ bölümünde deĝinilmiştir.

- 2 'Älem-i esfelde maħbūs oldıđım ğayri yeter
Bārigāh-ı 'ālem-i ā'lāda zevk ister gönül
- 3 Dīde-i nem-nākime 'arz eylesem gūş eylemez
Ol sebebden kendine bir pīşvā ister gönül
- 4 Çāresiz kalmış 'acep bir bī-kes u bī-vāyeyim
Ağlar ağlar gülmez ařlā inřirāh ister gönül
- 5 Cādde-i tevħīd-i Bāri'den güzelce gitmeye
Ol Muħammed Muřtafā'dan bir ziyā ister gönül
- 6 Böyle kalmaz 'ākıbet řems-i münīr eyler tūlū'
Hāzır oldu dem-be-dem iñler anı ister gönül
- 7 Hāřılı seyr-i sūlūk et güft u gū etme Rızā
Hāķķ-ile peygamberiñ sevdiklerin ister gönül

HARFÜ'L- MİM

G. 23

Müstef' ilātün / Müstef' ilātün

18 a

- 1 'Ařķ ile nālān oldu bu gönüm
'Ařıķa seyrān oldu bu gönüm

- 2 Rūḥ-ı revānīñ yolunı tıtdı
‘Id-i vişāle taldı bu göñlüm
- 3 Tende dil u cān oldı girībān
Nā’il-i dermān oldı bu göñlüm
- 4 Oldı revāna geldi ‘ayāne
Sırrı beyāna girdi bu göñlüm
- 5 Geldi zamānı gitdi gümānı
Bu idi şānı buldı bu göñlüm
- 6 Luṭf-ı İlāhī nā-mütenāhi
Ol yüce şāhı bildi bu göñlüm
- 7 Perde-i cismi kaldırır ismi
Şūret ü resmi yaqdı bu göñlüm
- 8 Aḥmed u Maḥmūd maqşad-ı mevcūd
Zākir-i ma‘būd oldı bu göñlüm
- 9 Ğayri Rızā sen ol buña rüşen
Girye iderken güldi bu göñlüm

Müstef' ilün / müstef' ilün

1 Āgāh oluñ ey 'āşıkān
Men nūr-ı ĩmān isterim
Ġayri görünmez çün baña
Fermān-ı sübhān isterim

2 Şānında levlāk oqunan
Sulţān-ı şāh-ı enbiyā
Hāk-ı derinde maħv olup
Vaşlını her ān isterim

18 b

3 İtmez qarār aşlā bu cān
Olsa cihān hep gül'izār
Bezmiñ o şāhiñ şubħ u şām
Mesti vü mestān isterim

3 Vādī-yi hayret rāhınıñ
Yolcısıyım cān şehrine
Konup mücāvır olmağa
Cānımda bir cān isterim

4 Luţf-ı İlāhī'den bu gün
Zevk-i ebed almağ için

Dā'im ikāmet üzre men
Kālbimde mihmān isterim

5 Vuşlat meyini nūş idüp
Esrār-ı Hākķ olsun 'ayān
Ĝarķ-ı tecellī olmaĝa
Fazlı vü ihsān isterim

6 Hāk eyle nāmıñ aradan
Çık ey Rızā şādık iseñ
Sözünde bir şābit-ķadem
Merdī vü merdān isterim

Muhammes 1

Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün

1 Emr-i muṭlaķdan zuhūr eyler hużūr
Sırr-ı ihfādan buṭün eyler zuḥūr
Her sene bu ümmete farz 'ayn olur
Da'vet-i Hākķ'la gelür şehr-i şıyām
Eyler ihyā cümleyi her şubḥ u şām

2 Çün şıyām ehline hōşça hāl olur
Sırr-ı aķdes kaynayup cūşa gelür

- 19 a Ehl-i ezvāk cān virüp cānān alur
Bu tecellīyle gelür şehir-i şıyām
Eyler ihyā cümleyi her şubḥ u şām
- 3 Ṭab’-ı nefsin şā’imiñ taqđīs ider
Ḥubbunı çār-yār ile taḥmīs ider
‘İlm u ‘irfān meşrebiñ tedrīs ider
Sırr-ı aqdesle gelür şehir-i şıyām
Eyler ihyā cümleyi her şubḥ u şām
- 4 Sırr-ı vaḥdetle şıyām kâ‘im durur
Bu mezāyaya iren şā‘im durur
Fıtr u terrāviḥ⁷¹ ile dā‘im durur
Bū-yı Aḥmed’le gelür şehir-i şıyām
Eyler ihyā cümleyi her şubḥ u şām
- 5 Cümle eşyāda tecellīyle kıyām
Leyle-i kâdre sücūd oldı kıvām
Sırr-ı Aḥmed’le şühūd oldı temām
Böyle şāhidle gelür şehir-i şıyām
Eyler ihyā cümleyi her şubḥ u şām
- 6 İtdi secde sırrına ervāḥ çün
Ḥayy-ı muṭlaḳ nāz-ile didikde kün

---

⁷¹ Vezin gereği şeddeli okunmuştur.

Ey Rızā kadre delīldir bu sözüñ
Kadr-i ekberle gelür şehr-i şiyām
Eyler ihyā cümleyi her şubḥ u şām

HARFÜ'N- NUN

G. 24

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

19 b

- 1 Maḥzen-i esrār şāh-ı enbiyāsın yā Hüseyñ
Maḥla'ı şems-i ḥakīkat pür-ziyāsın yā Hüseyñ
- 2 Zāt-ı pākın ḥürmetine oldı Cebrā'il emīñ
Sen meḥ-i envār-ı şāh-ı Murtezā'sın yā Hüseyñ
- 3 Seni sevmek farz-ı 'ayn oldı cemī'-i mü'mine
Ehl-i İmāna dem-ā-dem pür 'aḥāsın yā Hüseyñ
- 4 Sāye şaldı 'āleme ceddiñ Muhammed Muştafā
Sen daḥī mir'at-ı Ḥaḳḳ'a incilāsın yā Hüseyñ
- 5 Çok rızā virdik kazāya hem belāya şabr idüp
Ol sebebden sen şehīd-i Kerbelā'sın yā Hüseyñ
- 6 Şāh-ı iqlīm-i risālet bāğının gülzārisın
Taḥṭgāhında imāmü'l-evliyāsın yā Hüseyñ

- 7 Hāk-i pāyın tūtīyādır ‘āşıkāne her zamān
Bī-kes u ednālarasın pūr-vefāsın yā Hüseyn
- 8 Āsitānna dahiliñ diyüben gelenlere
Şefkatinden anlara ‘ayn-i şafāsın yā Hüseyn
- 9 Ehl-i diller cümleden hep hastegāniñdır seniñ
Anlarıñ derdine dermān u şifāsın yā Hüseyn
- 10 Ümmet-i merhūme için eyledüñ cāniñ fedā
Sen ki ol sultān-ı şāh-ı eşiyāsın yā Hüseyn
- 11 Server-i āl-i ‘abāsın sendedir esrār-ı Hāk
Sen muhibb-i hāndān-ı muḳtedāsın yā Hüseyn
- 12 İlticā eyler Rızā maḳbūl-i bende olmağa
Dergeh-i ihsāna geldim aḡniyāsın yā Hüseyn

Kıta 8

Müfte‘ilün / Fā‘ilün / Müfte‘ilün / Fā‘ilün

- 1 Hāk bize gösterdi yol rāzı ola buna ḳul
Budur edeb hem uşul bekle gönül ḳapusın

2 Āyineye bađ hemān almaya Őekk u gūmān
Her seher eyle āmān bekle gōñūl apusın

20 a

3 Dīde-i cān ile bağ ola tecellī-yi Hāđđ
Őem‘ā-i tevĥīdi yađ bekle gōñūl apusın

4 ‘Ağlına uyma Şağın fikrine olma yağın
Cūmle silāhın ađın bekle gōñūl apusın

5 İtme ezā cānına virme ĥalel Őānına
Ĝayri oma yanına bekle gōñūl apusın

6 Bōyledir emr-i Hūdā Őıdđla eyle nidā
Olma ĥiđ andan cūdā bekle gōñūl apusın

7 Bildiğin elden bırağ vuşlat-ı dīdāra bağ
Olma Őađın sen ırāđ bekle gōñūl apusın

8 Būlbūl-i gūlzār öter zevđi dimāđa yiter
Cūmle iŐ anda biter bekle gōñūl apusın

9 Dersīni Hāđđ’dan alup nūkte-i feyzī bulup
Bende-i muđbil olup bekle gōñūl apusın

- 10 H ayli zam andır gözüm görmeyi ister  z m
Di le c nım bu sözüm bekle gönül  apusın
- 11 ‘AÇık ise  sen a a gel  ulağı  t t ba a
Yalvarayım ben sa a bekle gönül  apusın
- 12 C n iline yitmeye h lini ‘arz itmeye
Ő hidi di letmeye bekle gönül  apusın
- 13 Sırrına sırd Ő olam ‘aÇ-ile d ’im t lam
Dir ise  H k ’ı bulam bekle gönül  apusın
- 14 Kim ki t r ke girer vuŐlata elbet irer
Böyle  ulı H k  sever bekle gönül  apusın
- 15 Bunda iÇin eyle Şağ yüzini sen eyle ağ
Őte  uzum geldi  ağ bekle gönül  apusın
- 16 A lamağa  zini Şağ idivir s zini
G rmeğe dost yüzini bekle gönül  apusın
- 17 Ğayri sa a müjdeler ba  neler oldu neler
R Ően olur d deler bekle gönül  apusın

20 b

- 18 Āl-i ‘abāya sezā nidiğini bil Rızā
Olmağa bende kezā bekle gönül apusın

Kıta 9

Müfte‘ilün / Fā‘ilün / Müfte‘ilün/ Fā‘ilün

- 1 Cānını cānānına baş idegör ey gönül
Mülk-i vücūdunda bul ikmeti ol azıān
- 2 alka nazār eylesen her biri bir işdedir
Cümlesi a’ı arar bulmuş anı ‘āıān
- 3 ‘Ārif-i billāh olup itme nazār alka kem
Böyle ulı a sever olma aın ğāfilān
- 4 Bil özini sen nesiñ yā kime üftādesin
onra peīmān olur āh idüben cāhilān
- 5 Ehl-i maabbette bir ev-i ezel var durur
Ne‘e-i mabüb-ı a bilmiş anı ‘ārifān
- 6 Eyle tesellī bu dil lekerine rıf-ile
‘Aksine git nefsiñ ki olasıñ ādıān

- 7 Gir ierü taşradan anda ne var gresin
Vaştini fevt eyleme böyle dimiş kmiln
- 8 Hk'ı tanı Hk'ı bil eyleme ġayri taleb
Rh-ı Resl'i ttup olmaya gr zyi'n
- 9 Keşf ola esrr-ı Hk 'avn-i İlh ile
Mazhar-ı tevfi olup grmeyesin t ziyn
- 10 Bunda ġesbın gören ġavf u ġznden ber
Cennet-i Firdevs ann traġıdır b-gmn
- 11 Fıra-i nciyyeden olmaġa sa'y ile gel
Nefs u hevya uyan cmle btn ġ'inn
- 12 Menzil-i maşdına vşıl olur ehl-i 'aş
Hşıl-ı ma'n budur nn bulur cyi'n
- 13 şhid-i 'dil o kim şem'a-ı ėalbi yaşar
M'min-i kmil olup şekksiz olur Hk 'ayn
- 21 a
- 14 demi kldı Hd eşref-i maġlkatdan
Sendeki esrra bağ mfkir olur 'kln

- 15 Cāy- 1 selāmet budur uta Resūl’uñ sōziñ
Faqr ile faqr eyledi unki o faqr-i cihān
- 16 Zīnet-i dūnyāya sen kıлма nazār ħubb-ile
‘İzzet-i ‘uqbāya gel anda müheyyā cinān
- 17 ‘Āşık-1 bī-äreler kendini maĥv eyleyüp
Mülk-i bekā buldılar anlar idi zākırān
- 18 Ĥāzin-1 esrār-1 Ĥaĥ Aĥmed u Maĥmūd’dur
Ümmetini ister ol böyle bil ey tālībān
- 19 Ĥamd ola biñ kerreler biz aña baĥş olmışız
Yüz sürelim pāyine cem‘ oluñ ey sālīkān
- 20 Ĥaĥĥ’ı seven Ĥaĥĥ için varını maĥv eylesün
Ĥubb-1 sīvā kıalmasun ġāyete irsün beyān
- 21 Allāha işmarladım seni Rızā eylesün
‘Afv-1 kerīmi ile tā-be- ĥaşer⁷² şād-mān

---

⁷² Vezin gereği açık okunmuştur.

MÜSTEZĀT-I HUṬBE-İ NEFSİYYE

Müstezad 1

Mef'ülü / Mefā'îlü / Mefā'îlü / Fa'ülün

Mef'ülü / Fa'ülün

1 Bulmaqlığa sa'y eyle gönül himmetini sen

Maḥfice giderken

2 Yaşın aqıtup dīdelerin eyle münācāt

Maḥbül ola ḥacāt

3 Ḳalbiñ gözün aç tüt ḳulağı cān ile diñle

Ḥaḳ Ḥaḳ deyü iñle

4 Aḥvāli ḳoyup orta yere eyle ḥesābın

Ayrı ḳo fesādın

5 Ḥaḳḳıñ beğenüp istediğñ kendine al git

Sen işini sağ it

21 b

6 Allāh için Allāh diyeni bil ki sever Ḥaḳ

Şu merḥamete baḳ

7 Her şām u seḥer buyruğın tüt geri tırma

Hīç ḥikmetin şorma

- 8 Neylersiñ o hāriçte olan kı̄l ile kı̄ali
Hāli ara hāli
- 9 Zevkiñ ara gel şapma şakın vehm u hayāle
Dik̄katle bak hāle⁷³
- 10 Ferdāya şalup işlerini eyleme teşvīş
Görmekle biter iş
- 11 ‘Aşq āteşine yanmağa bak anda durur zevk
‘İzzetle gelür şevk
- 12 Bu keşreti ço vahdet iliñ eyle müheyyā
Oldur saña kimyā
- 13 Şaşıрма şakın caddelerin rāh-ı Hüdāniñ
Tā kırtıla cāniñ
- 14 Müşkil var ise kılbine gir iste cevābı
Hāll ola şevābı
- 15 Cān içre giren bulsa gerek maṭlubunu hōş
Gel itme ferāmūş

---

⁷³ Bu dizede vezin bozuktur..(Bu *Divan*’daki diğerk müstezatta da görülen bir durumdur. ‘Vezin’ bölümünde değinilmiştir.)

- 16 ‘Adl ile vücūd iklīminiñ ceşşini hōş tut
Bu nefsiñi kōrkut
- 17 Rāzī ola mı dirsiñ eğer benden ol Allah
Hoşnūd ola vallāh
- 18 Şol şart-ile ki emrin anıñ sen ki tūtarsıñ
Menhīsin atarsıñ
- 19 Bu mertebede kullığına lā-ħaķ olanlar
Kurtuldı hep anlar
- 20 Maħbūb-ı Hūdā ümmetine kıldı şefā‘at
‘Afv oldı kabaħat
- 22 a
- 21 Allāh anı gönderdi bütün ‘āleme rahmet
Hiç kalmadı zaħmet
- 22 Ger ümmet iseñ işrine git rāhını şaşma
Bir şeye karışma
- 23 Mir’āt-i mücellāya bakup anla me’āli
Ne mertebe ‘āli

- 24 Buyurdu hadīşinde Resūl *men ‘arefe nefis*⁷⁴
*Feḳad ‘aref rabbe*⁷⁵
- 25 Baḳ ‘arif olan nefsine Rabbiñ bilür el-Ḥaḳḳ
Bu böyle muḥaḳḳaḳ
- 26 Ğayr añlama nefsini şaḳın hū der anı bil
Ki rāḥat ola dil
- 27 Tefviz-i umūr eyle sen efkāra şarılma
Neylese şarılma
- 28 Ḥaḳ ḳullarınıñ ḥācetini görmede dā’im
Ḥaḳ Ḥaḳḳ-ile ḳā’im
- 29 Taḥḳīḳiñ eğer ister iseñ anda nedir şān
El’ān kemā-kān
- 30 Bu böyle iken ben didiğiñ ḳandedir ey cān
Dīdenden aḳıt ḳan
- 31 Allāh ki ider bir ḳulının tevfiḳ refiḳiñ
Ol buldı şefiḳiñ

---

⁷⁴ “Nefsini bilen Rabb’ini bilir” anlamındaki hadisin ilk kısmı.

⁷⁵ Bir önceki dizede geçen hadisin ikinci kısmıdır. Aslı “Feḳad ‘arefe nefsehū” şeklindedir. Vezin, bu dizede bozuktur.

- 32 Hācet mi saña nuş̄ ide kürsīdeki vā‘iz
Sende de var āġız
- 33 Bir kimseki insān ola ger anda ħumuk⁷⁶ yok
‘İrfānı anıñ çok
- 34 Hāḳḳ virdi bize ħamd idelim ‘aql-ile fikri
Tekşīr idelim zıḳri
- 35 Bildiklerini terk ide gör böyledir ‘ādet
Gel çekme nedāmet
- 22 b
- 36 Hāml eyle nefīs ‘askerine seyf-i celāli
Seyr eyle cemāli
- 37 Ten şehri ħarāb olsa ne ġam bunda ħaṭar yok
Menfe‘ati pek çok
- 38 Dil şehri ni iḫyā ide gör andadır ‘izzet
Bağ gör ki ne lezzet
- 39 Çün beyt-i Hūdā oldıġını ḳalben inandık
Uyḫudan uyandık

---

⁷⁶ Müstensih tarafından vezni doğru okutmak için ötre konulmuştur.

- 40 Açıldı yolu rûha var ol nefha-i Raḥmān
Sırr anda nümāyān
- 41 Sırrı dahī sırr eyle de raḥmāna iriş gel
Ol nuṭqa virir el
- 42 Nāṭık dahi nuṭk eyleyecek sırr-ı ḥafāyı
Gör anda şafāyı
- 43 Vaşfında anıñ elsine hep ḥabṭ olur ammā
Çok güç bu mu‘ammā
- 44 Tefhimin anıñ feth idene ‘aşk ola yā hū
Kolay da değil bu
- 45 Allāha niyāz eyleyegör ҡalka bu perde
Dermān ola derde
- 46 Bilmez mi bu insān olan eṭvārını ҡande
Sende ara sende
- 47 Ḥaḳḳ ile hemān ḥıdmeti noḳşāna biraḳma
Kendiñ oda yaḳma

- 48 Bu mezra‘ada ekmeğe bak sonra biçülsün
Şağları seçilsün
- 49 Tarla saña cism oldı Rızā toħm-ı muħabbet
Maħsūli Muħammed
- 50 Evlādı vü etbā‘ına sen eyle selā mı
Hıatm eyle kelā mı

HARFÜ’L- VĀV

G. 25

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilāün / Fā‘ilün

23 a

- 1 Cüş idüp baħr-i maħabbet eyledi ħayrān-ı hū
Kıldı esrār-ı tecellī kaṭreyi ‘ummān-ı hū
- 2 İtdi izħār-ı hüviyyet *aħsen-i taḳvīmde*
‘Ayn-ı ezhār eyledi bu ‘ālem-i imkān-ı hū
- 3 Cümle zerrāta nazār kılsuñ ta‘ayyün gösterir
Lā- ta‘ayyünden nişānın remz ider envār-ı hū
- 4 Gir derün içre bulam dirsens eğer ma‘nāyı sen
Ol ma‘āniniñ ma‘ānisi daħi işhād-ı hū

- 5   Kalıbın kalbın ma'iyet eylemiş Raḥmān ile
Nefḥa-i kübra vü şuğrā cümle bir esrār-ı hū
- 6   Zevk-i vicdāniyeden bir nebze alsaydın haber
Cān kulağınla tıyardın yok durur ağıyār-ı hū
- 7   Zāhidiñ zühdi nedir hem müttakīde ittikā
‘Aşıkın ‘aşkı her anda zākiriñ ezkārı hū
- 8   Neş'e-i insāna eṭvār oldu nefsin bilmeye
Tālib-i Ḥaḫḫ'a hidāyet dā'imā efkār-ı hū
- 9   Kendini kendi bilür hīç bunda yokdur iştibāh
Böyle bil sen vaḥdet üzre zākır u mezkūr-ı hū
- 10   Gayre şarf itme demiñ mes'ul olursuñ ey aḫī
Dem bu demdir bil demiñ besdir saña imdād-ı hū
- 11   Kulluğın şānı budur emre itā'at başka yok
Ḥayr u şerr itdiklerin ihkāk ider bu 'adl-i hū
- 12   Oldı maḥbūb-ı Ḥüdā bundan merām ancak Rızā
Söyleden hū söyleyen hū söylenen dillerde hū

1 Derün içre idüp seyri idelim dā'im Allāh hū
Yakılup āteş-i 'aşka diyelim dā'im Allāh hū

23 b

2 Geçüp nāmus-ı dünyādan olalım maḥrem-i esrār
İdince ḳalbimiz ma'mūr diyelim dā'im Allāh hū

3 Girelim rāh-ı 'uḳbāya idelim sūr'at-i ğayet
Bulunca ol kerem-kānı diyelim dā'im Allāh hū

4 Gezelim idelim seyrān anıñ gülzār-ı bāğında
Ḳanınca bāde-i şevḳa diyelim dā'im Allāh hū

5 Dehānı açalım Ḥaḳḳ'a ferāmūş idelim ğayri
Ki birden ğayri ḳalmasun diyelim dā'im Allāh hū

6 Çalalım ğūş-ı tevḥīdi tıyanlar gelsün Allāh'a
Sürelim zevḳini cümle diyelim dā'im Allāh hū

7 Tılalım baḫr-ı 'irfāna gidelim ḳa'rına tā kim
Bulunca dürr-i beyzāyı diyelim dā'im Allāh hū

8 Çü geldik 'ālem-i kevne ḫaberdār olmağā lā-büdd
Tıyunca bezm-i lāhūti diyelim dā'im Allāh hū

- 9   T̄turalım bāb-ı Vehhāb‘ı iriſe bize faẓlullāh (?)
      Bulup temkīni her demde diyelim dā‘im Allāh hū
- 10   Yüzimüz aĝ ola ‘ind-i İlāhide eĝer dirseñ
      Uralım seyfi bu nefse diyelim dā‘im Allāh hū
- 11   Çıkalım taĝ-ı ten üzre yıkalım burc-ı bārūsın
      İdelim h̄āk ile yeksān diyelim dā‘im Allāh hū
- 12   Geçelim anda andan girelim ſehr-i sulṭāna
      K̄urup devrān-ı bāzārı diyelim dā‘im Allāh hū
- 13   İdelim cānımız k̄urbān Rızā bil böyledir fermān
      Bize H̄aqq‘dan bu bir iḥsān diyelim dā‘im Allāh hū

HARFÜ’L- HE

Kaside 2

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün

- 1   Serīr-i salṭanat küllī seniñdir yā Resūlullāh
      Daḥī mihrāb-ı vaḥdetde imāmet yā Resūlullāh
- 24 a
- 2   Şühüd iklīmine baſdın kadem mu‘ciz beyānınla

O dem fetḥ oldı çün bāb-ı belāgat yā Resūlullāh

3 Cemī‘-i enbiyā na‘t-ı şerīfiñ gūş ider Ḥaqq’dan

Olunur k̄āb-ı kavseynde tilāvet yā Resūlullāh

4 Şehā nūr-ı İlähi’siñ saña aşlā mişāl olmaz

Ki zirā zātına maḥsūş şikāyet yā Resūlullāh

5 Beḳā mülkünde senin taḥt-ı levlākıñ şehenşāhı

Periştān itdi küffarı celādet yā Resūlullāh

6 Maḥabbet şemsi ol maşriḳ cemālinden ṭulū‘ itdi

Yaradılmışlara virdi ḥarāret yā Resūlullāh

7 ‘Asī fermānını tebşīr idince Cebre’ il kıldıñ

Çıqup minber-i Maḥmūd’a ḥitābet yā Resūlullāh

8 Buyurdu Ḥaqq nedir istek serāy-ı lā-mekānında

Bu ‘āşīler için itdiñ delālet yā Resūlullāh

9 Zuhūruñ ‘āleme raḥmet ser-ā-ser cümle ğark oldı

Baṭūnuñ ‘aciz idrakten zekāvet yā Resūlullāh

10 Şifādır bi’setin nūr-ı İlähī’siñ ki ḥikmetle

Hüdāyı gösterir veche risālet yā Resūlullāh

- 11 Kime kim āteş-i ‘aşkıñ irişdi bu muķarredir
Fu’ādında olur müzdād zehādet yā Resūlullāh
- 12 Kemālāt-ı İlāhisiñ ilāhi hem kemālātıñ
Çonuldı r4 ‘sine tāc-ı sa‘adet yā Resūlullāh
- 13 Gerek bāy u gerek miskīn der-i luţfunda beklerler
Şefā‘at kānisiñ eyle şefā‘at yā Resūlullāh
- 14 Nebīlerle velīlerden idemez kimse istişhāb
Cenābıñdır iden ancak şıyānet yā Resūlullāh
- 15 Bu ‘ālem zulm ile memlū iken teşrīf-i zātıñla
Çapandı maḥv olup bāb-ı çalālet yā Resūlullāh
- 16 Muşahḥar eyledi Allāh saña mecmu‘-ı eşyāyı
Cenābıñ zātına kıldı tılavet yā Resūlullāh
- 24 b
- 17 Vişālīñ gözleyüp vuşlat için ķurb-ı İlāhi’ye
İzine başdılar ehl-i zerāfet yā Resūlullāh
- 18 Ḥuzūr-ı ḥazretiñde el açup boynumuzı bükduk
Gedāya ‘ādetiñ itmek ‘ināyet yā Resūlullāh

- 19 Nigāh u iltifāt itseñ eğer pür-nür-ı dīdeñle
Gönülde ref^ç olur qalmaz ğıřāvet yā Resūlullāh
- 20 Yücedir qadriñ ey řāhā sen ol kenz-i keremsin kim
Yüzün řuyına bahř oldu felāket yā Resūlullāh
- 21 Mürüvvet kıı bu miskīne n'ola 'arz-ı cemāl eyle
Cemāliñ görmeye gelmez kanā'at yā Resūlullāh
- 22 Devāsız derdine dermān olur bu 'abd-ı nā-ciziñ
İder na't-ı řerīfiñ çün kitābet yā Resūlullāh
- 23 Ne deñlü yaradılmış var řehā vařfiñla elvedā
Seniñ meħdiñ gibi var mı leřāfet yā Resūlullāh
- 24 Dil-i 'āřıkda kim vardır niřān-ı ħubb-ı Peyġamber
Bulur řevķiñle her dā'im metānet yā Resūlullāh
- 25 'İnāyet eyle bī-çāre kıluñ 'iřyānına bakma
Dökilür dīdedeñ eřk-i nedāmet yā Resūlullāh
- 26 'Urūcuñ 'arř-ı ā'lāya ümem ħaķķında bir iřsān
Eġařşdır zātına sırr-ı velāyet yā Resūlullāh

- 27 Olurlar dem-be-dem dāhil ki din-i Muşafā'dır bu
İrişür cānib-i Hakk'dan hidāyet yā Resūlullāh
- 28 Rızā görmez eğer dünyā vü mā-fihāda hiç 'usret
Ki zīrā buldı sāyıkde yeşāret yā Resūlullāh
- 29 Cemi'-i derdlere 'aşkıñ devādır yā Resūlullāh
Cenābıñsız maḥabbetler hebādır yā Resūlullāh
- 30 Şifāt-ı lā-yezāli hem mü'eyyedsin le'amrun leh
Ki kadriñ Hakk katında bī-bahādır yā Resūlullāh
- 25 a
- 31 Sen ol kenz-i ḥakīkatsin ki vaşfına nihāyet yok
Ne diñse şānına lāyık revādır yā Resūlullāh
- 32 O kim şevkin-ile alur ḥisāliñ ḳalbe naş eyler
Dil-i 'āşıklara na'tıñ cilādır yā Resūlullāh
- 33 Zebūnum cürm ile kırdı geçürdi nā-mizāç itdi
Nigāhiñ ḥastagāna pür şifādır yā Resūlullāh
- 34 Penāh u destgīrimsin meded kıl rüz-ı maşşerde
Bu bī-kes 'afvına gāyet sezādır yā Resūlullāh
- 35 Baña zebḫ-i 'azīm olsun ki ḳurbāniñ olam ey māh

Yolunda cān fedā itmek şafādır yā Resūlullāh

36 Gerek üns ü gerek cinne daḥi eyvān u ekvāna
Ṭulū‘uñ burc-ı vaḥdetden ziyādır yā Resūlullāh

37 Kimi ‘aşkın ile nālān kimi ṭurmaz gelür her ān
‘Aḳıl irmez buna sırr-ı ḥafādır yā Resūlullāh

38 Bu bī-çāre ḳuluñ ister şehā na‘tīñla hem-demlik
Seniñ vaşfiñ dimek rūḥa ḡidādır yā Resūlullāh

39 Hezārān şükr ü ḥamd olsun bizi ḳılmış saña ümmet
Vücūduñ ḳullara Ḥaḳḳ’dan ‘aṭādır yā Resūlullāh

40 Bu mücrim ḳapuña geldi bırakmazsın anı maḥzūn
Şefā‘atden taşādduḳ ḳıl gedādır yā Resūlullāh

41 Ḥüdā’niñ ‘aşḳına bir kez mürüvvet ḳıl yüzüñ göster
Rızā’niñ derdi zātına likādır yā Resūlullāh

G. 27

Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün

1 Ḥakīr u kemtere ḳıl bir nigāhı yā Resūlullāh
Ḳabūl it çāresiz ḥāl-i tebāhı yā Resūlullāh

2 Günehkâr ümmetiñdir bu dileyen kırtılır el-Ĥakk
Eğer maĥşerde eylersen güvâhı yâ Resûlallâh

3 Diler ĥâk-i derine yüz süre bu ‘abd-i pür-takşîr
Anın-çün dem-be-dem eyler bu âhı yâ Resûlullâh

25 b

4 Ĥüdânıñ sevgili maĥbûbusıñ kıadrin bilür Allâh
Bu ümmetlik bize luĥf-ı İlâhî yâ Resûlullâh

5 Yeter haps olduğum ĥayri ĥalâş için tavassuĥ kııl
Beni bî-hüş idendir bu telâhi yâ Resûlullâh

6 Kebâ’ir ehline ancak şefâ’at buyruđıñ gördüm
Ĥadîşindir bize müjde şifâhî yâ Resûlullâh

7 Dilersen cānib-i Ĥakk’dan necātım ey keremkānı
O dem ref’ olunur küllî devâhı yâ Resûlullâh

8 Ğarîb bî-vāye nâ-çarıñ sevindir iltifâtıñla
Vişâle irgirüp rû-yı siyâhı yâ Resûlullâh

9 Zaferyâb eyle kim zîrâ beni ĥayet zebûn itdi
Şarup etrâfımı cürm-i sipâhî yâ Resûlullâh

- 10 Tükendi şabr u arāmım ki hāl-i pür-melālinden
Bu āvāre uluñ ister tucāhı yā Resūlullāh
- 11 Ğarīb ü bī-kesim rūz-ı nedāmetde teşāhüb ıl
Çü sensiñ cümleñiñ ancak penāhı yā Resūlullāh
- 12 Baña şun havz-ı kevşerden anı ‘aşkıñla nüş idem
Münevver eyle nūruñla cibāhı yā Resūlullāh
- 13 Şefā‘at ıl şefā‘at ıl şefā‘at bu yüzi ara
Rızā’niñ haddin aşmıştır günāhı yā Resūlullāh

Muhammes 2

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

- 1 Gülsitān-ı bāğ-ı vaħdetdir cenāb-ı Fātıma
Bülbül-i maħbüb-ı raħmetdir cenāb-ı Fātıma
Ümm-i şibteyn-i müvekedir cenāb-ı Fātıma
Sırr-ı Aħmed şān-ı cennetdir cenāb-ı Fātıma
Bürde-i ehl-i maħabbetdir cenāb-ı Fātıma
- 2 Kenz-i envār-ı Resūl-i Kibriyā Haħķe’l-yaķın
Şem‘a-ı nūr-ı nübüvvet şu‘le-i dīn-i mübīn
- 26 a Zevce-i şāh-ı velāyet reh-nümā-yı vāşilīn

Sırr-ı Aḥmed şān-ı cennetdir cenāb-ı Fāṭıma

Bürde-i ehl-i maḥabetdir cenāb-ı Fāṭıma

3 Baḥr-i ‘ilmiñ geşt-i lāhūtıdır ol āfitāb

Enbiyā vü evliyā ervāḥına vuşlat-me’āb

Nāzenīn-i ehl-i beyt-i mücteba ‘ālī-cenāb

Sırr-ı Aḥmed şān-ı cennetdir cenāb-ı Fāṭıma

Bürde-i ehl-i maḥabbetdir cenāb-ı Fāṭıma

4 Maḥzar-ı nūr-ı tecellī zübde’i fazl-ı İlāh

Sırr-ı ev ednā maḥāmı bezmini oldur güvāh

Āb-ı rū-yı ḥürmetine devr ider şems-ile māh

Sırr-ı Aḥmed şān-ı cennetdir cenāb-ı Fāṭıma

Bürde-i ehl-i maḥabbetdir cenāb-ı Fāṭıma

5 Ola görsün ey Rızā āl-i ‘abā bābında ḥāk

Mātem-i şāh-ı şehīdān ile eyle sīne çāk

Merḥamet şefkat mürüvvet kânıdır ol nesl-i pāk

Sırr-ı Aḥmed şān-ı cennetdir cenāb-ı Fāṭıma

Bürde-i ehl-i maḥabbetdir cenāb-ı Fāṭıma

G. 28

Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün / Mefā‘īlün

- 1 Ümīdim budurur rāzı ola bizden Resūlullāh
Ki zīrā ümmeti didi bağışlaya hemān Allāh
- 2 Göñül i‘mārına me’mūr olup geldiñ bu ekvāna
Bi-küllī māsivādan geçmeye hūş oldu zikrullāh
- 3 Bu cānıñ qadrini bilseñ olurdun Cāhīdī’lerden ⁷⁷
Bulurduñ hīlesinñ nefsinñ çalardıñ aña seyfullāh
- 4 Kemālat-ı İlāhī’den haberdār olmağ isterseñ
Öziñ bilmeye sa’y ile yetişür saña ‘avnüllāh
- 5 Vücūd iqlīmine seyr-i sülük eyle qadem baş kim
Göresiñ anda hikmetler irişe saña luţfullāh
- 6 İziñ ayırma peygamber izinden olasıñ mesrūr
Bekā mülkünde sulţān ol budur ancağ murādullāh
- 7 Serīr-i hikmet-ārāya geçüp nefse hükümdār ol
Şu deñlü taşfiye it kim irişmeye celālullāh

---

⁷⁷ Halveti tarikatının bir kolu. Bk.Sadık Vicdani. *Tarikatler ve Silsileleri (Tomar-ı Turuk-ı Aliyye)*, haz., İrfan Gündüz. (İstanbul: Enderun Kitabevi, 1995). 247.

- 8 Görürsün geçmişi geçmiş eser yok olmamıştır hiç
Fenāniñ bu-durur hāli ki yokdur çünkü ğayrullāh
- 9 Beķādan geldiler cümle gelenler bu fenā mülke
İdüp hizmetleriñ itmām didiler yā hū eyvallāh
- 10 Hüve'l- evvel hüve'l-āhir hüve'z-zāhir hüve'l- bāṭın
Bi-küllī kıldılar taṣdīķ irdiler ğayri 'azmullāh
- 11 Bu cismiñ 'ālemiñ seyr it baṭūnında ne hikmet var
Bu tafşīle olup mücmel aña ad oldu 'abdullāh
- 12 İdindi zātına mir'at tecellī kıldı andan çok
Nazar kılsıñ bu mir'ata görünür baķ cemālullāh
- 13 Eğer kesr olsa bir mir'at görürsün keşreti anda
Buña temşīl olur vaḥdet daḥi vallāh daḥi billāh
- 14 Görüp keşret ālāyını şaķın ḥayrān olup kalma
Didigim gibi vaḥdetdir değil ğayri şıfātullāh
- 15 Bugün baḥr-i 'ināyetden talup cevher çıkardı ki
Bulup erbābına 'arz it biline ķadr-i şer'ullāh

- 16 Muḥibb-i ḥānedān ol kim irişe saña çün imdād
Resül'ün Ehl-i Beyti'nden meded iḥsān-ı ŝevḳullāh
- 17 Tıttup rāh-ı İlähi'yi giderler tırtmayup bir ān
Tekāyā-yı mAḥabbetde oḳurlar Allāh⁷⁸ illallāh
- 18 Olup vāḳıf bu esrāra Rızā gel itme istinkāf
Eğer maḳbül-i peygamber olayım dirseñ 'indullāh

G. 29

Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün

26 b

- 1 Bu şeb fermān-ı Ḥaḳḳ a'tā olur mecmu'-i aḫyāya
O kim sağından almıŝdır irişür vaḳt-i ferdāya
- 2 Yesārından kim almıŝdır anıñ 'ömrü olur āḫır
'Ubür eyler bu fānīden aña ḳabri olur dāye
- 3 Ḥesābı olunup rü'yet yeter enfās-ı ma'düde
Su'ālin virmeye mecbür olur bī-kes ü bī-vāye
- 4 İden her bir nefes zıkr-i İlähi'yi derün içre
Bulupdur üns-i billāhi baḳar mı ğayri sevdāya

---

⁷⁸ Zihaf

- 5 Resülün işr-i pākine o kim toğruluben gitdi
Şefā‘atle anı talīf ider ol āsumān-pāye
- 6 Açılır sırr-ı vahdet hem saçılır sırr-ı seccānı
Bāzırgānlıkda ‘aşk içre kazandı ise sermāye
- 7 Vücūd-ı seyri evvelden kime kim irdi ‘aşkullāh
Koyar varlığını dāhil olur ‘uşşāk-ı şeydāya
- 8 Sülüküñ seyrini seyr it serīr-i seyr-i şānide
Rızā mahfī isen geç git hafādan sırr-ı ihfāya

G. 30

Müfte‘ilātün / Müfte‘ilātün

- 1 Yā İlähī sen fazl u luţfuñla
Kıl beni mesrūr bakma ‘işyāna
- 2 Māsivādan pāk eyleyüp kalbim
Bir cihetden yol virme şeytāna
- 3 Zikrle fikrim hazretiñ olsun
Gitmesün göñlüm başka bir yana
- 4 Bu beden mülküñ tār-u-mār idüp

Yüz sürem varam rûh-ı sulṭāna

5 Alam iḥsānıñ ḥarc-ı rāh idem

Tā varam ṭalam baḥr-ı ‘irfāna

27 a

6 Çıkaram andan dürr-i beyzāyı

Gitsün iḥbārı tā Süleymān’a

7 Dele çün anı geçüre ḥayyātı

Götürüp anı ḳoya meydāna

8 Ḳurıla anda meclis-i kübrā

Bundan ol rāzı diyeler bana

9 Çün Rızā ola Ḥaḳ rızāsından

Şāfiyetle ol kıyıvir cānā

MÜSTEZĀT-I ḤUṬBE-İ NEFSİYYE

Müstezad 2

Mef’ülü / Mefā’îlü / Mefā’îlü / Fa’ülün

Mef’ülü / Fa’ülün

1 Gel ağla gönül ağla göziñ yaşını silme

Tā seni sen bilme ⁷⁹

---

⁷⁹ Bu dizede vezin bozuktur.

- 2 İşledigiñ ortaya o var bāb-1 emāna
Hem kıymalı cāna
- 3 ‘Aş ire göñül göziñ açup kendini gör bir
Dil vuşlatına ir
- 4 Cānından ırāğ olma fenā bezmine gitme
Gel sen bunu itme
- 5 Bu fırsatı fevt itme şaın sonra ararsıñ
Lākin bulamazsıñ
- 6 Bu renklere aldanma şonı bil ki serābdır
Hāliñ pek arābdır ⁸⁰
- 7 Hıfz eyle derūnunda eğer var ise ‘aşın
Fāş itme be şaşın
- 8 ‘Uşşāın işi güci olur vuşlat-ı cānān
Gözünden akıt an
- 9 Çektikçe elem zev idinür kendine anı
Anlar o ma‘āni

---

⁸⁰ Bu dizede vezin bozuktur.

27 b

- 10 Ger diñler iseñ Hakk'ı çabuğ ādem olursuñ
Allāh'ı bilürseñ
- 11 Bul vañdeti ço keşreti terk eyle bu hulkı
Zemm eyleme halkı
- 12 Sırr it bu vücūd iqlimini hikmetini gör
Bul neş'esini sür
- 13 Cān iline göç eyleye gör qalma gümānda
Ne var ise anda
- 14 Taqdir-i Hüdā böyle deyü eyleme bühtān
Kāsib durur insān
- 15 N'sterse virir kuluna ol qāzı-yı hācet
İt aña münacāt
- 16 Her kim ki varır hāk oluben bāb-ı Raħim'e
Girmez o cahīme
- 17 Şālih 'amel işleyene va'd eyledi vallāh
Hulf eylemez Allāh

- 18 Emr olduğı vech üzre hemān eyle itā‘at
Kulca budur⁸¹ ta‘at
- 19 Tefvīkını Hāķ virmeyecek neyler ‘aceb kul
Eğriye Őapar yol
- 20 Hāķ kullarını toğrı yola itdi hidāyet
Bu oldı bidāyet
- 21 Bir kimse ki kendi dūŐūrūr kendini nāra
Olur yüzi ķara
- 22 Aĥvāline nāzır olanıñ iŐleri bitdi
Bir ĥoŐca iş itdi
- 23 AĥŐām olıcaķ iŐlediđin al gel ĥesāba
Kıyd eyle kitāba
- 24 Baķtın ki fesād iŐlemiŐin tevbe kıl andan
Tefriķ ola senden
- 28 a
- 25 Sür yüzünü ol ĥāk-i der-i feyz-i Resüle
Tā geĥe kabüle

---

⁸¹ Nūshada ‘bu durur‘ olarak yazılmıŐ. Vezin geređi düzeltildi.

- 26 İmdād ider ol merhameti şefkati gālib
Kim ki ola t̄alib
- 27 Cehd it saña açılsuñ o dem bāb-ı ‘ināyet
Şabr ile bī-gāyet
- 28 Endīseyi ço şāhibine vir her umūrı
Ġayb itme bu nūrı
- 29 Teslīm-i rızā olanı Haqq öyle sever bil
Göñlüñ pāşını sil
- 30 Al nefis‘ele çal seyfi kim o kendini bilsün
Bulandı t̄urulsun
- 31 Devr eyleyecek d̄arb idegör seb‘a-ı t̄avrı
Çekdir aña cevri
- 32 Tā bula göñül rahātını eyleye temkīn
Bağ aña nedir dīn
- 33 ‘İrfān için halk itdi Hūdā ins ile cinni
Bil ‘ilm-i ledünnī
- 34 Hīç yok ‘abası ne var ise yerlü yerinde

Yok fazla birinde

35 Bir şey'î ki icād ide Hakk'ı lā-yūs'eldir ol

Fikr eyle bunı bul

36 Göç cān iline cānını cānanına baḡ it

Tā maḡsadına yit

37 Ol şehriñ açık kapısı zevk ehline ey māh

İn'am ider Allāh

38 'Alemdede ne var ādem anıñ mücmeli ḡardaḡ

Metbū' aña ḡaḡ taḡ

39 Hālik anı ḡaḡ itdi didi aḡsen-i taḡvīm

Bir dal bir elif mim

28 b

40 Ḳo ḡūreti bil sīreti var anda ne ma'nā

Böyle ola ra'nā

41 Ḥa'n itme ḡaḡın kimseyi kim olma bulaḡık

Gel 'āḡık ol 'āḡık

42 Ne söyler iseñ hepsini nefsiñde bulursuñ

Pek nādim olursuñ

- 43 Derd ehli olup yaralarıñ merhemini bul
İnsāna budur yol
- 44 Zaḥmın onulur zıkr-i keşīr eyle ki dā‘im
Keşf ola ‘avālim
- 45 ‘Ālemde sever cānı gibi kim ki Resūl’ü
Ṭoğrultdı o yolu
- 46 Ğayride necāt arama gel hīç bulamazsıñ
Memnūn olamazsıñ
- 47 Maḥbūbına baḥs itdi bizim cümlemizi Ḥaḳ
‘Aşḳ ile ciğer yak
- 48 Bālāter olur ümmetiniñ ḳadri vü şānı
Eyler leme‘ānı
- 49 Hem ‘āleme gönderdi Resūl ol yüce ḳadri
Şerḥ eyledi şadrı
- 50 Levlākıñ ile ba‘ş olduğı ref‘ itdi ḥicābı
Açdı ulu bābı

51 Baḡ oldu ḥaḳāyık ŧehirine bir cādde küŧādı⁸²
İr gördi Reŧād'ı

52 Sür'atle gidüp ḳat' idelim toḡruca rāhı
Bulunca o ŧāhı

53 At ardına dūnyāyı denī fānī cihānı
Aç zikre dehānı

54 ŧükürin di Rızā saña ḳadir⁸³ eyledi Hādī
Tāriḫi bu vādi

Cevher: 1255

HARFÜ'L-LĀMELİF

G. 31

Mefā'ılün / Mefā'ılün / Fa'ülün

29 a

1 Diler iseñ ki ḳadrin ola ā'lā
Yaḳın olma ḫilāf-ı emre aŧlā

2 Bu mir'atı ḡubār itme ḫazer ḳıl
Elinden geldiḡi rütbe ḳıl iclā

3 Ḥayāt-ı cāvidānīden ḫaber al
Saḳīmiñ gözle ki toḡrıla imlā

---

⁸² Bu dizede vezin bozuktur.

⁸³ Vezin gereḡi açık okundu.

- 4 Bu eṭvār üzre gelmişdir gelenler
Şahîhi'l yed alup neslen be neslâ
- 5 Rızâ terbiye kııl nefsiñ aşıl ol
Ṭarîk-i Hakk keşir ammâ bu evlâ

HARFÜ'L- YÂ

G. 32

Mef'ülü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fa'ülün

- 1 'Aşk illeriniñ vâdi-yi 'ummânı göründi
Vaḥdet bâğınıñ bâb-ı gülistânı göründi
- 2 Dil ḥande olup nağme-i dem-sâz ile bu dem
Ḥaḥ Ḥaḥ deyü ol cānibe pervâzı göründi
- 3 Esrâr-ı ḥafâ cāmını nüş eyledi bu cān
Rıḥlet güninüñ gāyetiniñ ḫurbı göründi
- 4 Ṭoğup dil-i maşrıḫdan o dem şems-i ḥakîḫat
Ol nūriyeniñ ḫubbe-i ḥazrāsı göründi
- 5 Ey şāh-ı Resül ḫızbīdi eyle şefâ'at
Ümmetlerine luṭfunıñ a'tāsı göründi

- 6 Vey cūd u sehā maḥzeni mahbūb-ı İlāhī
Bī-ġāye olan merḥamet inḥāsı görüñdi
- 7 Ol yesrīye yüz sürmeye bī-çāre Rızā'nıñ
Gözyaşlarınıñ seyleri deryāsı görüñdi

Kıta 10

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

29 b

- 1 Ol ġani perverdkārın luḥfuna iḥsānına
Nıce şükr itsem 'aceb bī-ḥadd u pāyān ni'meti
- 2 Aḥsen-i taḫvīm ile insānı tezyīn iylemiş
Ḥazret-i Aḥmed Muḥammed Muṣṭafā'dır raḥmeti
- 3 Zātına mir'at için evvel ta'ayyün buldı ol
Ḳaf u nūn oldı Muḥammed gösterir bu vaḥdeti
- 4 Ba'd-ezin oldı müheyyā çünkü ol ervāḥ-ı gül
Lübb-i zātında ḥāfī gösterdi rūḥ-ı keşreti
- 5 Çün ḥitāb irdi elest ile didi cümle belī
Bed' olup ḥatm oldı anda cümle sırr-ı ḥikmeti
- 6 Sırr-ı ef'āl-i İlāhī'sin bi-küllī 'arz idüp
Kimi küfr u kimi i'mān kimi aldı devleti

7 ‘Ādil-i mutlak-durur Hāk kimseye zulm eylemez

Her nūfusuñ kendi kesbi ‘izzeti vü zilleti

8 Hāk ile yeksān olanlar irdiler lezzāta çün

Ehl-i zevkiñ hāne-i kalb idi ancağ halveti

9 Tıydılar bezm-i elestiñ sırrını cehd eyleyüp

Enfes-i aqdeslerine kıldılar çok şefqati

10 Rıf‘at isterseñ u mā-fihāda hāk ol ey Rızā

Hāk olanlar bildiler noldığıñ Hāk’ıñ kudreti ⁸⁴

MU‘AMMĀ

Muamma 1

(7 + 7)

1 Bir şecerden biñ direk yondı ustam çün baña

Qaldı bire ihtiyāç bir güldürür yüzümi

2 Şaymağ isterseñ eğer birde bini maḥv olur

Birden bire bir gider tut iyü bu sözümü

3 Dünyāyı qarışladım dört qarışı geçmedi

Dördü birden topladım pay itdirdim kozumu

---

⁸⁴ Bu dizedeki vezin kusuruna ‘vezin’ bölümünde değinilmiştir.

30 a

- 4 Bende bir ben var idi benden beni aldılar
Sildiler süpürdüler toprak ile tozumu
- 5 Kāfileye katıldım bir haylice yol aldım
Nice yüz biñ tağ aşdım bulunca tã düzimi
- 6 Kat'-i menāzil için ilgār itdim turmadım
Bir zamān fark itmedim geceyle gündüzümü
- 7 Güleş tutdum hūsmile bir genişce meydānda
Güç hāl ile kırtuldum şıkılmışdı boğazımı
- 8 Kāf tağına bir nişān dikdiler uram deyü
Bir āteş itdim urdum eyi aldım kezimi
- 9 Didiler itdi hūrūc geliyor deccāl la'lin
Gelür ise ururum başına topuzumu
- 10 Kaynar kaynar şuları gel iç deyü çağırır
Kaynar şu içilemez aldım vardım buzumu
- 11 Āb-ı hayāt kuyusu kazıldı suyu çıkmaz
Üstüne tolap kurup koşdılar öküzümü

- 12 Yalanları yılanlar yutdı didiler baña
Elemden çektdim elim çoğa tıtdum azımı
- 13 Bir bağ aldım güzelce timār eyledim anı
İçinde dürlü dürlü yetiştirdim üzümü
- 14 Bostān ekdim haylīce bekçilik idemedim
Gice gelüp uğrılar yediler karpuzımı
- 15 Bir çoban kahyāsına vardım iş görem deyü
Didi başka işim yok güdersen güт kızımı
- 16 Toğrı toğrı güdersen beni rāzı iderseñ
Hakķ'ın emriyle sana nikāh idem kızımı
- 17 Bir dilsize uğradım söylediğim anlamaz
Kaçdı hele kırtuldı çekemedi nāzımı
- 18 Seyāhat 'āleminde berr-i yabana düşdüm
Tek ü tenhā oturdum çaldım anda sazımı
- 30 b
- 19 Vardım andan bir yere karşı geldim bir ere
Baña didi berü gel sen mi aldıñ kızımı
- 20 Şayyād oldum bir zamān şahrā şahrā tolaşdım

Av yuvadan çıkınca şalıverdim tazımı

21 Vādi-yi vehm u hayāl leşkerini topladım
Çādır kurmağa kalkdım tokumadan bezimi

22 Bir arslanı qarınca arkasına yüklenmiş
Bırak deyü çağırdım tuymadı āvāzımı

23 Sa'at on bire gelmiş yediden sonra tıydum
Daķıkada bir gördüm şöyle dikdim gözümü

24 Bir karanlık otda iki kimse oturmuş
Ben de girdim içerü göstermedim özümü

25 Üç yaşına girmeden anamdam toğamadım
Beni beslemek için şakladılar südümi

26 Dört arkadaş bir yerde oturup şöhet itdik
Ol şöheti bilürsün okur isen yazımı

27 Bir iğne deliğinden beş pehlüvān göründi
Beşten her birerleri buña kodı dizimi

28 Altı olduk yükledik yükledik meydānda yok
Sür'atle vardım aldım yedincide hızımı

29 Bir söz didim bilmeden ‘aqlım başımdan gitdi

Az kaldı ki bunda ben ifşâ idem râzımı

30 Âdâb tonun giyinüp huzûra dirilince

Tevfîk-i Hâk irişdi tutdı hemân ağzımı

31 Ben dost ile buluşdum nasîhati bu idi

Bî-gâneler aşına katma şakın tuzumu

32 Sekiz kanadlı bir kuş başıma yuva yaptı

Her ne kadar gizlendim bırakmadı izimi

33 Kâl‘a-i şehri-i vücûd ‘acâyible toptolu

‘Acâyibden ‘acâyib buldum hemân özümü

31 a

34 Tokuz kere tolandım birden bire bulandım

Rızâ rızâyı gözle kabûl it niyâzımı

G. 33

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

1 Olup lâkayd ‘anâsırdan hiç âzâd olduğın var mı

Şu‘unât-ı İlâhî’den haberdâr olduğın var mı

- 2 Her anda bir tecellide Cenāb-ı Kādir-i mutlak
Uyursañ uyhudan bir nebze bī-dār oldığıñ var mı
- 3 Geçer vehmin soğağından nice yüz biñ hayāl oynar
Hayālin hikmetinden señ ‘aceb bir sordığıñ var mı
- 4 Bürinüp hırka-ı fakre çeküp el-cümle varından
Kana‘at tahtınıñ şehrinde sulṭān oldığıñ var mı
- 5 Çeküp tuğrā-yı tevḥīdi yazar bāb-ı İlāhī’de
Hüdā maḥbūbunuñ fermānını sen aldığıñ var mı
- 6 Nice ğam çekmesün İblīs belā-yı mübreme düşdi
Bu bir emr-i mu‘azzamdır tefekkür kıldığın var mı
- 7 Çıkup vicdān-ı cennetden *zalemnā*⁸⁵ didiği demde
Cenāb-ı Ḥazret-i Ādem gibi ağladığıñ var mı
- 8 ‘İlim erbābıveş ey dil haḳāyıktan urarsıñ dem
Ṭalup deryā-yı ‘aşḳ içre güher çıkardığın var mı
- 9 Gidüp bāzār-ı tevḥīde temāşā kıldı ey bī-cān
Alup şattuñ şatup aldıñ ‘aceb bir bildiğıñ var mı

---

⁸⁵ Araf, 123

- 10 Şirāṭ-ı müstakīm üzre göçen göçdi cenān içre
Sakīm-i istikāmetle mübeddel kıldığın var mı
- 11 Hüdā tevfiķini terfiķ kıla hep ehl-i i‘māna
Temennimiz budur Haķķ’dan daha bir buyrığın var mı
- 12 Olursañ şüphesiz sende şefā‘at sırrına mażhar
Muḥammed Muştafā‘ya ey Rızā uygunluğın var mı

31 b

Şeyhimiz ‘Azizimiz Evķāf-ı Hümāyun evāmir Müdüri Ķastamonī Halīl Efendi k.s
Ḥazretleri’niñ Dār-ı Beķāya Teşrifleri Tārihi

G 34

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün

- 1 Cenāb-ı Şeyḥ Şa‘bān-ı velīniñ bir gülistānı
Ledünni ‘ilmine vāķıf yem-i ‘irfān-ı sübhānı
- 2 Olanlar hem-demi mażhar olurdı sırr-ı ezvāķa
Emir tahtına almazdı anıñ pāk idi meydānı
- 3 İki er geldi fevtine Rızā tārihini yazdı
Müzeyyen eyledi Rıf‘at Efendi mülk-i sulţānı
1309 Yevm-i Bāzār

TĀRİH-İ BE-TAMĀM-I DĪVĀN

G 35

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

- 1 Bed' -i dīvāna sebeb nolmuşdı baķ
Nā-mizāç-ı ķalb olup itdi sebaķ
- 2 Ža'f-ı hāl ol dem beni itdi zebūn
Bağrımı hūn iyledi yaķdı firāķ
- 3 Cūş idüp baħr-ı kerem ķıldı 'aķā
Levh-i dil fetvāsına ũtdum ķulaķ
- 4 Söyledim tārīhini bu dem Rızā
Oldı itmām irişince luķf-ı Hāķ
(1309)

TĀRİH-İ DİĞER

G 36

Mefā'ilün / Mefā'ilün / Mefā'ilün / Mefā'ilün

- 1 Bu dil cūş u ħurūş itdi yine rūh-ı revān ũzre
Açıldı kenz-i sulķānī nihān iken 'ayān ũzre

32 a

- 2 Hüdā'nın 'avn-ı tevfiği ile hatm-i kelām oldu
Anın-çün yazdı bu hādīm ḥurūfāt-ı hecā üzre
- 3 Hezārān şükr u ḥamd ile Rızā tārīhini yazdı
Revāç buldı bu divānçe şalāt-ı Muştafā üzre
(1309)

Kıt'a

Kıta 11

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

- 1 Nāle-i nāy ile nālān ger olursa nāle sāz
Nāle-i nālānīden nālem yine nālān olur
- 2 Nāle it nālānı bul nālān olandan anı şor
Ne 'aceb görse Rızā nālānı kim nālān olur

Müfret

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

Ger dilerseñ maḥrem olmağ ehl-i dil esrārına

Perde-i bāb-ı rızādan hücre-i 'uşşāğa gir

Müfred

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

Cānımı cāna neden urbān için ketm eyleyem
Bende cānımdan ziyāde itiyāıñ var senin

Müfred

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

'Aka 'aı yine 'adır ey aı
Bunu böyle bil muaa sen daı

Beyt

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

Sübhānā Resmī Efendi'ye teberrük-i yādigār
Rāz-ı 'aka yazdı bu hāmem Rızā bir gül'izār

32 b

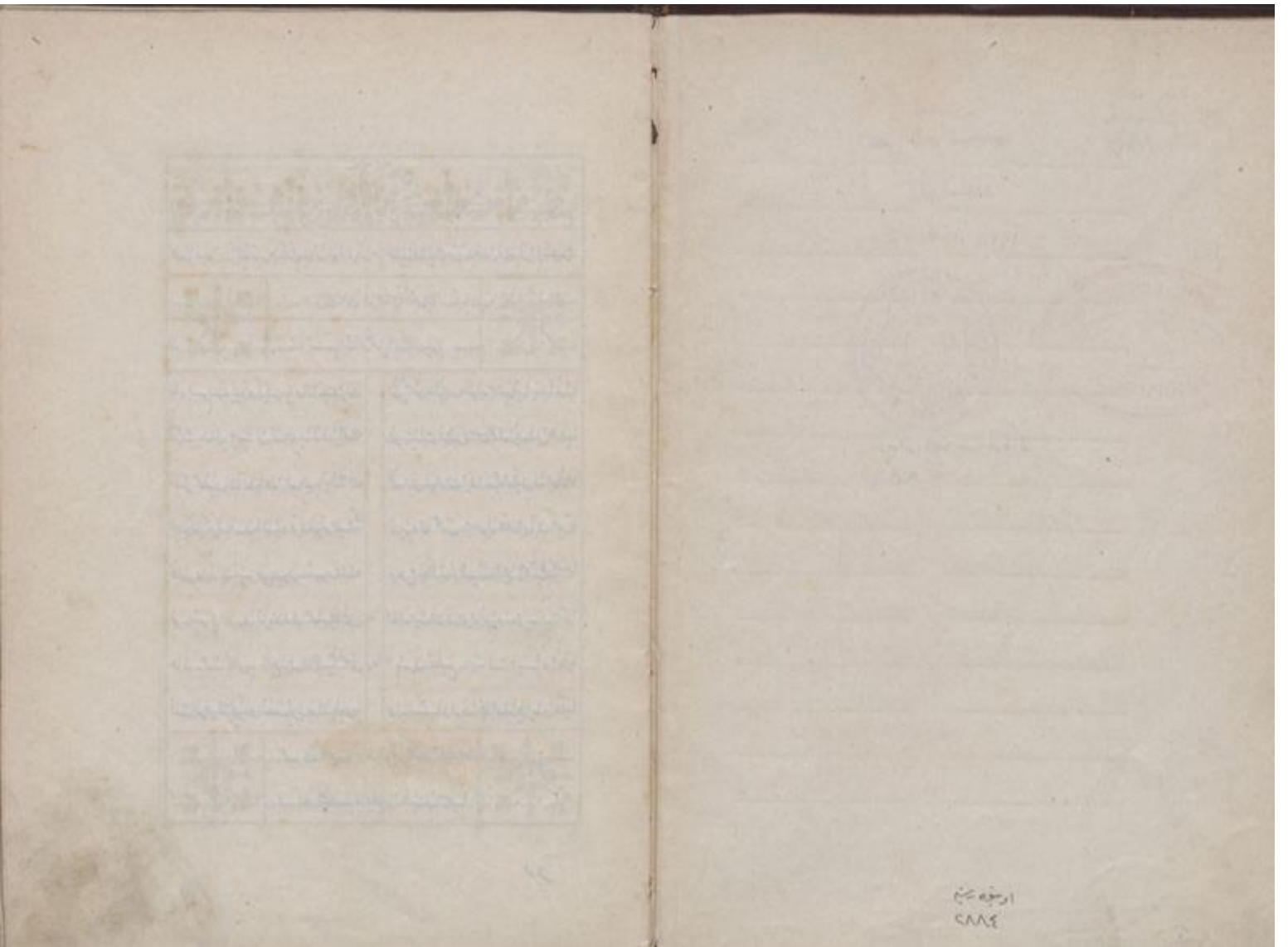
Kıta 12

Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilātün / Fā'ilün

- 1 'Arz-ı hācet eyle Hā'a cān u dilden tevbe ıl
Eyleye 'özl u günāhıñ adıyü'l-hācāt 'afv

- 2 Şe'n-i Bārī'den habīr ol her daḳīḳa her nefes
Bu beden 'ilmin saña ḳılsun müyesser ol 'afüvv
- 3 'Azm-ı rāh eyle cihād-ı ekbere fevt olmasun
Ān-ı vāḥid itme zāyi' ola iḥsān-ı 'afüvv
- 4 Gāhi insān gāhi ḥayvān gāhi ma' den kāmı ol
Rū-yı dildār-ı tecellīden saña irsün 'afv
- 5 Enfes u āfāk remizin ḥall idüp 'irfān-ile
Ḳurıla şehr-i dile dīvān-ı erkān 'afv
- 6 Ehl-i Ḥaḳḳ'ın ān-be-ān sermāyesi ḥavf u recā
Maḥv u işbāt ile imḥā-yı vücūd eyler 'afv
- 7 'Aḳl u fikri vehmi fehmi maḥv u nā-būd itmeḡe
Cān dimāḡında dilā bir zevḳ-i vicdāndır 'afv
- 8 Eyle teslīm umūr ol pādişāha ey Rızā
Şüphesiz maḗhar olursuñ ulu bir şāndır 'afv

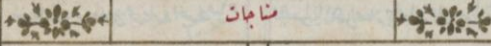

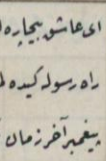
7. BÖLÜM: TIPKI BASIM

Handwritten note in the bottom right corner of the right page, possibly containing the number 377.

		
هذا ديوان الفقير برتقى تراب الاقدام السيد الحاج حسن رضا الخلوي الشهباني		
		الامام في موسمه الهدي
		بسم الله الرحمن الرحيم
باد بسم الله ايله آيوس دهانك ابتدا ذات باري هب زانندن براتري احمري كنز مخفيك نمايان ايلدي رب العالم امركن اولدوقده بالهراوقودي توحيدك كاهدين ذات شريفى جهون شهود عالمه نور شرع انزرى قايلادي جمله عالمي عالم رحمت كلوب رفع ايلري هب ظلمتي امت مرموم بچون شفقتين بزل ايليوب	هر مورنن رسول حضرت ايتا ابتدا نورينك قطره سى جمله انبيا واصفيا قدريني لولاك ايلد از جمله قبلدى اصطفيا ويردى محمد رسول الله جو اين كبريا روح يا كنده هب ارواح ايمري اغنيا اول مبارك قدرى عزمى دنزه ايتدى استوا ايتدى تبليغ رسالت ابتدا وانبيا وارث اولدى كاهمدا اوليا وانبيا	
	حمد لله امت اولدوقده قوتند اى رضا در كه لطفده بقلر اغنيا واسخيا	

عندليب

		
مناجات		
ساكن جهان جنت قبل بزي ياربنا واقف علم لدنى قبل بزي ياربنا كاشف اسرار احمد قبل بزي ياربنا فاتح كنز حقيقت قبل بزي ياربنا فهادم شرع مطهر قبل بزي ياربنا نائل ديار وصلت قبل بزي ياربنا داخل ابواب رحمت قبل بزي ياربنا ذات ياكنه مقرب قبل بزي ياربنا صادق صديق اكرم قبل بزي ياربنا	عندليب باغ وحدت قبل بزي ياربنا بزي ترك ايتمه بزه ايلد اكرم فضلك ايله سكا سنز عبد بچون بو قدر الهى بر طرب ديدنه قلبى منور ايليوب يا ذوالجلال جان فولادى فتح اولوب هر دم كلام ايكوش اول محمد مصطفاناك هر متجون يا لطيف آل نبى بنده بكامسناك كرك او كرن صوكا هر دم ذكر كله امره ايليوب اتمام ابرم مشرب بان رسالت وئى اولد جمله امور	
	بورضا انصر قولت كلدى قيوكا يا غفور زمره مفضوح ملحوب قبل بزي ياربنا	
اى عاشق بچاره لر صلوا على خير الورى راه رسول كنده لم مادونى ترك ايله لم بغير آفر زمان آنى سون بولور امان	وى صادق افتاده لر صلوا على نور الابد آنسز نجب نيله لم صلوا على خير الورى ايليم لم ورد زبان صلوا على نور الابد	

سرمايه نون و فروع مجمله آمري جناح شیرازة اسرار من فرزندة رب العالمين فکر ایدیه لم بر کز نه نریا کیمله اقلند نه بز قرآنده امر ایدتی خدا و اهد بر اتمت ادا جانرا یخنده جاندر جانرا آکا قرباندر	اجعوا یا اهل صلاح صلوا علی غیر الوری یا مؤمنون لفتنم سبق صلوا علی نور المریدا اول شاهه بز لر بنده بز صلوا علی غیر الوری اول ماهه ای بای و کرا صلوا علی نور المریدا مصدق بز اصاندر صلوا علی غیر الوری
رضا آنک مقتوندر مقتونی نه مجنوندر امتکلت سانی بودر صلوا علی نور المریدا	
اول منبع علم خدا احمد محمد مصطفی طوتدی جهانی سایسی نور الی مایسی سر لوه باب جهان محبوب رب مستعان کون و مکانک بیدای دیای و عدت منشأ مظهور نور لعد در منظور اول پروردگار کنجینه فیض اهد کاشانه سر صمد	لهم معدن جود و سخا احمد محمد مصطفی شمس و قمر بر ایسی احمد محمد مصطفی بیخبر انس اید جان احمد محمد مصطفی بور و سیاهلک ملجأی احمد محمد مصطفی ز و نقتیه دار القرار احمد محمد مصطفی عاصیلره اید مرد احمد محمد مصطفی
اید صلاح ای رضا شایر اول سندن رضا اول سرور آل عبا احمد محمد مصطفی	

دکله

دکله ای عاشقه صادد که سکا اولدی اول غنچه محبوب خدا امته تحفه مقدر زهرا رضی الله تعالی عنها	سولیم اغرب اوله بر معنا عالم ستر محبتیه ردا رضی الله تعالی عنها
بومعانیدن ایچون آدی رسول محو و نبایته بوسر دأب و اصول امته تحفه مقدر زهرا رضی الله تعالی عنها	بُرده آنه کیروب بولدی وصول فانح فتح مرام اولدی حصول رضی الله تعالی عنها
کلوب اراوع بیلرله ولی آنده حاضر ایدیک بزم ازلی امته تحفه مقدر زهرا رضی الله تعالی عنها	تعزیه ایتمک اول غنچه کلف اولدی سر عشر محمد مرده هلی رضی الله تعالی عنها
سند ک مضمرا و بدن سر هیات که محبت سکا بخش غایات امته تحفه مقدر زهرا رضی الله تعالی عنها	بودر باب فروع حالات وارد اول در کره اهل جاهات رضی الله تعالی عنها
من ایدوب هستی هبتک هر بار ایده سرتک سکا فتح اسرار امته تحفه مقدر زهرا رضی الله تعالی عنها	سنی سندن آلب ایله اطهار بخجه آل عبادت اول یار رضی الله تعالی عنها

بوبراهمان الی کہ بڑھ	نسخہ اکبر اولور راسمزه
حب زہرای الوب دستمزه	وارہ لم یلوارہ لم دستمزه
امۃ تحفہ مقدر زہرا	رضی اللہ تعالیٰ عنہا
ایلم اعطای الی فی شروغ	ارتفاع سیر علم فتوح
کلمہ ایلم کلام ایدی شوع	منجلی قیلدی بو ستری شوع
امۃ تحفہ مقدر زہرا	رضی اللہ تعالیٰ عنہا
ای رضا ایلم صلائیہ سلام	کہ رسولہ بیلینہ ستر کلام
باہر محبتلہ شہود اولدی تمام	معنی بحر کرم ایتدی پیام
امۃ تحفہ مقدر زہرا	رضی اللہ تعالیٰ عنہا
حرف الباء	
طوفدی اول شمس حقیقت برج دستمزه بوشب	قاپلادی نور تجلی عالمی جمہ بوشب
کلدی عیاض عیان اولدی بتون شہود بوشب	قیلدی سجده آغا جہل طاعنہا سہل بوشب
واحدیتدن مصور اول فنا بی عطفنا	تحفہ اولی مع لایہ جلوس ایدی بوشب
قالدی عالم ملائک ایتدی بویلمہ ندا	ایلیان تریف شہناہ سالنہ بوشب
کنز حقیقہ نمایان ایلدی ربنا الفانی	لفظ اہسان و عطا اولدی بوشب بوشب

کائنات

کا ئناتک خلقہ باعدہ رولولان ایلمہ	رحمۃ للعالمینک کلدی بوشب بوشب
ذات باکی محرم بزم المساک کا نیدر	اہل عرفانک عرفدن الی بوشب بوشب
عید و میساقک دفعی قالوا بلی سی بوشب	سرا و ادنی مقامندن عطا یادر بوشب
ذاتی بولدوق عین امتی دیری لہمان	ہو تعالیٰ دیری جنسی ایدم سکا جمہ بوشب
امۃ اولدیغلت ایچون غم ہلمہ بوندہ ای رضا بوکر دہلک مجرمی غصۃ نظر در بوشب	
بیلیمک استر سکت ندر راہ صواب	اذکر اللہ سکا بوشبانی جواب
بونی سولیر او توسک بوزدرت کنا	اذکر اللہ سکا بوشبانی جواب
نار نمرودہ اگر ایرسہ یولاک	اکا رضی اول توکلہ یولاک
عافظ اللہ مہفظ ایدر البت قولک	اذکر اللہ سکا بوشبانی جواب
مخت دنیا ایلم اولمہ ملول	کہ عدو البرک ایلر جہلول
بوندہ اول ثابت قدم ایتمہ قولک	اذکر اللہ سکا بوشبانی جواب
خانقاہ حضرت محبوبہ کیر	اول کالات الیسن فہمیر
قلبی اطمینان ایدر ذکر کثیر	اذکر اللہ سکا بوشبانی جواب
اول رسولک اتری کنینہ یار	ایلم ایتم کل الین سن سنی فہار

آغله طورم آغله كوكلم زارزار	اذكر الله سكا بوشافي هواب
علم واعماله طيانه راهت اول	جان ايچنده جان اولون جهاناني بولك
كل جمور ايت اشته كحلم طوغري بولك	اذكر الله سكا بوشافي هواب
حضرتا بغيره طابشور اولونك	ماه انور كبي آغ اولسون بوزك
اي رضا كديرم سين ديدم سوزك	
اذكر الله سكا بوشافي هواب	
حرف التاء	
لهبر اشيا اصله المير جموع	اَيُّهَا الْاِنْسَانُ اَعْلَمُ اَنْ تَمُوتَ
موتق بيل عين هيات ايمه فروع	ايربا الانسان اعلم ان تموت
آني ذكر ايله ويرر قلبه هبل	بويله ديمش حضرت على دلا
موتق ذوقه ايت بولسك فود العلال	ايربا الانسان اعلم ان تموت
موتدر راهباري اها قبالان	هت دنياي ياقوب افنا قبالان
مقصده عاشقري سيبا قبالان	ايربا الانسان اعلم ان تموت
قبه سيمك شمع سين ايت شعله دار	تا بيلسك نير يلك اول نور و نار
ايمه بوظل و هيا له اعتبار	ايربا الانسان اعلم ان تموت

هم حيات

هم قيامت قوبومه خوف و هزن	اولسون طاري جوير حقه بوزن
فرست الهه اينن كل آج قلبك كوزين	ايربا الانسان اعلم ان تموت
هشرونشري هم حسابك بونه كور	عالم افراده وار اول ذوق سوز
كر عمر سورسك اولنج نفع صور	ايربا الانسان اعلم ان تموت
خير و شري وزن ايرن ميزاني سنج	اول صراط شري سلك هو اوزر كنج
جت و هدايه آذن ايله كوج	ايربا الانسان اعلم ان تموت
اي رضا حلقه اهل الله كير	كل زيا ينسز صفايه جاف وير
وقتي فوت ايمه صفات ذات اير	
ايربا الانسان اعلم ان تموت	
حرف التاء	
عنليب كلستان عشقه كل ايمه جمت	سوليان برونه و نياها اير كل ايمه جمت
سرو همدنك نسا ناهي محققه سالك	استواي تير قوسي عمزه سنك ايمه جمت
آب ميزان خان يسان ناسيطان دن صقين	خير ايله ايله نكلم كل هو اوده ايمه جمت
قلبه ايله نظر فيري به ميلك كس همك	ايربا اعزري افشا بنده سنك ايمه جمت
اول رسولك آله اولدين اولسون صلات	اي رضا آلا ري سو غيريدن روقه ايمه جمت

حرف الراء	
سُرْب و حرف ساق الذن کل ایچندن صور	آنک مستانه کت خفتانی و بر بچندن صور
اکر کسه بر بول بول دیلرسک صور نادانه	ایر سیوب هده هسه آسیدن کچندن صور
دغی زهادهوش آب محبت آقیده م دیلرسک	کولنک هنرباید اولیغلت طایفه بلندن صور
یا قوب ول شمعین ایله تحری شهر دلاری	ایل جانانه کاربانی بله مردم کوهندن صور
سرای لی مع اللیه عبورایت قونظر بکن	کنز ستر سلطانی قوسیده بول آچاندن صور
حقیقت ستمه طوغری یوری کزده بیابانه	محبت بجزیه غواص اولوب کوهربولاندن صور
کوی ناله کوی خنده مجیدر مشاع کتده	
رضا بو همکتی صور مه صور رایسه کولکلده صور	
در دمی در دم طیبیه ایلمزدی بر علاج	در دیم در دم دوا اولری عجب در دم ندر
در دایمش در دلیله در دلیلی دوا ایلمکت	در دلی در دلیرن او زکیم مزدر دکن ندر
در دلی بی بی در دلی بی بول در دلی اول در دلی	در دلیکت در دندن اول در دلی در دانه ندر
در دیکم بر دیکم بر دیکم دوا بر دیکم دوا	در دایم در دلی بی در دده دوا بیلم ندر
در دای آجیدی ددی صاهیدی در دده دوسری ای رضا	
اهل در دکن در دکن در دکن در دلی بیلم ندر	

برش قالوری حسرت کچه کونزه ایلیان	مرحمت شفقت سنکدر بار رسول الله مرد
ای مردیت کافی قیاسک شفاعت کربزه	قیس جرمی دفتر اعمالدن کیم بوزه
قاری شیخه عرصه محترده بر دومان توزه	مرحمت شفقت سنکدر بار رسول الله مرد
رحمة للعالمین اولدیغنی آیات همه	طاهر ایتدی معجزه کلمه قر اولدی ایلی شوق
عفوینم محتاجه آنجه جرمز ایتدی سنکده	مرحمت شفقت سنکدر بار رسول الله مرد
استندن چون کبار اهله و عدت جلیل	سایه سنک آنره سایه سکا اولمز دلیل
در کله لطفکده اولمز بر رضا خور و دلیل	
مرحمت شفقت سنکدر بار رسول الله مرد	
حرف الزال	
آلان اولمه زلالذلت تلنذ	ایدر می غیریدن فیری تلنذ
کنز کن باغ عرفانک ایچنده	کرکنز آکا کلزار تلنذ
ایدر ببل کبی افضان و ناله	کل و غارندن ایتمزمی تلنذ
صفای زات مرات مجلا	آنک وصفنه بی حد در تلنذ
رضا کل محو و نباته دوام ایت	
بولورسک آنک سکت نیجه تلنذ	

سُرْب

جبل جان کوشه کلری ایردی چو نه فضا ببار
 تنه اولدی کوکل عشقه بر خیلان زمان
 ساقی عرفان ایله صافی بینه عشا نه مجلسی
 جانب مجربا عقدن آنجی و جبدان ایله
 برج انسانه دن طوع غده شمس مرحمت
 سددت جسم شتادن قلمز مغموم ایردی
 بود جود اقلیمه داخل اولوب سلطان عشق
 طوری مشکن آنده جمله اهل دل جمعیت
 عرفه توحید عرفانک بوگون فرمانه
 عید اکبر له مسرت بولدی چون آشفه لر
 نشیاب اولدی بوکونه ذکا لایله عیاشقا
 بوخدا مملکت خرابن بیلیر عین الیقین
 نام و نشان سبیل بر طراس شرکته بوکونه
 ایندی انفسلرین تقدیس عیو ایه ایله
 امر ربانیله فاعل در در اولدلا

مؤمنینک المکن اولسون ایمن آلری یقین
 خانه قلبنده شمع ذکر سوزانه ایلمین
 جانخی عزته تطفیف ایله کیم تا بیلیم سگ
 دانه طارودن امید مکافات ایلمه
 کیر وجود اقلیمه کنت و کذا رایت برزما

حضرت مجرب رحمان یوزک سور ای رضا
 معترف اول جرمه کل مقصه یلوار صد هزار

ملک بقا سا لکلری حضوره بکلر کیدر
 جانده بیره جاننده کیر و صحت شرابی ایچر
 دوست اقلیمک کلری توحید ایردی بلبلر
 جانی آلوبانه صارد در داهلم در طاه قنار
 همه اسمعی او را دیدر نفسی مضمتنه کیدر
 شهر و جودی سیرا بویب نیجه حکمت کوردب
 عشقت ایلمه رطلوانه کوهده کوهیا ایله اوله
 حق بیلیر بیلیر بونوع آنچون کلر بیلر

توفیق

شاهد است با دقایق باطله حق سوسلی
 قمر زلزلن نوش آیدن بطن ملاحدن کیدن
 ایلمر تجتله غدا اولن محمد دت جدا
 شانغ در آیات هو حاله مجانی اوله بانه
 جام صفای ایلنوشن وقتین کورما بولموش
 سنین اولده عریله ده عریین خلافت کیده
 سهولک سنلک بن دیکلک بولموش ایلمر
 کامل کلامه کلیم عقدن مکلمه دیلم
 یغما ایدر هب ایلمن توسیله ایلمر ایلمن
 تقصیر ایدر ایلمن تقصیر ایدر ایلمن
 آب هباتی جهوله ایلمن تقصیر ایلمن
 شاهلک یولن طوغری بولموش ایلمن
 هر ایستی بونور کورنه وصلت مقامه ایرن
 علمی آلت بیرو اولور استدیقلک آنج بولور
 نفسی اکا ایتمز اولور اولن نفسه ویرمه بولور

بیسلمه کنی نیلری اظهاره ایلمر کیده
 افضل یولدرنی بیکن اهلون رایوب کیده
 دایم ایستی امر غیبه بولور و غنی طوتدی کیده
 بیروشلفی الوده بر کور کار و نه بولن آردی کیده
 راه لایله طومر قون ایلمی بولن آردی کیده
 ایتم بولنی ای کلیده بولماید کندی کیده
 یا کلن دکل سولدیقلک سننه سکا طوغری کیده
 کافی سکا قلبت سلیم سولاسه طوغری کیده
 اناست ایلمی یار ایلمن رفته اوزین بولدی کیده
 آنرا یسه سراری طومر یون سورج کیده
 اول جاده ده کلور کورمه شوبان ایا قن کیده
 ایلمی لیستی محبوب اوله هسای کوردی کیده
 ایچر دده ایچر کورن ایلماری سوردی کیده
 یارین جمالی کور رهیلرله اولور طومر کیده
 تقدیس ایدر جمله یون رضا سنی بولدی کیده

نفسیه بیوهه ربکت بلورتمه عزیه در سیه اولور
 کور کلکله دوست یوزنی لایسور مضهم اوزنی
 محبوبه جانلرنا ایلمر همماه سناه و کدا
 دولا اولور کنین صنا جمله کورنه جانک آمار
 بازار ایدر اول جانله کور صتا فرمان ایله
 جان قیاده الدی یولی جمله سنه دیدی کیدی
 صورت قیوت سیری بولکنک دفته عشقیله طول
 قیدی برده طومر ایدر ایلمی کورمه بانه
 عزلت ایدن عزت بولور سکا صانه کور بولمقا اولور
 حاصل سوزم بودر سکا باقمه صقیه سننه یگما

ایغا کیده هب ایدر ایدر ایدر ایدر اولدی کیده
 طوغری ایدر اول سوزنی طومر ایدر ایدر کیده
 بویله در راهره ایدر ایدر ایدر ایدر کیده
 مشتریکه قطار بر بر برین طومر کیده
 هر در دینه در مان ایله بازار اولدی کیده
 صحت ایلمر طومر یولی طومر ایدر ایدر کیده
 وار حیره دوزل بول صا بر صقیه طوغری کیده
 تا ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر کیده
 آهرا و جمی خنده اولور استدیقلک بولدی کیده
 تسلیم ایوب کننک آکاسنده سنی آردی کیده

کسه کوزینک یاشی ایچتمه دین قرداشنی
 رضا بولورک یاشی غوغالره صالدی کیده

حقیقته یقلک جسته آدم ایله هوانک صقیه
 علم الاساده حکمت نید یقلک بیلر ایسک
 من عرف در سین اوقولک خواجره عرفانک

صانه کیم آنکرده وقع اولدی ذذ غیر و ستر
 آدمیت بونه سننه کچون وار آل غیر
 ظلمت و نورک سیمی دیرتا بیلنونه غار و ختر

نفسیه

عقل و علمین و حکم و فهمین با هم رسیده بیکجا	کیر وجود اقلیمه آنوری تمیز آید در
نفسه عارف اولاند بر بنی بیلدی عیان	باده نه رمز ایلمی محترم بیل ای بر
آن اولاد رسول جهانی تسلیم قیل	بولور استرسک ببولورده سک هیات تازه کر
هم کلامنه بوردی فاستقم کما امرت	امتنال ایتمه مقفه قور تیل تا جاده و ستر
شهر اطوار تا سنا قلمغه سعی ایله کیم	سعینی شکور ایدر همه کله ایست آنده بتر
بلکرم فی لیس بوردی دخی من هلو چید	وارسه عرفانک بوزمزی بیلیر رخید البش
وار اولاد مقدر آنک غیر مقید وارد دیم	وار میدر عالمده برشی اولیه مقدره ام
بشکلت قوسک سنی بیلک و بلسک ای افو	بشکلت کجیمجه باشتی طاشلاراز
قوری دعوا ایلم کل بل اوزین توهد ایله	لهوده آرقه سوبله تا اولیه سک در بده
کر ابره م دیر سک رضای مقدر توفیق آره	یوری وار کرم بیانغ قالمورده سنغ کدر
کور ملک استرسک بومرات مجالی آکر	
ای رضا سنزده سک باده سنزده کور سنزده بتر	
مجت اهلینک حالت صور سک	بیدر لر نفسی حقه کیدر لر
اگر آنلارده کی ذوقی آمار سک	بیدر لر نفسی حقه کیدر لر
کیدر لر حلقه ذکره بوار لر	بولورجه ذوقی توهد ایدر لر

بوسوق

بوسوق فیرینی بیلر نیدر لر	بیدر لر نفسی حقه کیدر لر
اوقور صدقده هفتک کلان	دیر لر حلقه نوری سلان
بیون مصطفی مختار لمان	بیدر لر نفسی حقه کیدر لر
تجلیده تسلی لر عیانه	کتور مز لر بولور نطبه و بیانه
بو براسر همه کلن لسان	بیدر لر نفسی حقه کیدر لر
خدا مجربنه جانل فراده	در لطفنده جلد سی کداده
شفا لهر در دره عین دوده	بیدر لر نفسی حقه کیدر لر
سوزنغ صدقده بولور طور لر	دخی غافل دکلا بیلر اولور لر
آریوب نفسی بر لهر بولور لر	بیدر لر نفسی حقه کیدر لر
سقیهم ربهم خیرین ایچر لر	بیدی در یادیم لر هب کچر لر
طوبقه با تو هب ایلمک دالم اوچار لر	بیدر لر نفسی حقه کیدر لر
کلای بونرک جلد دیر بیدر	اوزین بیلیمش خطا لردن بیدر
بیان طورین نه سوبلر سیرید	بیدر لر نفسی حقه کیدر لر
بو عالمده اولر نضیه طانور لر	بولور ای بیلیمده آخوره صانور لر
عزنده دیر سلین اوقور اولور لر	بیدر لر نفسی حقه کیدر لر

شفا عت مظهری بولور در بیل	بولوری سومنه بجورا ولور دل
نظر کا هه طرفنه سکه منقیل	بیر لر نفسی هقه کید لر
بولر عقل معادک معنیدر	بولوری سومیان غافل دیندر
بولر مقبول بیغیر ولیدر	بیر لر نفسی هقه کید لر
جهان طلسمینک بنین لور لار	دخی دار لقلین جان متار لر
سواتین کولکن هب آثار	بیر لر نفسی هقه کید لر
بولورک رهبری شاه ولایت	بولور لر آخره ویا به هرابیت
رضا بوسوزیم ویر دم زیایت	
بیر لر نفسی هقه کید لر	
حرف الزاء	
خانه فقرنا عتده بولور سلطان اولورن	کنز لایضای بولور غیر ای هسان استمز
آتش کبریتا امر له یا نوب یکسان اولورن	مهر تو عهد ایله تمغاندی عیار استمز
کوشه وحدت مقابن کندوب و صلتا بیجه	مسنکن ایتمش آند آرتقا اولور دکاه استمز
بیت معوری طواف ایتخده دارم عا سقا	جهوده نظر کا هه الی بشقه مهمان استمز
بوده بودا قلمنی سیاه اولوب دور ایلین	کوش ایروب لایضای هیچ صلح و عرفا استمز

شکر

شکر ایما فی سوره الی مدعو به حربا ایچون	فی سبیل الله جهاده طوبی و جهوکان استمز
آنس باللائیک صفاسیده کندوب محرم قیلان	ترک ایروب لایضای صوری هبت یارده استمز
اول محمد مصطفایک یایه بولور سورن	اولدی مقبول الی بوکا برهان استمز
مقصدی الله اولورده محروم قالمز ای رضا	
سنده عقلک باشه آل غیر ای فنوا استمز	
حرف السین	
هقه اولاشوره دیر سکه هر نفس	عشقه کل غیریدن آرتقه میلی کس
بلبل جان ایلر طور سون بوقفس	عشقه کل غیریدن آرتقه میلی کس
کیر درون ایچره بولوب باقی هیات	اولور دن ایرسون سکا ذوقه عمارت
عشرونشک رمزین ایلر بونکات	عشقه کل غیریدن آرتقه میلی کس
صور اسرافیلی آکله ای یسز	شرع نور انوره ویر جهان وسز
جت و جهانی استرک آدر	عشقه کل غیریدن آرتقه میلی کس
کور حسابک بونر شکت قالمون	روز محشرده صوران بولنسون
وصله هائل دیر سکه اولسون	عشقه کل غیریدن آرتقه میلی کس
مرشد کاملت آدرم بر خیر	کتدی شتم قالمدی اصلا کدر

باقر رضا آسته كلام معتبر	
عنه كل غيرين آرتوه ميلي كس	
حرف الشين	
وضن البدين ضبر	آدم مكر توهيدايمش
شرح وجودى او قودم	متنى آلك توهيدايمش
عشقه شرابن ايجورت	اقليم دوسته كوچورت
نام و نشانن كجورت	بيلد مكر بو توهيدايمش
آنگله بيلينور مرام	آنگله بيا اولدى كلام
حق اليقين بلى اى همام	ستر كلام توهيدايمش
اسرار همه اولدى عيان	شمس حقيقته بيان
سرلر همه باب بنان	با قسط همه توهيدايمش
آدم بر اولدى همان	كوردى بو غطين يكمان
محمدك قديم بيان	ايدن رضا توهيدايمش
حرف الصاد	
طربو حقا نسانى بولا رسنه بدير اخلاص	زمايتسه عطا بيا بيا نى ايرمال ايدرا اخلاص

ياقار

ياقار اعراض واغراضى خدا آنك اولور راضو	آكا حكيم المنزه قاضى بورتبه معتدل اخلاص
آلور فتوا لى قلبندن او قنور سرى قزبنك	هيديك فيضى نور ندى توييرا ايدرا اخلاص
كبره مز فخرينه اقباله مادام فتح اولور سرا	اولور كو نينه هبنا سجا بود كلو حاصل ايدرا اخلاص
كيدر اقليم سيميه كلورينه بو اقليمه	رضا بو سرى تعليمه سنى نيميز ايدرا اخلاص
حرف الصاد	
كلدى اقليم دل شهر وجودين الجيسى	شاه عشق فرمائى سيدى عشقه ايتدى عرض
عاشق شيدا كمال شوره ايله تقبل ايدو	صدر عظماء كوردى لى توفضايتدى عرض
فخر حضرت صبح ايدوب توهيدايله بالاسنى	بارگاه حضرت كو نينه آنك ايتدى عرض
عقل كل فرمائى رؤيت ايدوب ايتدى قبول	ذات باك حضرت مودبه آنده ايتدى عرض
ايريشور عفو الهى اولد محزون اى رضا	سنخى بوقلقله داره وار شهودك ايلد عرض
جانب محقدن بيا اولدى عطا كلدى فيض	هبت الهى ايله هر چه طولى فيض
مضان عدوى خراب ايدوبن ايتدى ياب	رفع اولونجه سراب وصلحى كو ستردى فيض
جان ايجنه جان قاقوب نصيب جاهلى آتوب	بر بولد كلنى صاقوب صاودى نى جمله فيض

کلای غیاب و الزمان کمتر اونی آن بات	بود در هر آن شان جوش کلور بحر فیض
ایله صلاحه و سلام آلب رسول مدام	
بونع رضا خاص و عام مشترک بر فیض	
حرف الطاء	
عقله جویانه ایرک قلبه بلور انبساط	صحت در دالهله هانی قیلا ارتباط
عُضرت تحت اوزر سگ جونم جلوبون ایرک	آنزه عدالت بودر ایتمه صقین انبساط
شهر وجودن اها لیسنی تریه قیل	ذره ظلم و مسون ایله کور انبساط
جمل سنک هفتی هقله هه ایت پوری	یوج اولون قدرتی ایله کل انبساط
دشمن دینه سر اُردن خبر سولیمه	توبه اسیرا ختمدل شکل اولور انبساط
نار و هوادون بری اوغراسونه یانه	لشکر قلبی کوزت ایلمسون انبساط
صوکبی ایلمنغ آله ایل تواضع رضا	
برادیم آمنه ایچون هر وقه کون انبساط	
حرف الطاء	
کلام اللہ ای الحان الطائله اوتور حفاظ	محبته الهانی تحریک ایردوب شوق ایر انبساط
کرده متیقین جمع ایردوب الله ایچون هر کوز	اطاعت برنم توبه ایردوب تذکیر ایله و عفاظ

بُورَه

بولر عرفانه و ذواقه و برر کن جانی بریدی	کورد باهل عوالم آنره ایلر لر کج و الحاط
سود کلور عقده مملود در اول مجلس خاص کیم	اولور دَر و کُتر هر بر آنغزلردن حقیقه الحاط
تجزیه قیل رضا غیری سوا بر میلانی محو ایت	
رسولک باب خاکنده ایره کور صدقه الحاط	
حرف العین	
قیوم ایله ایت قیام تا که بولونج موضوع	سجده رحمانه وار ایله کمال فتوح
رأسی رفیع ایله سجده هفتن اید	کننی کندنده آل اولدور برته و ضوع
سیرت بیغیری دست صداقت ایله	سویه تماس ایره کور غایب ایر سوده و روع
قلبن ناظر اولوب هالی تقیسی قیل	طریق غیر اسرار هوه زانه بولسوده و روع
راه الییده جا ههد اولد کور ایغنی	راسته میل ایله نفسکی قیل سکت و روع
باقرصول و صاغنه شرع شریفه یایش	سکا بوتقنده بسن آنجه آکا اولد و روع
قافلہ اهل عشق ایله عبود ایت رضا	
کل بو طریقه هه اوزر قیل اصله روج	
حرف العین	
ای کرمکافی عنایت قیل بها	مرحمت ایت روسیاهم ایله آغ

در دهرجان ایله غم ایتدی زبون شول امانت هاملی آنجق بز ذکر مقدر غفلت ایتمه بر نفس ایریشجه سم جان امرگت الغفات ایتدکه محبوب خدا	یورکده قالدی ایدی یاغ آکانه طاشی طیا نوردی ونه طماغ ایسون جسمک هم اولسون داغ داغ هوروشی تلر اولور لر جمله صاغ خار لر کلزار اولور طاعلر ده یاغ
ای رضا بزم وصال حاضر اول آن واحد قالدی چون ایدی چاغ	
حرف الفاء	
کوش ایدوب مرغ دلی کلونه هیات سیره هیت کلشنرای و همته اولسون آزادغیری بوروع روان کن غذای نفسی انزار ایله تا امر مقه امثال ایت هر نفس مستقیم اولسون سقیم دیر ایلک مکتب آداب هوره ایله دوام	چون بزار ارسونه عدم بولسونه حریف قالسون غم طبعنی قیلسون لطیف ایدی مجوس آنی جسم کسیف استدیکلک دیرم کیم اولسون ضعیف دیه ریغبر سکا عبد عقیف راه عقده کل فزاده اول رفیف آنده تحصیل اولور افعال طریف

دگر

دکله هر سوزی قولداغ جانغ بو جیلمک مکرمه آلا محبوب خاکبای اول که رسول اصحاب سرعت ایت فوت اولسونه بر نایه	نکته سین بول افی سکت طوتمه ضعیف سکت لهما اول خادم شرع شریف اولدی آنردین اسلام ضعیف ایله کور خانه قلبک تطیف
ای رضا جمل میننی کجه طوت هوہ تعالی ایلسون قدرک نسیف	
حرف القاف	
ای کوکل جا و بریزک بو طشره دن کل جان باه هده عشق الیدت کویب جانان باق	
یاره لر آهلمده کوندن کونه بیلک دانه سی کجه دن بو چاغ فرصت در دینه در مانه باه	
حال ایله ماضی و مستقبلک اصل یوق اثر نیلدی نندی عجب بودور ایرن دوران باه	
بو فضای خمار و خند فیرت ایت ایله مجور کلتان حق باقی ایروب سیران باق	

معتدل آینه مزاج عنصری تربیه قیل هکتک بیلک دیرسک دفتر رحمانه بانه	
بی تطف بولیم دیرسک اگر کدرم بولم دوست اینه راه معنادن کوچه کاروانه بانه	
علم الاسد ان الکره خبر فاشن ایله صفحه محبوب عقده او قرآن فرمانه بانه	
سمع جانه ابریسب کلّ الینا راجعون جانب فرّوا الی اللّٰهی طوبی بولانه باق	
ای رضا جرم و کنا هک عده آنسرا بیده بحر بی بیان اولدن اول رحمت رحمانه بانه	
قور دئی اظیم دلد اطاغنی سلطان عشقه قیل نظر بو عالم مرآت جان ایچره کیردب عقل و فکری ایلیوب یغما براقز براتر محرّم از تجلی اولوه استر سکت اگر اهل دردم در دیمک دغانی بیلین لیلیب	باب توهیدی نمایان الیری بهانه عشقه کور که اول اینه دن کورستر دوزانه عشقه واقف اسراء و هیدانه ایتیر سیران عشقه و اینی سکت واره ویرکل اولد سحره بانه اول دوا سزد دیمه عین دولقانه عشقه

آتش

آتش عشق الی الیریان محو اول تمام نفسه بزم سلیم محرم اول آنده همان کور سفر قیدین تا عمل استیز وقت کفر حال ایلماضی و مستقبل جبین ایلمن عبد محض اولد یعنی عیبه الیقین بیلک ایچره بول طریقه مستغنی بوری همه دوزخ کلام ذو و آفریند که عقده لذت صوری قویق	سیر لاهوت ایتیر عا سقده کی بولانه عشقه نوسن ایدوب عشقین شرابن اولد کورستانه عشقه وصلت جهانیه ای دل کورم دن کاروانه عشقه دفتر عا سقده دالم او قونانده داستانه عشقه هر نفس اعلام ایدر ایچا ایدر فرمانه عشقه هر محبت صادق دستور ایچره میدانه عشقه کیردیلر دوانه عشقه اولدیلر قریبانه عشقه
عشق او قرع عشق بازه عشق ایلمن عشق ایلمن عشق کل عشق ایلمن اول رضا رحمانه عشقه	
جسم و جانک آتش جانانه یاق وار واردر یوقدر اما وار لغت بر واردر وارک بر وار ایلمک بر کورن برداض کورمن بر برین بر بولون بردن بره بر برشور برایش بر بر بکلا شرح ایلمک	وار لغنی واره ویرالده براق واری وار ایدنه یوجه سلطان بانه بره بر در دینه درمان لوت قورده برکه بردر بر بره اولمز فزانه دیمی بر بر قولون اول ابراق یارادلس هر نه وار آثار حق

	بر بیلور بری بری کل برده بیل ای رضا اولسون سکا و هرت طورانه
حرف الكاف	
کلستان شیخ شعبان ولید -	کللی صولز طریقہ خلوتینک
ولی صکره کلان بلبلریه	کللی صولز طریقہ خلوتینک
اوقور انحر دیستانه ادبده	طور لر داغی سونه طریقه
کور نرباز و قیس قالدی عجبیه	کللی صولز طریقہ خلوتینک
بیایته صولز کبی آقارلر	سئوناته الی بهارلر
آجیلو فحیه عرقان قوقارلر	کللی صولز طریقہ خلوتینک
ایچر انحر شراب بلیزالی	طوبار لر سوره تده مالی
وارا تا هر کمالک برزوالی	کللی صولز طریقہ خلوتینک
لطا فله بولر توحید ایرلر	بقا ملکین یزولده قوتوب کیده
بوخانی باغ و بستان فی نیدر لر	کللی صولز طریقہ خلوتینک
کیر لر خرقه و تاجی عرفدن	منور یوزلری شاهه و سرفه
کور سنور رنک برنک لهر بر طرفه	کللی صولز طریقہ خلوتینک

و

می عشق ایچر لر ب تکلف	طریقه مقده ایتمز لر تخلف
صدده باغنه ایرلر توف	کللی صولز طریقہ خلوتینک
دمادم باب توحیدی آچارلر	مجتب جبرینک دین صچارلر
بکلی سمت لاهوته اوچارلر	کللی صولز طریقہ خلوتینک
سقا هم بر بهم خمرین ایچر لر	صداط شرع انوردن کچر لر
عصفت شهریه آندن کوجر لر	کللی صولز طریقہ خلوتینک
خیر انحر کمال ذوالجلالی	بصیر انحر جمال بالمالی
نیدر لر عالم ظل و خیالی	کللی صولز طریقہ خلوتینک
مجتب اول کربولم دیر سه ساجی	طریقه عشقه کل ایله دوامی
رضانک بودر ر آخر کلامی	
کللی صولز طریقہ خلوتینک	
ایله اموالک تحری یلک بیات	کتدی کی راهی کسی بیلک کرک
عاقل ایسک منت عقبای کل	دولت دنیا ایچون بکمه امک
دوشمه او هام و فیالک آردینه	سود اخلاقی همان ترک ایله ترک
کیر درون ایچره کوزل تصغیه قیل	که کو کلده قاله ایان کیده شک

عبارت ناموسی بتوت یغماہ ویر	اصرتانی عسوله کلاه تانک
قبیل مقصوده یا بس حکمیہ طوت	اولیہ الدنن براقہ طورم جلت
بی غرض ایت مقہ تفویض امور	حضرت الله ایچون یانسون یورک
غیری سودا محو اولوب بیج قالمسون	سوتکی محبوب همه اولسون دیلک
سزیم سرداسه اولوبن ای رضا	
علم و عرفان سلوک ایت هشره دک	
آه ایرردر دکل بو بیچاره بیکس اقلک	یارسول الله مدد قبل مرصده عادتک
برغریب آواره یم کیم یا نموه استر عشقنه	جانمی ایتم فدا یو کده بر شیخی سنک
شانی لولاک ایله الله لطیف ایردی	ایکی عالم یار دلمز اولسیری شفقتک
صیغه تصغیر ایله برکو موبله تورلر رضا	
یا محمد صطفا باغله صوچین سلک آنک	
حرف اللام	
لورون ایرکلاری خطا باجه نه موز مستطاب	بومعنی نوزدرت کتاب جمع ایردی غیردی دکل
اول رحمة للعالمین شفاعت کلدی همین	نازل اولوب جبرئیل ایله اهد یردی غیردی دکل
صفات ذاتی اول بادشاه صفات آکا بوبار کا	عالم کرا اول بادشاه وصفی آنک غیردی دکل

سنانغ

سنانغ موخاتم یردی نماطبادل سلطان ایردی	استقرین شرکدن یودی محبوب همه غیردی دکل
مرآت ایرندی ذاته نور مجید یا کنه	خلود و سوسوخی خاکه مرآت آنک غیردی دکل
وصفین یرافس ایله جان بیغیر آفر زمان	یوز لرسورن بولور امان قول کنی آنک غیردی دکل
وهدهت ایرکلری بزه انجولدی دلدی بوزه	لازم دکل کورده کورده بیلر می غیردی دکل
قرآن اوور فرقا نه اوور آیات هو جمله بود	طوغریسک سترسک بکورد عینسیر غیردی دکل
تعلیم ایروب اسمایله ناکیم مسکای بیله	سوزد ایردی طوغری یول بول کنسیر غیردی دکل
آدم طون خلعت و یرن توحید ذات ابر کورن	شیطان جنتدن سورن محبوب غیردی دکل
آدمن مو طوغریغی هو آدن آدم اولدیغی	تکلدن فضل بولدیغی اسر همه غیردی دکل
فردتیک نبات ایرن انفس طریقتی بکیرن	استقرین جملد بیده فخر جهان غیردی دکل
اقتله بویون و یرن آل عبا ایچره کیرن	شوقه با لایم ایرن قولو یاسی غیردی دکل
عشقنده درانس و ملک دن بتر جلد دیلک	عظما ایرل طوقوز فلک حکمنده در غیردی دکل
ختم ایردی بولدی قسام امین آکا قیلدی تمام	صوت و حر فخر اول کلام سوزلریغی غیردی دکل
عید البقیه هو البقیه سلک غیردی دره انازم صقیه	الله سکا سزیمه یقین کنسیر غیردی دکل
بیغیر جبار ایچره جاندر بوسکا جمله بیاندر	آبی بیلر و وج و اندره حقیقتی غیردی دکل
سز اولدی بیتم جمله آنکدر جان و تن	اوز کده ایردی دوکمه سلک غیردی دیغیردی دکل

حکمتد و رسن بوبولدا امرضلرین تقدیس اوله	استدیکلت لهرم اولد سنلکیم غیرد دکل
مقبولدم زاده در بوجلدون آزاده در	سنن بن دین آواره درکنین آرا غیردی دکل
اولا و درآهرا و در نظر اهور باطن اودر	لهرنکه وار جمله اودر سوسولدی غیردی دکل
آدم طوون کیدی بکونه وصلت ایچونه ایشدی دکل	بنلیکیلکته قیدی کونونه قیرله دخی غیردی دکل
طوبک یشدی رابع ابرمک کرکدر سابعه	انسان ایدلهم عاشره جیسا ایدکل غیردی دکل
اوتوز بره واردی یا شیم غوغا لره صالری باشم	طوغریسنی بل قردا شیم لره درهانه غیردی دکل
رضا بونی سن بویلیم بل تا صبحی اوله بودل غیردی دیدیکلت غیردی سیل هیله آره دده غیردی دکل	
عرض دیدار محبتده صفا استر کونکل	در دهجران جریانده انزوا استر کونکل
عالم اسفله مجوس اولدین غیردی یتر	بارکاه عالم اعلامده ذودا استر کونکل
دیده نمناکه عرض ایلمک کوش ایلمز	اول سبیدن کنیه برینوا استر کونکل
چاره سز قالمش عجب بر بکس دیویاییم	آغلرا غلر کونکل اصلا انشراج استر کونکل
چاذه توهید باریدن کونزجه کتمده	اول محتره مطفادان برضیا استر کونکل
بودل قالمز عاقبت سس منیرایر طلوع	عاضهر اولدی دمدم ایغلر آفی استر کونکل
عاصلی سیرسلوک اینک کفتلوا ایتمه رضا	عقله بیغیرک سود کلرین استر کونکل

عشق

صرف الیم	
عشق نالان اولدی بوکوکلم	عاشقه سیران اولدی بوکوکلم
روح روانته یولنی طورتد	عید وصاله طالادی بوکوکلم
تنده دل و جهان اولدی کربان	نائیل درمان اولدی بوکوکلم
اولدی روانه کلری عیانه	سز بیانه کیردی بوکوکلم
کلری زمانه کندی کفاف	بوایدی شانی بولدی بوکوکلم
لطف الهی ناقصاھی	اول بوجم شاهی بیلدی بوکوکلم
برده جسمی قالدیر براسمی	صورت و رسمی یاتدی بوکوکلم
احمد و محمود مقصد مرمورد	ذاکر معبود اولدی بوکوکلم
غیری رضا سن اول بکار رسن کریمه ایدرکن کولدی بوکوکلم	
آگاه اولک ای عاشقانه	من نور ایمان استرم
غیری کرکنر بیوت بقا	فرمان سبحان استرم
شانه لودون اوقنان	سلطان شاه انیا
خالق دَرَنج محو اولوب	وصلینی لهرات استرم

اهل ذواته جان و يرو ب جانان آور	بر تجليله كلور شهر صيام
ايدرا هيا جمله ي هر صبح و شام	
طبع نقين صائت تقديس ايد	صفت چار ياره قميس ايد
علم و عرفان مشربن تدريس ايد	ستر اندسه كلور شهر صيام
ايدرا هيا جمله ي هر صبح و شام	
ستر و صندله صيام قائم در	بوزنيايم ايرت صائدر
نظر و ترا و جمله دائم در	بري احمدله كلور شهر صيام
ايدرا هيا جمله ي هر صبح و شام	
جمله اشيا ده تجليله قيام	ليله قدره سجود اولدي قيام
ستر احمدله شهود اولدي تمام	بويله شاهده كلور شهر صيام
ايدرا هيا جمله ي هر صبح و شام	
ايدى سجده سترينه اراوع ميون	صحت و طلق نازله ديكره كوت
اي رضا قدره دليلدر بوسوزك	قدر اكرله كلور شهر صيام
ايدرا هيا جمله ي هر صبح و شام	
حرف التون	

ايتز قرار اصلا بوجان	اوله جهان هيا كلغزار
بزمك اوشاهيد صبح و شام	سستی و ستان استرم
وادي حيرت راهلک	بولجي سيم جان شهرينه
قونوب مجاور اولغه	جاننده بر جان استرم
لطف الريدن بوكون	ذوقه ابد المود امجون
دائم اقامت اوزر من	قابله مهمان استرم
وصلت ميبني نون ايووب	اسرار صود و لسونه هيان
غرف تجلی اولغه	فضل و احسان استرم
هلت ايله نامك آره دن	جويداي رضا صاد و ايسك
سوزنه بر تابت قدم	
مردی و مردانه استرم	
امر مطلقدن نظور ايدر مضور	ستر اخفادن بطرف ايدر نظور
لهر سنه بواشته فرض عین اولور	دعوت حمله كلور شهر صيام
ايدرا هيا جمله ي هر صبح و شام	
جوده صيام اهله نه خوشه مال اولور	ستر اتس قينا يوب جوشه كلور

اهل

مخزن اسرار شاه انبیاست یا حسین	مطلع سخن حقیقت بر ضیاسک یا حسین
ذات پاکت حرمت اولدی جبرائیل امین	سن مه انوار شاه مرتضاسک یا حسین
سخن سمرقند فرض عین اولدی جمع مؤمنه	اهل ایمازه مادام بر عطیاسک یا حسین
سایه صالحی عالمه جدت محمد مصطفی	سند فی مرآت حقّه انجلیاسک یا حسین
چو درضا و درت قضا بهم بلای صبر ایدوب	اول سبیدن سن شهید کربلاست یا حسین
شاه قلم رسالت باغینک کلزار است	تختگاهنده امام اولیاسک یا حسین
غافلایلت تو تیار عاشقانه هر زمان	بیکس واد ناله سک بر وفاسک یا حسین
آستانه ذخیلک دیوبن کلناره	شفقتکدن آنره عین صفاسک یا حسین
اهل دلبر جملة هب خستگانک دستک	آنکرت در دینه دمانه و سفاسک یا حسین
امت مرجمود ایچون ایرت جانک فدا	سنکه اول سلطانده شاه استیغاسک یا حسین
سرور آل عباسک سنده در سر صده	سن محبت خانانده مقتداسک یا حسین
التمای ایلر صفا مقبول بنده اولغنه دُرکّه احسان کلام اغنیاسک یا حسین	
صده بزه کوستردی پول رضی اولدی بونم قول	بودر ادب لقم اصول بقله کوکل قاپوسین
آینه به اورهان قالمه شلت و کُلف	هر سخن ایل امانت بقله کوکل قاپوسین

دیوه

دیوه جان اید باوه اوله تجلی حق	سسمه تو صید خایده بقله کوکل قاپوسین
عقلنه او بر صقین فکرینه اوله یقین	جمله سوا حله طافین بقله کوکل قاپوسین
ایتمه ازا جاننه ویرمه خلل شاننه	غیری قوم یا نه بقله کوکل قاپوسین
بو یله در امر خدا صد قلّه ایله زنا	اوله هیچ آنزه جدا بقله کوکل قاپوسین
بیلدیکلک الدن برده وصلت دیزاره باه	اوله صقین سکت ایراده بقله کوکل قاپوسین
بلبل کلزار اورت زوق دماغه سیر	جمله ایسی آنده بتر بقله کوکل قاپوسین
درستی حقدن آلب ننگه نصیبی بولوب	بنده مقبل اولوب بقله کوکل قاپوسین
خیلی زمانه کوزم کورمکی استراوزم	دکله جانم بو سوزم بقله کوکل قاپوسین
عاشور ایسک سن آکا کل قوروغلک طوبقا	یلولاریم بن سکا بقله کوکل قاپوسین
جان ایلمه بیتمک هالغی عرض اتمک	شاهدی دیکلتمک بقله کوکل قاپوسین
سرتنه سرداش اولم عشقه دائم طولم	دبر ایسک حق بولدم بقله کوکل قاپوسین
کیمکه طریقه کبیر وصلته البت ایره	بو یله قول همه سور بقله کوکل قاپوسین
یوننده ایشک ایل صاغ بوننی سن ایل آغ	اشتمه قوزم کلری صاغ بقله کوکل قاپوسین
آکلده مغه اوننی صاغ اید یور سوزنی	کورمکه دوست بوننی بقله کوکل قاپوسین
غیری سکا مرده لر باه نظر اولدی نلر	روسن اولور دیده لر بقله کوکل قاپوسین

آل عباسه سزا نید کیخی بیل رضا	
اولغه بنش کنذا بکله کوکل قابوسین	
جانی جهانانه بخش ایله کورای کوکل	ملک وجودنده بول حکمی اوله خازقان
خلقه نظر ایلسک لهر بری برایشده در	جهدسی صقی آرا بولش آفی عاسقان
عارف بالله اولوب ایتم نظر خلقه کم	بوید قوی هر سوز اوله صقیه غافلون
بیل اونچی سن نه سلک یا کیمه افتاده سلک	صکره بسمان اولوراه ایرون جا هلدن
اهل مجتبه بر شوق ازل داردر	نشئه محبوب همه بیلش آفی عارفان
ایله تلی بولد لشکرین رفقه	عکسه کیت نفضک کراول سلک صادقان
کیرا بچر و طشه دن آنج نه وار کوره سلک	وقتی فوت ایلمر بوید دیمش کامدون
صقی طانی صقی بیل ایلم غیر طلب	راه رسولی هو توپا اولیم کور ضایعان
کشف اوله اسرار همه عون الی ایله	مظهر توفیق اولوب کوریم سلک تازیان
بونج حساب کورن خوف و خردن بری	جنت فردوس آلمه طور غیر بیکمان
فرقه ناهیه دن اولغه سخی ایمل	نفسی و هوای اویان جمله تنون خائنان
منزل مقصودینه واصل اولور اهل عشق	حاصل معنا بردر نانی بولور جایعان
شاهد عادل او کیم شمه قلمی بقار	مؤمن کامل اولوب شمس اولور محمد عیان

ادی

ادی قیلدی خدا اشرف مخلوقدین	
سنده کلسره باده مفکر اولور عاقلون	
جای سلامت بودر لویه رسولک سزین	فخر ایله فخر ایلمی چونکه او فخر جوات
زینت دنیا سن قیامه نظر هبله	عزت عقیاب کل آنده رتیا جنات
عاشور بچاره لر کندینی هو ایلیوب	میلک بقا بولدیلمر ایلمی زاکران
خازن اسرار همه احمد و محموددر	اشقی استرا اول بوید بیل ای طالبان
حمد اول بیلک کره لر بزاکا بخش اولیشن	یوز سوره لم یایم جمع اولک ای سالکان
صقی سون هو ایچون وارینی هو ایسون	هبت سوا قالمون غایبه ایرسون بیان
اللهم اصمرا لادم سنی رضا ایسون	
عفو کرمی ایله تاه حشر سادمان	
مستزاد خطبه نفیقه	
بولقلغ سخی ایله کوکل همتنی سن	مخفیجه کیدر کن
یاسین آقیدب دیده لرین ایله ناهات	مقبول اوله حاجات
قلبت کوزین آج طوبت قوروغ جانز کله	هو صر دیو ایگله
اهوللی قویوب اورتم بره ایله حساب	آیری قوسا دین
عقلک کتوب استیکلک کندی آل کیت	سنز ایتمی صاغ ایتم

الله ایچون الله دینی بیلکه سور حق	شومر حمته باوه
هر شام دسحر بویر و غنی طوبت کیر و طوبه	بیج حکمتی صورم
نیرسک اوخار حیده اولون قیل ایلد قالی	عالی آره عالی
ذوقلت آره کل صابر صغیه و هم در خیا له	دقله باوه مال له
فردایه صالحوب ایشلری ایتمه تسویش	کورمقله پترایش
عشق آتسه یا ننه باوه آتده در در ذوق	عزت کله شوروه
بو کترف قور حمت ایلک ایله عیسا	اولدر سکا کیمیا
شاشرد صغیه جاده لرین راه هدانک	تا قور تیله جانک
شکل واریسه قلبه کیر استه جویاب	محل اوله صویاب
جان ایچه کیرن بولسه کونک و طلبی خوش	کل ایتمه فراموش
عدل ایلد وجود اقلیمینک جیشی خوش طوبت	بو نفسکی قور قوت
راضی اولدی دیرسک اگر بندت اول الله	خشنود اوله والله
سؤل شرطلم که امرین آنک سنکه طواریسک	منهسین آناتسک
بو مرتبه ده قوللغنه لاجت اولنله	قور تلی هب آنله
محبوب خدا آتسه قیلدی شفاعت	عقل اولدی تباعت

الله

الله آفی کونوردی بتوت عالم رحمت	بیج قالمی رحمت
کرامت ایلک ایشینه راهنی شاسسه	برشیه قار سسه
مرآت مجذوب با قوب آکله مانی	نه مرتبه عالی
بیوردی صد بینه رسول من عرف نفسه	فقد عرف ربه
باوه عارف اولون نغنه رتک بلور الحق	بو بویله محقق
غیر آکلام نفسی صغیه هر در آف بیل	که راحت اولدول
تقریض امور ایلدن افکاره صارله	نیرسه طارله
صمد قول لرینک حاجتی کور مرده دلم	فعلی عقله قائم
تحقیقت اگر استرایسک آنده ندر سکا	الآن کما کانت
بو بویله ایکن بن دیدیکل قنده در ای جان	دیده نرنک آتقان
الله که ایدر بر قولینک توفیق نیتلک	اول بولدی شفیقت
حاجتی کما نفع ایدر کرسیده کی واعظ	سنه ده وار اغز
برکد کسان اولدگر آنده حق بوق	عرفانی آنک چورده
صمد ویردی بزه حمد ایدر لم عقلا فکری	تکثیر ایدر لم ذکری
بیلد کلری ترک ایچ کور بویله در عادت	کل حکم نراست

حرف الواو	
جوسل ایدوب بحر محبت ایدی هیران هو	قبله یاسراره تجلی نظره فی عفاف هو
ایندی اضمماره هویت احسن تقویره	عین اطرا را ایدی بو عالم امکافی هو
جمله ذراته نظر قبلیک بعین کوستر	لا تعیندن نشانک رمز ایدر انوار هو
کیر دون ایچره بولدر بسلک ارمعنا سی	اول معاینلیک معانیسی دخی استیلا دهر
قابلیک قلبک معیت ایلمر رحمان ایله	نغمه کبر و صغرا جمله براسرار هو
ذووه و جدایه دن بر بنده آسیرک خبر	جان قود غفله طوبیاردک یوقدر رعنا هو
زاهدک زهدی ندر هم مقصیده انفا	عاشقلک عشقی هر آنده ذاکرک از کاری هو
نشئه انسانه اطوار ادری نفسین بیلکه	طالب حقه هدایت دایما انفا ره
کسینخی کندی بیلور ایچ بونده یوقدر رشتباه	بودیل سن وحدت اوزک ذاکر و منکر هو
غیره صرف ایتمدک مسؤل اولور سلک ایچی	دم بودمدر بیل دملک بسدر سکا امداد هو
قوللغاک سانی بودر امره اطاعت بشفه یوقه	خیر و شر ایتد کلرک احقادی ایدر بو عدل هو
اولدی محبوب خندا بوندن مزیم آنچه رضا	
سولیدن هوسولیان هوسولیان دللرده هو	
درونه ایچره ایدوب سیری دبه لم دایم الله هو	یا قلیوب آتش عشقه دبه لم دایم الله هو

عمل اید نفس عسکریه سیف جملوف	سیر اید جمالی
تن سندی خراب اولسه نه غم بونع خطر یوقه	منفحق بک جیوه
دل شیرینی هیبا ایدره کور آنده در عزت	بان کورکه نه لذت
چون بیت خندا اولیغنه قلبک اینا نذک	اوچخودن و بانک
آهیری بول روهره اول نغمه رحمان	ستر آنده نمایان
سری دخی سر ایدره رحمانه ایریش کل	اول نطقه و برال
ناطوری دخی نظره ایلمرک ستر خضالی	کور آنده صفای
وصفنده آنک انسه هب جمل اولور امانا	چون کویج پومعنا
تعمیمک آنک فتح ایدره نه عشق اوله یا هو	قویلدیه دکمل بو
اللهه نیاز ایدره کور قالحه بو برده	درمان اولدرده
بیلیمز بر انسان اولان اطوارینی قنده	سنده آره سنده
جود ایلده مان خدمتی نقصانه برافه	کذک اودره یاقه
بو مزرعه ده المکه باده صکره بچلسون	صافدوری کچلسون
ترا سکا جسم اولدی رضا نغمی محبت	موصوفی محمد
اولدی و ایتاغنه ایله سلا مح	فتم ایله کلامی

جورنی

کعب ناموس دنیادن اولدم محرم اسرار	ایدیجه قلبیز معمودیم لم دائم الله هو
کیره لم راه عقبا ی ایده لم سرعتی غایتا	بولنجه اول کر مکافی دیم لم دائم الله هو
کره لم ایده لم سیران آنت کلن اراغنده	قاخجه باده شوقه دیم لم دائم الله هو
دهانی آهم لم حصه فراموش ایده لم غیری	کر بردن غیری قالمسون دیم لم دائم الله هو
چهل لم کوس تو حیدی طویا ندر کلسون اللهیه	سوره لم زوقنی جمله دیم لم دائم الله هو
طولم بحر عرفانه کیده لم تعزین تا کیم	بولنجه در بصیای دیم لم دائم الله هو
چو کلک عالم کونه خبر دار اولمغه نوبه	طویجه بزم لاهوتی دیم لم دائم الله هو
لموت لم باب دهانی اریسته بزه فضل الله	بولوب تمکینی هر دمده دیم لم دائم الله هو
یوزیمز آغ اولد عند الییده اگر دیر سلت	اوره لم سیفی بونفسه دیم لم دائم الله هو
چیقالم طاع تن اوزن یقالم برج باروسلت	ایده لم خالک ایلیکسان دیم لم دائم الله هو
کجه لم آینه آرن کیره لم سهر سلطان	تورده دوران بازاری دیم لم دائم الله هو
ایده لم جانم قربان رضاییل بویلد در فرمان	
بزه مقدرن بوبراهسان دیم لم دائم الله هو	
حرف الیاد	
سریر سلطنت کلنی سنکدر یار رسول الله	دخی محراب وحدتده امامت یار رسول الله

سبوح

شهو داقلین: اصرک قدم معجز بیا نغله	اودم فتح اولدی چون باب بلاغت یار رسول الله
جمیع انبیا نعت شریفکت کوشی ایدر صدقن	اولنور قباب قوسین ده تلاوت یار رسول الله
شها نور الیسک سکا اصلا مثال اولن	کر نیرا زاتنه مخصوص یقایتا یار رسول الله
بقا ملکنده سنک تخت لولا کلک شهنشاهی	بریشان ایدی کفاری جهلوت یار رسول الله
مجت سیمی اول مشرفه جمالندن طلوع ایدی	برادلسلره ویردی حرارت یار رسول الله
عسی فرمائی بنسرایدیجه جبرئیل قیلدک	چیقوب منبر محموده خطابتا یار رسول الله
بیوردی صبر راست ساری لامکانیه	بو عاصیلر ایچون ایتیک دلالتا یار رسول الله
ظهورک عالم رحمت سراسر جمله غرور اولد	بطونکت عاجز اولدکن ذکات یار رسول الله
شفا در بعثتک نور الیسک که حکمتله	هلای کویستر وچه رسالت یار رسول الله
یکم کیم آتن عشقت ایشدی بو مقدر در	قوادنغ اولور مرزاد نهکادت یار رسول الله
کاملت الیسک الی هم کما لولک	قولدی راسته سعادته یار رسول الله
کرک بای وکرک مکیده در لطفن بکلر	شفا عت کانیسک اید شفا عت یار رسول الله
بنیلرله ولیدردن ایده منکرک استصحا	جنا بکر ایدن آنجی صیانتا یار رسول الله
بو عالم ظلمده مملو ایکن تشریف ذائقه	قیانری محو اولوب باب رسالت یار رسول الله
صخر ایلی الله سکا مجموع اشیایی	جنا بکت زاتنه قیلدی طلاوت یار رسول الله

سوار کز حقیقت که وصفه نهایت بود	نه و کسه سانه لایو بر وادریار رسول الله
او کیم شو قله آلوده نمیدانست قلبش را	دل عاشقانه نقلت همدریار رسول الله
زبونم جرم ایله قیدی کجوردی تا فرج آید	نکاهات خستگان بر سفادریار رسول الله
پناه و دستگیر صفت مدد قیل روز محشره	بویکس مضمون نهایت سزادریار رسول الله
بکاذب عظیم اولسون که قربانک اولم ای ماه	بولنده جان فدایتم صفادریار رسول الله
کرت انسی و کرت جبهه دخی ایران واکرانه	طلوعک بر ج و همدن فیادریار رسول الله
کیمی شکت ایله نادان کیمی طرز کورهر آنت	عقل ارضی بونستر فهادریار رسول الله
بویچاره قولت استر سها نعتله هر ملت	سنتک وصفک دیکلت روم غلادریار رسول الله
هزارانه سوز و عمل اولسون بزی قیامت کجانت	بومردک قولده عقده عطا دریار رسول الله
بومجم قاپو کا کلدی بر اقر سکت آفی محزون	شفاعتیه تصدیه قیل کلدریار رسول الله
خدا نکت عشقه بر کن مروت قیل بوزن کوست	
رضانک در دعب ذاته لقادریار رسول الله	
هقیر و کجرت قیل بر نکاهی یار رسول الله	قبولایت چاره سز هال باهی یار رسول الله
کنزها اقلده بود لکن قور تیلور الحق	اکر محشرده ایلمسک کولاهی یار رسول الله
دیلمخال دینم یوز سوره بوعجب بر تعجب	انجورک دمدم ایله بو آهی یار رسول الله

دعوات کوز لوب و صلت ایچون قرب الی	ایزیم با صدیرا هل طرافت یار رسول الله
عضور حضرت کده ال امهوب بوسونری بولک	کدایم عادتک ایتمک عنایت یار رسول الله
نقاه و التفات ایتمک اکر بوزریده کله	کوکله نفع اولور قالمز غشا و یار رسول الله
یوجرد قدرک ی شاها سن اول کز کرسکت	بوزین صومنجش اولدی فلاکت یار رسول الله
مروت قیل بوسکتی نوله عرض جمال ایله	جمالت کورمه کلن قناعت یار رسول الله
دوسزد دین درمان اولور بوعیبنا چینک	ایدنعت شریفک چون کتابت یار رسول الله
نه دکولیاره دلس و ارشها وصفه آلوده	سنتک مدحک کبی وارمی لطافت یار رسول الله
دل عاشقده کیم وار در نشان حبت پیغمبر	بولور شو قله هر دایم عنایت یار رسول الله
عنایت ایله چاره قولن عیبانه باقمه	دو کیلور دیده دنا سکت ندمت یار رسول الله
عروجک عرض اهدای امم عقده بر هسائ	افهصد زانم ستر ولایت یار رسول الله
اولور در دم داهل کدین مصطفی در بو	ایریشور جانب حقیرک هدایت یار رسول الله
رضانک درمن اکر دنیا و ما فیها ده لیم عسرت	
که زیر بولدی ساینک یار رسول الله	
جمیع در دلره عشقک دوادریار رسول الله	جناب کسرت مجتله هبادریار رسول الله
صفات لایزالی هم مؤید سکت کعرتک له	که قدرک هو قنده فی بلادریار رسول الله

سمن دل

خداوند سوگنی مجرب سیک قدرت بیلور الله	بواقلمت بزه لطف الی یا رسول الله
بیر هس اولدیم غیری همد صبحیون توسط قیل	نبی پرورس ایرنر بوتلاهی یا رسول الله
کباراهله آنجه شفاعت بویر یغلت کوردم	هدیکدر بزه مرده شفاهی یا رسول الله
دیلسک جانب همدن خاتم ای کرکافی	اودم رف اولنور کلی ذوالهی یا رسول الله
غریب بیله ناچارک سوندر القافله	وصال ایر کوروب روی سیاهی یا رسول الله
ظفر باب ایله کیم زیر ابی غایت زبوردی	صاری باطنی جرم سیاهی یا رسول الله
توکنده صبر و آرام که حال برمدلرک	بو اولره قولک استرجاهی یا رسول الله
غریب و سیکم روز نزامده تصاحب قیل	هر سنک جمله نله آنجه نااهی یا رسول الله
بکامون هوش کوردن فی عطفک نور ابره	نور ایله نور کله جباهی یا رسول الله
شفاعت قیل شفاعت قیل شفاعت بویروزی قاره	
رضانک همدن آشدر کناهی یا رسول الله	
کلتان باغ و همدت جناب فاطمه	بلبل محبوب رحمت جناب فاطمه
اتم سبطین مودت جناب فاطمه	سر احمد شان جنت جناب فاطمه
برده اهل محبت جناب فاطمه	
کنز انوار رسول کبریاه الیقین	شمعه نور نبوت شعله دین مبین

نور

زوجه شاه ولایت رهنمای واصلین	سر احمد شان جنت جناب فاطمه
برده اهل محبت جناب فاطمه	
بحر علمت کتله لاهوتیه اول انخاب	انبیا و اولیا اراضه و صلت آب
نازنین اهل بیت مجتبی عالیجناب	سر احمد شان جنت جناب فاطمه
برده اهل محبت جناب فاطمه	
ظهور نور تجلی زبده فضل اله	سر اودن مقامی برسی اولدر کواه
آب روی حرمته دور ایدر شمله ماه	سر احمد شان جنت جناب فاطمه
برده اهل محبت جناب فاطمه	
اولد کورسک ای رضا آل عبا بینه خالک	ماتم شاه شریکان ایله اینه سینه جانک
مرحمت شفقت مروت کاینه اول نسل بان	سر احمد شان جنت جناب فاطمه
برده اهل محبت جناب فاطمه	
امیدم بودر رضی اولد بزدن رسول الله	کوزیرا اتقی دیدی باغچه هرات الله
کوکل اعماریه نامور اولوب کلرک بکوانه	بکلی ماسودن کجکم هوش اولدی ذکر الله
بو جانک قریبی بیلسک اولوردن جاهل بزدن	بولوردن هبله سیک فضل همدردن کاسیف
کادرات الیدن فهدار اولمه استه ساست	اوزین بیلکم سعی ایله بستر کاعون الله

وجود اقلیمه سیر سلوک ایله قدم باص کیم	کوره سیک آنج حکمتلر ایشیه سکا لطف الله
ایزک آیرم بیغیر ایزدن اولدولرک مسرود	بقا ملکنده سلطان اول بودر آنجه مراد الله
سیر حکمت آرایه کویب نسه حکم اول	شود کلو تصفیة بیت کیم ایشیه جدول الله
کور رسک کیمی کیمس ایز بود اولماشیر هیچ	فنانک بودر حال کیم بودر هیونک غیر الله
بقادن کلدیله جمله کلندر بونفا ملکه	ایردب خدمتک اتمام دیردیله اهل اول الله
له اول اوله اوله اوله اوله اوله اوله	بکلی قیلدیله تصدیق ایدر لر غیر عزم الله
بو رسک عالمک سیریت بطون نزع حکمت اول	بودر فیصله اولوب مجمل اکا اولدی عیب الله
نظر قیلدی محمد نورین قره بیله سنه بارک	یراتدی حبت ذاتله دیدی شانه کز الله
ایندی دانه حرمت کیمی قیلدی آن دن هوق	نظر قیلک بو مرآت کور نیور اوجده مال الله
اکر کور اولسه بر مرآت کور رسک کترقی آنده	بو کاتمیل اولور وحدت دخی والله دخی بالله
کوروب کورت آدی صقیه حیران اولوب قیلکه	دید کیم کیمی وحدت رد کف غیر صفات الله
بر کون جرم عیانیدن طالوبه جوهر حقیقار کسه	بر لوب ابر با بن عرض ایت بلیتم قدر شرع الله
حبت نماز ان اولکیم ایشیه سکا چون امداد	رسولک اهل بیتدن مدد هسان شوق الله
طوبه راه الی فی کیدر لر طوبه صوب بر آت	تکایای مجتده او قور لر الله الی الله
اولوب واقف بو اسره رضا کل ایتمه شتاف	اکر مقبول بیغیر اولدیم دیر رسک عند الله

بوی

بوشب فرمان عهد عطا اولور مجموع اهدایه	او کیم صاغندن آتیر ایشیه وقت فریاد
بساندن کیم آتیر آت عمری اولور آخر	عبود ایلر بونفانین اکا قبری اولور دایه
هابی اولوب رؤیت بتر انفاص معدوده	سوالن دیر مکله جیور اولور بیکس و بیوایه
ایدن لهر بر نفس ذکر الی فی در و دیجره	بولوب در انفس باللای باقار می غیر سو دایه
او قور عرفان کتابی حقایقندن اولور علمی	جناب مصطفی خوار و ز قیامتده اولور سایه
رسولک ایز با کله او کیم طرفه ولوب کندی	شفا عتله آتی لطیف ایدر اول آسمان پایه
آجیلور سر وحدت کلمه صابیلور سر سجایه	بازر کالفتده عشق ایشیه قران ایشیه سایه
وجود سیر اولدن کیم کیم ایدر عتده الله	تویار وار لحنی دافن اولور عشا ده سیدایه
سلوک سیر فی سیر ایت سیر سیر تمانیده	
رضا مخفی ایسک کیم کیت ففادن سر افضایه	
یا الی سلک فضل و لطف کلمه	قیل نبی مسرور باقیه عصیان
ماسزدن بان ایلیوب قلبم	بر جریتمدن یول دیرم شیطان
ذکره کدرم حضرتک اولسون	کتسون کولکم بقعه بریان
بودن ملکت تار و مار ایدو	یوز سورم وارم روح سوظان
آدم اهلانک خرج راه ایدو	تا واره م طالم جرم عرفان

الذی یلورسک	کردکلرایسک حقنیا بید آدم اولورسک
ذم ایله خلقی	بول وهدق توکرتق ترل ایله بو خلقی
بولنسه سنی سور	سیرایتا بودهورد اقلیمنی حکمتنی کور
نورایسه آنده	جان ایله کورج ایله کور قالد کئانه
کاسبدرلسان	تقدیرضا بولم دیو ایله برتبات
ایت انکاشاهات	نانشسه ویر قولم اولد قاضی ماهات
کیرمزا جمیمه	هر کیمکه وارر خاک اولوبن باب رهمه
خلفنا ایلمز الله	صالح عمل اسلیبه و عدلیدی داله
قولبه بودر طاعت	امرا اولدیمنی و جوا زوره هما ابد اطاعت
اکری بی صیار بول	توفیقنی مه ویریمجالت نیلر عجب قول
بولدی برایت	ممه قولدرینی طوغری بولدایتی لهدایت
اولور یوزی قاره	برکسه کندی دوشورر کندی ناره
برغوشجه ایسنی	اهدالنه ناظر اولدک ایسنی بیری
قیایدله کتابه	اقتسام اولمجه اشدیکلت آل کل عسابه
تغری بودلرسک	باندنکه فساد اسلمیسکت تور قیل آنرت

مبقاره مآندن در بیضای	کشتون اخباری تا سلیمان
دل مرون آقی کوره نیلیس	کورتوب آقی تورم دیبله
تورپله آنده مجلس کیری	بولدن اول راضی دیو لر بانه
مبون رضا اولورمه رضا سندن	
صافیتله اول قیب ویر جان	
مستزاد فطیبه نغمیه	
کل اغد کورکل اغد کوزک یاشنی سیلمه	تاسنی سن بلیمه
اشدریکلت اورتایم وار باب امانه	هرم قیلمی جان
عشر ایچره کورکل کوزین آهوب کندی کوربر	دل وصلنه ایر
جانندن ایراغ اوله فنا برمه کتمه	کل سن بولی اتمه
پوزصتی قوت ایتیم صقیبه صکره آارسک	لکن بولمزسک
بور نکلره آلدانه صوکی بیلیم سربیر	عالمک یل خرابه
مفط ایله در دکنده اکر وار ای عسقلت	فاسق ایتیم پناسقلت
مناقالت ایسنی کوجی اولور وصلت جانان	کوزندن دنت قانه
چک کیه الم دوده ایرینور کندی آف	اکلر او معافی

کردکلر

سوریه زینتی اول خاک در فیض رسوله	تا کیه قبوله
امداد ایدر اول مرصعی شفقتی غالب	کیمکه اول طالب
جودایت سکا آهلسون اودم باب عنایت	صبرایله بغایت
انزیه تی قو صاهنه دیرهر امورع	غیب ایتیم بونوری
تسلیم رضا اولانی حق اولد سوز بیل	کوکلاک باضی سبیل
آل نفسی آله حال سیغی کیم او گندی بلسون	بودندی طولسون
دور ایلمچلت ضد بایره کور سبعة کوروی	چکدر اکا جهوری
تا بولر کوکل راجتی ایلیه تکلیف	با دة اکلندردین
عرفان ایچون غلوه ایتدی هند انسن ایلمچتی	بیل علم لر ق
پهچ یوده عیبی نه دارا یسه یرلو یرنده	یوده فضله برنده
بریشی که اجماد ایدر لایشل دور اول	قدا ایلد بونی بول
کویج جان ایله جانی جانان نه محسن ایت	تا مقصدین بیت
اول شدرک آیه قایوسی ذوقه اهلنه ای ماه	انعام ایدر الله
عالمده نه وار آدم آنت مجملی قدر داش	متبوع آکا طایع طاش
خالو آفی غلوه ایتدی دیدی احسن تقویم	بر دال بر الضامیم

قوصوق بیل سیرتی وار آنده نه معنا	بریل اوله رعنا
طمن ایتیم صقیه اوله بوداشو	کل عاشور اوله عا شه
نه سوز ایلک هبسی نفلکده بولورسک	بیت نامم بولورسک
در داهلی اولوب بایره لرن مرهفتی بول	انسانه بودر بول
زحمت اولور ذکر کثیر ایله که داتم	کشف اوله عوالم
عالمده سوز جانی کچی کیمکه رسول	طوغرقتی اولد بول
غیریه نجات آره م کل پهچ بولر مسک	ممنون اولور مسک
مجبور بخش ایتدی بزم جمله مری همه	عسقیله جهل بایره
بالا تر اولور امتناک قدری و شافی	ایلر طعانی
هکم عالمه کونردی رسول اول بوجم قدری	شرح ایلدی صری
لورلاکله بعث اولد یعنی رفیع ایتدی حجاب	آهیدی اولوبانی
با دة اولدی حقاً بوشهرینه بر جاده کشاده	ایر کوردی رشاده
سر عقله کیدوب قطع ایه لم طوغریم جبر اهر	بودنجه اوشاهی
آت آردین دنیا ی دنی خانی جلائی	آیج ذکره دهانی
شکرین دی رهنا سکا قدر ایلدی هادی	تاریخی بو وادی

حرف اللام واللاف	
دیرایست که قرئت اولاهلا	یقین اوله خلاف امره اصلا
بومراقی غبار ایتمه هنر قیل	الکدن کلدیکی رتم قیل اجهلا
هیات جهاودانینت خبر آل	سقیمک کوزله که طوغریله املا
بو اطوار اوزع کلمتد کلندر	صیحح الید الوب نسلا بئسلا
حرف الیاء	
رضا تریب قیل نفسک اصیل اول	
طریوه همه کثیر اما بو اولک	
عشرا یلدرینک وادی عمافی کورنری	وعدت باغینک باب کلتافی کورنری
دل خنده اولوب نغمه دساز ایلدودم	همه هم دیوا اول جانیر وازی کورنری
اسرار فضا جاسنی نورس ایزی بو جان	رحلت کونینک غایتینک قریب کورنری
طوغوب دل مشرقدن اودم کس حقیقت	اول نورینک قبه حضراسی کورنری
ای شاه رسل خند بیری ابله شفاعت	امتلرینه لطفنک اعطاسی کورنری
وی هود وسخا مخفی مجیب الی	بی غایم اولون مرحمت انطاسی کورنری
اول یزیم یوز سورمه بیچاره رضائک	کوز باسلرینک سیلری دیاسی کورنری

اولغی

اولغی برورد کارک لطفه احسانه	نیجه سترایتم عجب بی حد و بیان نعمتی
احسن تقوی بر اید انسانی ترین ایلمس	حضرت احمد محمد مصطفی در رحمتی
زاتمه مرآت ایچون اول تعین بولدی اول	کاف و نوبه اولدی محمد کوستر بو و حدی
بعد زین اولدی مینا جوت اول ادواج کل	لبت داننده خفی کوستردی روح کترقی
چونه خطا بیایدی استایدیری جمله بلو	بدا اولوب قتم اولدی آنده جمله ستر هلمتی
ستر افعال الیسین بقای عرض ایدوب	کیکی کفر و کیکی ایمان کیکی آدی دولتی
عادل مطلقده همه کییه ظلم ایلمز	له رفوسک کندی کسبی عزق و ذلتی
خاکله یلسان اولنلر ایدیلر لانه چون	اهل ذوقک خانه قلبی ایری آنجه خلوق
طوبیریلر بزم الستک سترنی جهید ایلمس	انفس ادرسلرینه قیلدیلر هجوده شفقتی
معنا	
بشجودک بیلک دیرک یوگرئی اوستم هجوده بقا	قالدی بره هیناج بر کولدی بر یوزم
صایمونه سترسک اکر برده بکی جور اولور	بردن بره بر کسیر طوبت ایوبوسوزم
دنیا فی قار شلادم درت قارشی کجورک	دردی بردن طوبیو دم پای ایشدیردم توزم

بنده بر بن داریدی بدن بنی آریلر
 قافیه قاتلم بر فیلیجه یول آلم
 قطع سازه ایچون الفار ایتم طوردم
 کولش طوتم مصلحه برکشجه میانه
 قاف طاعنه بر نشان دیکدیله اوارم دیو
 دیدیر ایتمی خروچ کلپور دجال لغین
 قینار قینار صولری کل ایچ دیو جاغیر
 آب هیات قیوسی قازلی صولری صیقیز
 یلانری بیلانر یوتری دیدیلر بکا
 بر باغ آلم کوزلجه تیمار ایلم آف
 بنشان ادم فیلیجه بکجیلک ایره دم
 بر جوبان کره یانه واردم ایس کورم دیو
 طوقری طوقری کورسک بنی راضی ایرسک
 بر دلسزه اوغردم سولدیلم آکل من
 سیاحت عالمنه بر بیانه دوستم

واردم آندن بریره قار شوکلیم براره
 صیاد اولدم بر زمان صخره صخره طولاشک
 وادی وهم و خیال لشکری طوبیلا دم
 بر آرسلاقی فرجه آرقاسه یو کلشن
 ساعت اونبره کلشن بیدرن صکره طوبیم
 بر قرانلوه اولده ایکی کیمه اوتورمش
 اوج یاشنه کیرمدن آمانن طوعامم
 درت آرقاش بر برده اوتور و صیحت
 بر ایکنه دلیکنن بش برهوان کورنری
 آلتی اولدنه یو کلک بو کلشن میانه یونه
 برسوز دیریم بیلمدن عقلم باسرن کدی
 آداب طون کینوب حضوره دیریلخجه
 بن دوست ایلبولدم رضیحتی بویای
 سکر قنادی بر قوش باشه یو ایباری
 قلعه شهر و جود عجایله طوبیلا

دادم

معتز که طوایفم بدون بره بولانم	
رضای کوزله قبول است نیازم	
اولاد باوقیغنا صدون هیچ آزاد اولدیغک وارمی	سؤنات الیهده خبر دار اولدیغک وارمی
هرآنک برقلیده جناب قادر مطوق	او بوسلک اوچونده بر بنده بیلا اولدیغک وارمی
یکر دهلک سوغانده بجز بوز بلیک ضیالی وینار	ضیالی هکتینه سگ عجب بر صورتیغک وارمی
بورینوب خفته نقره کلوب ایلجه وارندن	قناعت تخشیک شهین سلطان اولدیغک وارمی
کلوب طغزای تو هیدی یازار باب الیهده	خدا مجوسیلک فرمائی سگ اولدیغک وارمی
نیچ غم کلکون ایلسین بلا می برم دوستک	بو بر امر معظمه تفکر قیلدیغک وارمی
بصقوب و جردن جنتک ظلمنا دیریکدی دمه	جناب حضرت آدم کبی اغلا دیغک وارمی
علم یابی وئی ای دل عقایدیه اورسک دم	طالوب دیرای عشق ایچره کره میقار دینک وارمی
کیوب بازار توهیده تماشا قیلک ای ایمان	آلوسانک صا تو بالک عجب بر اولدیغک وارمی
بقا اقلیم کوهیلک فنادن امر مشکله	اولومدن اول دلنده بو سترای طویریغک وارمی
صراط مستقیم و زکین کوهیدی جهان ایچره	سقیم استقامتم مبدل قیلدیغک وارمی
خدا تو فیضی ترغیبه قیله لب اهل ایمان	تماز بودر عقیده دهابر بویریغک وارمی
اولوسک شبهه سنه سنه شفاعت سینه نظر	محمد مصطفای ای رضا اولدیغک وارمی

شجر

شجر عزیز فرود خانها بوده و امر میری قسطری فی خلیل رفعت افندی قدس سره مهر تبریکت	
دار بقایه نشر یغلی تاریخ	
جناب شیخ شعبان ولینک برکستاف	لدنی علمنه واقفیم عرفان سبحان
اولنگر لهد می نظر اولوردی سزا دوز	امر تحتیه المزدی آنت بک ایدی صیافی
ایکی ارکلی فوتنه رضا تاریخنی باردی	
مزین ایدی رفعت افندی ملک سلطانی	
۲۹۷ صعب ۱۳۰۹ یوم بازار	
تاریخ تمام دیوان	
بدأ دیوانه سبب نوشتی باق	نا مزاج قلب اولوب ایدی سبوه
ضعف حال اولدم بنی ایدی زبون	بغیر بی خون ایدی یا قدی فزانه
جوش ایدوب جگر کرم قیلدی عطا	لوح دل فتوانه طوتم قولاق
سولدم تاریخنی بوم رضا	
اولدی اتمام ایر شیخ لطف صوم	
۱۳۰۹ تاریخ دیگر	
بودل جوشن خروئی ایدی بن روح روان اوزره	آجلی کنه سلطانی نوان ایکن عیان اوزره

خداوند عونه و توفیق ایزه ختم کلام اولی	انجمن یازدی بوغامم مروقات کجا اوزره
هزاره سکر و حمد ایزه رضا تاریخی یازدی	روایح بولدی بودیرانچ صلاصت مصطفی اوزج
۱۶۰۹ تظلم	
نالای ایزه نالان کراولورسه نالاسانه	نالای نالان کیم نالان اولور
نالایست نالانی بول نالان ولانان آف صو	نه حجب کورسه رضا نالانی کیم نالان اولور
مضرد	
کردیلرسلک محرم اولور اهل دل اسرارینه	پرده باب رضادان هجره هساقه کید
مضرد	
جانمی جانان دن قریبان ایچون کتم ایلم	بنده جانم دن زیاده استیاقک وارسلک
مضرد	
عشقه عاشقینه عشقدرای افرو	بونی بویله بیل محققه سنغفر
بیت	
شیخنا رسمی افندی یم تبرک یادکار	راز عشق یازدی بوغامم رضا بر کلغزار
م	

عرض حاجات ایدمقه جانم و دلده توبه قبل	ایده عنبر و کنا هکات قاضی حاجات عفو
شان باریدنه غبیل اول هر قیقه نفس	بودن علمین سکا قیلورده میسر اول عشق
عزم راه ایدر جبار کبره فوت اولسون	آه و اهدا تیمضایع اول اوصاف عفو
کاهلر نسانه کاهلر میونه کاهلر معرکه کفی اول	روی دلدار تجلیه بر سکا ارسون عفو
انفس و آفاده رفیقین حل ایدوب عرفانم	قوریلر شهر دل دیوانه ارکان عفو
اهل جملک نه آبه سرمای سی خوف و جفا	محو و باستان اید امحای وجود ایدر عفو
غضرا فطرت و جهنم دن دور یلیوب	سبعه الهوری سیرایتمک برهانند عفو
عقل و فکری دهرم و فکری محو و نابود ایتیمک	جانم دعا غنچه دلا بر نومه و جهنم عفو
ایدتسیم امور اول پا دشاهم ای رضا	
شبهه سز فطرها اولور سلک اولور سنانند عفو	

تذقی ایشلدو

۱۵ ۱۹۲۸

KAYNAKÇA

Ceylan, Ömür. *Tasavvufi Şiir Şerhleri*. 3. bs. İstanbul: Kapı Yayınları, 2007.

_____ *Böyle Buyurdu Sufi Tasavvuf ve Şerh Edebiyatı Araştırmaları*,
İstanbul: Kapı Yayınları, 2005.

Cürcani, Seyyid Şerif. Arapça-Türkçe Terimler Sözlüğü Kitabı't-Ta'rifat. Çev., Arif Erkan. İstanbul: Bahar Yayınları, 1997.

TDV İslam Ansiklopedisi. M. Uğur Derman. 16 cilt. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1996.

Devellioglu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lūgat*. Ankara : Aydın Kitabevi, 1998.

Dilçin, Cem. *Örneklerle Türk Siiri Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2004.

_____ *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1983.

Erünsal, İsmail. *XV-XVI. Asır Bayramı-Melamiliğin Kaynaklarından Abdurrahman El-Askeri'nin Mir'atü'l-Işk'ı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2003.

Gökalp, Haluk. "İslam Felsefesinin ve Kelamının Divan Şiirine Yansımaları", *Osmanlı Araştırmaları XXVII Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu'na Armağan III* (2006): 47-69.

Gölpınarlı, Abdülbaki. *Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*. İstanbul: İnkilap Kitapevi, 2004.

_____ *Yunus Emre ve Tasavvuf*. Ankara: İnkilap Kitapevi, 1992

İpekten, Haluk. *Eski Türk Edebiyatı Nazım Sekilleri ve Aruz*. İstanbul : Dergâh Yayınları, 2001.

Kara, Mustafa. *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi*. 7. bs. İstanbul: Dergah Yayınları, 2006.

Kurnaz, Cemal, ve Mustafa Tatçı. *Türk Edebiyatında Şathiyye*. Ankara: Akçağ Yayınevi, 2001.

Kaşani, Abdürrezzak. *Tasavvuf Sözlüğü*. Çev., Ekrem Demirli. İstanbul: İz yayıncılık, 2004.

Kemikli, Bilal. *Sun'ullah-ı Gaybi Divanı İnceleme-Metin*. İstanbul: MEB Yayınları, 2000.

Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli, Ankara : Türk Diyanet Vakfı , 1993.

Levend, Agâh Sırrı. *Divan Edebiyatı, Kelimeler ve Remizler, Mazmunlar ve Mefhumlar*, İstanbul : Enderun Kitabevi, 1984.

_____ *Türk Edebiyatı Tarihi*. 4. bs. Ankara : Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1998.

Nur, Seyyid Muhamed. *Mısri Niyazi Divanı Şerhi* Haz. Mahmut Sadettin Bilginer, İstanbul: Esmâ Yayınları, (?).

Onay, Ahmet Talât. *Mazmunlar ve İzahı*. Ankara : Akçag Yayınları, 2000.

Özgül, M. Kayahan. *Divan Yolundan Pera'ya Selametle Modern Türk Şiirine Doğru*. Ankara: Hece Yayınları, 2006.

Öztürk, Yaşar Nuri. *Ehlibeytin Annesi Hazret-i Fatıma*. 3.bs. İstanbul: Yeni Boyut Yayınları, 1996.

Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* . 4. bs. İstanbul: MEB Yayınları, 1993.

Pala, İskender. *Ansiklopedik Divan Siiri Sözlüğü*. 3. bs. Ankara: Akçag, 1995.

Pekolcay, Necla. *İslami Türk Edebiyatı Metinlerini Tetkik Metotları*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları, 1994.

Rado, Şevket. *Türk hattatları. XV. yüzyıldan günümüze kadar gelmiş ünlü hattatların hayatları ve yazılarından örnekleri*. İstanbul: Yayın Matbaacılık, 1984.

Redhouse, James William. *A Turkish and English Lexicon*. İstanbul : Çağrı Yayınları, 2001.

Sami, Semsettin. *Kâmus-ı Türkî*, İstanbul : Çağrı Yayınları, 2001.

Schimmel, Annemarie. *İslamın Mistik Boyutları*, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2001.

Steingass, F. *A Comprehensive Persian-English Dictionary*, Beirut : Librairie du Liban Publishers, 1998.

Süreyya, Mehmet. *Sicil-i Osmanî*. Haz., Seyit Ali Kahraman. İstanbul : Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1996.

Tolasa, Harun. *Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası* . Ankara: Akçağ Yayınları, 2001.

Tuman, Mehmet Nâil. *Tuhfe-i Naili Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*. C. I, Haz., Cemal Kurnaz ve Mustafa Tatçı, Ankara : Bizim Büro Yayınları, 2001.

Uludag, Süleyman. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul : Marifet Yayınları, 1995.

Ünver, İsmail. “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” *AÜ DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türkoloji Dergisi* 11/ 1 (1993) : 51-89.

Üstüner, Kaplan. “Divan Şiirinde Tasavvuf (14.-15. Yüzyıllar)”. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, 2007.

Vicdani, Sadık. *Tarikatler ve Silsileleri* . Haz., Doç. Dr. İrfan Gündüz. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1995.

Yılmaz, Mehmet. *Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler*. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1992.

